

Kvalitetsutveckling inom småbarnspedagogiken

Ett reflektionsverktyg för utvärdering av den
småbarnspedagogiska verksamheten på den pedagogiska
nivån

Susanna Fjäder

Examensarbete för högre yrkeshögskoleexamen

Utbildning inom social- och hälsovård (Högre YH)

Utveckling och ledarskap

Åbo 2024

EXAMENSARBETE

Författare: Susanna Fjäder

Utbildning och ort: Social- och hälsovård (Högre YH), Åbo

Inriktning: Utveckling och ledarskap inom social- och hälsovård

Handledare: Emilia Kiello-Viljamaa

Titel: Kvalitetsutveckling inom småbarnspedagogiken - Ett reflektionsverktyg för utvärdering av den småbarnspedagogiska verksamheten på den pedagogiska nivån

Datum: 4.6.2024 Sidantal: 66

Bilagor: 7

Abstrakt

Det har konstaterats att ju högre kvaliteten är på småbarnspedagogiken och den efterföljande grundläggande utbildningen, desto positivare är deras sammantagna effekt på barnens helhetsmässiga utveckling. Den reviderade lagen om småbarnspedagogik ställer större krav på utvärdering, dokumentation och utveckling av småbarnspedagogiken. Lagen betonar att småbarnspedagogiken ska utföras på lika grunder i hela landet, den ska uppfylla målen i lagen och utveckla kvaliteten på småbarnspedagogiken. Lagen stipulerar inte hur utvärderingen och kvalitetsutvecklingen ska ske.

Målsättningen med examensarbetet är att utveckla ett reflektionsverktyg för kvalitetsutvärdering på den pedagogiska nivån med syftet att utveckla en praktisk metod för kvalitetsutvärdering för de professionella inom småbarnspedagogiken som arbetar i barngrupp.

Datainsamlingsmetoder som används är scoping översikt för litteraturinsamlingen, där forskningar som svarar på frågan "vilken kunskap om processkvalitet inom småbarnspedagogiken finns från tidigare forskningar" inkluderas. Delfi-metoden används som datainsamlingsmetod för att kunna involvera de professionella inom småbarnspedagogiken i utvecklingen av verktyget. Undersökningen innefattar två paneldiskussioner via elektronisk enkät för att samla in åsikter och förbättringsförslag av de professionella angående verktygets användbarhet och frågornas relevans. Efter den andra enkätdebatten uppnås konsensus bland deltagarna om reflektionsverktygets innehåll och utformning. Resultaten visar att reflektionsverktyget är en användbar metod för kvalitetsutvärdering på den pedagogiska nivån.

Examensarbetet resulterade i ett reflektionsverktyg som kan användas av professionella inom småbarnspedagogiken på den pedagogiska nivån. Verktyget innehåller påståenden baserade på kvalitetsindikatorer skapade av Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU). Verktyget baserar sig på självvärdering och utnyttjar metoderna pedagogisk dokumentation, reflektion och kollegialt lärande.

Språk: svenska

Nyckelord: kvalitet, kvalitetsutveckling, utvärdering, småbarnspedagogik, delfi-undersökning

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Susanna Fjäder

Koulutus ja paikkakunta: Sosiaali- ja terveydenhuolto (Ylempi AMK), Turku

Suuntautumisvaihtoehto: Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittäminen ja johtaminen

Ohjaaja(t): Emilia Kielo-Viljamaa

Nimike: Laadun arviointi varhaiskasvatuksessa - reflektointityöväline varhaiskasvatuksen laadun arvioimiseen pedagogisella tasolla

Päivämäärä: 4.6.2024

Sivumäärä: 66

Liitteet: 7

Tiivistelmä

On todettu, että lapset jotka käyvät korkealaatuisessa varhaiskasvatuksessa ja peruskoulussa, kokevat positiivisemmän vaikutuksen lasten kokonaisvaltaiseen kehitykseen. Varhaiskasvatuslain tarkastus asettaa suurempia vaatimuksia varhaiskasvatuksen laadun arviointiin, dokumentointiin ja kehitykseen. Laki korostaa, että varhaiskasvatus tulee toteuttaa yhdenvertaisesti koko maassa. Varhaiskasvatuksen tulee toteuttaa lain edellytykset ja kehittää varhaiskasvatuksen laatua. Laki ei määrää millä tavoin arviointi ja laadun kehitys tulee toteuttaa.

Tämän opinnäytetyön tavoite on kehittää reflektointityöväline laadun kehittämiseen pedagogisella tasolla varhaiskasvatuksessa. Tarkoitus on kehittää käytännöllinen menetelmä laadun arvioimiseen varhaiskasvatuksen ammattilaisille, jotka työskentelevät lapsiryhmissä.

Yhtenä tiedonkeruumenetelmänä käytetään scoping katsausta. Tutkimukset vastaavat kysymykseen ”mitä tietoa on olemassa varhaiskasvatuksen prosessilaadusta aiemmista tutkimuksista?” Delfi-menetelmää käytetään tiedonkeruumenetelmänä aikomuksena antaa varhaiskasvatuksen ammattilaisten osallistua reflektointityövälineen kehittämiseen. Tutkimus sisältää kaksi paneelikeskustelua, jotka toteutetaan kyselylomakkeella. Osallistujat kertovat mielipiteitään ja antavat parannusesityksensä reflektointityövälineen käytettävyyteen ja kysymysten relevanssiin liittyen. Toisen kyselykeskustelun jälkeen konsensus saavutettiin osallistujien keskuudessa reflektointityövälineen sisältöön ja suunnitteluun liittyen. Tutkimuksen tulos osoittaa, että reflektointityöväline on hyödyllinen menetelmä laadun arviointiin pedagogisella tasolla.

Opinnäytetyön tulos on reflektointityöväline varhaiskasvatuksen ammattilaisille, jota käytetään varhaiskasvatuksen pedagogisella tasolla laadun arvioimiseen. Työväline koostuu väitteistä, jotka perustuvat Kansallisen koulutuksen arviointikeskukseen (KARVI) laatuindikaattoreihin. Työväline perustuu itsearviointiin ja hyödyntää pedagogista dokumentointia, reflektiota ja kollegiaalista oppimista työmenetelminä.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: laatu, laadun kehitys, arviointi, varhaiskasvatus, delfi-tutkimus

MASTER'S THESIS

Author: Susanna Fjäder

Degree Programme: Master's Degree, Turku

Specialisation: Development and Leadership in Social- and Health Care Services

Supervisor(s): Emilia Kielo-Viljamaa

Title: Evaluation of Quality in Early Education and Care – A Reflective Tool for Evaluating Quality on the Pedagogical Level

Date: 4.6.2024

Number of pages: 66

Appendices: 7

Abstract

It has been confirmed that a high-quality early education and care and basic education has a positive effect on children's overall development. The revised law of early education and care requires consistent evaluation, documentation and development of early education and care. The law dictates that early education and care should be carried out on equal grounds in the entire country, it shall meet the purposes of the law and develop the quality of early education and care. The law does not stipulate how the evaluation and development of quality should occur.

The aim of this thesis is to develop a reflective method for quality improvement on the pedagogical level with the purpose to develop a practical method for quality assessment for the professionals of early education and care.

The method for collecting data is scoping review of studies that answer to the question "what knowledge is there of process-quality in early education and care from previous studies?" The delphi-method is used to involve the professionals in early education and care in the development of the reflective tool. The study consists of two rounds of discussions with the participants in the study. The discussions are held via survey, to collect the professional opinions and improvement suggestions of the participants on the usefulness and the relevance of the questions. After the second round of discussions consensus among the participants was reached, regarding content and design of the reflective tool. Results show that the reflective tool is a useful method for quality assessment on the pedagogical level.

This thesis results in a reflective tool that can be used on the pedagogical level by professionals in early education and care. The tool consists of claims based on quality indicators created by The Finnish Education Evaluation Centre (FINEEC). The tool is based on self-assessment and utilizes the methods pedagogical documentation, reflection and collective learning.

Language: Swedish

Key words: quality, quality assessment, evaluation, early education and care, delphi-study

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Problem, syfte och frågeställningar	2
3	Forskning angående processkvalitet inom småbarnspedagogiken	3
4	Bakgrund	10
4.1	Småbarnspedagogikens historia.....	11
4.2	Småbarnspedagogikens styrdokument och syfte	12
4.3	Kvalitetsledning inom småbarnspedagogiken	14
4.3.1	Ledningens roll i kvalitetsutvecklingen.....	17
4.3.2	Förutsättningar för utveckling av en högkvalitativ småbarnspedagogik 19	
4.3.3	Årsplan för kvalitetsutveckling.....	21
4.4	Arbetsmetoder väsentliga för kvalitetsutveckling	23
4.4.1	Pedagogisk dokumentation.....	24
4.4.2	Reflektion	25
4.4.3	Kollegialt lärande	26
4.5	Kvalitetsfaktorer och -indikatorer inom småbarnspedagogiken.....	28
4.5.1	Samspelet mellan personal och barn.....	30
4.5.2	Pedagogisk planering, dokumentation, utvärdering och utveckling	31
4.5.3	Pedagogisk verksamhet och inlärningsmiljöer	32
4.5.4	Ledningsarbetet på den pedagogiska nivån	33
4.5.5	Interaktion mellan de anställda och det mångprofessionella samarbetet 34	
4.5.6	Interaktion mellan kamrater och gruppens atmosfär	35
4.5.7	Interaktionen mellan personalen och vårdnadshavarna	36
5	Metod	36
5.1	Delfi-undersökning	37
5.2	Etiska överväganden	39
5.3	Utformning av reflektionsverktyg.....	40
5.4	Utformning av feedback-enkät.....	42
5.5	Dataanalys	45
6	Resultat	47
6.1	Kommentarer av deltagare efter första enkätdiskussionen	52
6.1.1	Förändringar i verktyget.....	53
6.2	Sammanställning av resultat efter andra enkätdiskussionen	55
7	Diskussion	61
7.1	Metoddiskussion	61
7.2	Resultatdiskussion	63

Källförteckning:	67
------------------------	----

Figurförteckning

<i>Figur 1. Information som redogörs för i bakgrundskapitlet.</i>	10
<i>Figur 2. Småbarnspedagogikens styrdokument (Utbildningsstyrelsen, 2022b)</i>	13
<i>Figur 3. Kvalitetsutvärderingsprocessen.</i>	23
<i>Figur 4. Arbetsmetoder för kvalitetsutveckling.</i>	24
<i>Figur 5. Strukturella kvalitetsfaktorer.</i>	29
<i>Figur 6. Processrelaterade kvalitetsfaktorer.</i>	30
<i>Figur 7. Forskningsprocessen.</i>	37
<i>Figur 8. Processrelaterade kvalitetsfaktorer med tillhörande -indikatorer (1-3).</i>	41
<i>Figur 9. Processrelaterade kvalitetsfaktorer med tillhörande -indikatorer (4-7).</i>	42

Bilagor

Bilaga 1	Forskningar som inkluderats i undersökningen.
Bilaga 2	Reflektionsfrågor med tillhörande kvalitetsindikatorer och temaområde.
Bilaga 3	Ansökan om forskningslov.
Bilaga 4	Följebrev till första enkätdiskussionen.
Bilaga 5	Enkät till paneldeltagare för feedback av reflektionsverktyget.
Bilaga 6	Användarmanual för kvalitetsutvärdering med reflektionsverktyget.
Bilaga 7	Reflektionsverktyget för utvärdering av kvaliteten på den pedagogiska nivån inom småbarnspedagogiken

1 Inledning

Forskning visar att barn som gått i förskolor med god kvalitet gynnas långt upp i skolåldern både när det gäller skolarbetet och utvecklingen av barnens självkänsla. Även positiva hälsoeffekter senare i livet har kunnat kopplas till en gynnsam start på en väl fungerande förskola. (Bergström & Yourston, 2017, 9). På basis av forskning kan det konstateras att ju högre kvaliteten är på småbarnspedagogiken och den efterföljande grundläggande utbildningen, desto positivare är deras sammantagna effekt på barnens helhetsmässiga utveckling. Med småbarnspedagogikens och den grundläggande utbildningens kvalitet avses en helhetsmässig kvalitet i fråga om lärmiljön. Kvaliteten innefattar både egenskaper hos den fysiska miljön, som lokaler, utrustning och andra resurser, samt faktorer som rör samspelet och den pedagogiska verksamheten. (Vlasov m.fl., 2019, 44-45).

Enligt Vlasov m.fl. (2019) har det under de senaste åren skett stora förändringar i det nationella styrsystemet för småbarnspedagogiken eftersom den reviderade lagen om småbarnspedagogik och de förpliktande grunderna för planen för småbarnspedagogik styr utvecklingen av småbarnspedagogikens innehåll mer detaljerat och målinriktat än tidigare. Den uppdaterade lagstiftningen har ställt större krav på utvärdering, dokumentation och utveckling av småbarnspedagogiken. Lagen betonar att småbarnspedagogiken ska genomföras på lika grunder i hela landet, den ska uppfylla målen i lagen och utveckla kvaliteten på småbarnspedagogiken. Enligt Utbildningsstyrelsen (2022a, 73) ska utvärderingen av verksamheten genomföras systematiskt och regelbundet samt förutsätter att anordnaren har ett fungerande system för utvärdering. Med hjälp av utvärderingen ska kvaliteten på småbarnspedagogiken främjas, verksamhetens styrkor och utvecklingsbehov synliggöras och verksamheten utvecklas. Lagen om småbarnspedagogik (540/2018, 5 kap., 24§) beskriver inte med vilka metoder kvalitetsarbetet ska utföras. Det man ser i många verksamheter är att det kan vara svårt att starta upp och få igång kvalitetsarbetet, då styrdokumentet inte beskriver på vilket sätt kvalitetsarbetet ska bedrivas. Det är upp till varje anordnare att själv besluta och arbeta fram former för det systematiska kvalitetsarbetet. (Bergström & Yourston, 2017, 17). Begreppet kvalitet är komplext och svårt att göra mätbart (Bergström & Yourston, 2017, 139-140).

Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) gjorde år 2017 en kartläggning över hur anordnarna självvärderade den småbarnspedagogiska verksamheten. Resultaten i rapporten

visade att rutinerna för kvalitetssäkring och kvalitetsutvärdering fortfarande är mycket varierande inom småbarnspedagogiken. Cirka 67 procent av de som svarade på enkäten uppgav att de utvärderar småbarnspedagogiken systematiskt. Samtidigt uppgav knappt en tredjedel av anordnarna att de hittills inte utvärderat verksamheten inom småbarnspedagogiken systematiskt, och att de trots lagstiftningen inte har ett fungerande självvärderingssystem eller en systematisk utvärderingskultur som en del av kvalitetssäkringen. Dessutom framkom det att det fortfarande finns stora skillnader i användningen av olika utvärderingsmodeller inom småbarnspedagogiken och att metoderna verkar otydliga. Det här leder till att det blir svårt att ge en heltäckande beskrivning av kvaliteten i den nationella småbarnspedagogiken. (Mikkola, Repo, Vlasov, Paananen & Mattila, 2017).

Enligt Utbildningsstyrelsen (2022a, 74) har personalens målinriktade och systematiska självvärdering en väsentlig roll i att utveckla kvaliteten inom småbarnspedagogiken. Utvärderingen kan till exempel fokusera på personalens kommunikation med barnen, atmosfären i gruppen, pedagogiska arbetssätt, verksamhetens innehåll eller lärmiljöerna. Hur stödet för barnet genomförs ska vara ett centralt mål för utvärderingen.

Syftet med detta examensarbete är att genom redan befintlig litteraturkunskap utveckla ett reflektionsverktyg för kvalitetssäkring inom småbarnspedagogiken. Utvecklingsarbetet och reflektionsverktyget kommer att fokusera på utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten, för att personalen genom reflektion, pedagogisk dokumentation och kollegialt lärande kan synliggöra utvecklingsbehov som finns inom verksamheten. Reflektionsverktyget kommer sedan att utvärderas av professionella inom småbarnspedagogiken för att säkerställa att verktyget är användbart för kvalitetsutveckling, samt mäter det som avses.

2 Problem, syfte och frågeställningar

Problemet i forskningen är grundat i lagen om småbarnspedagogik (540/2018). Det är fastställt i lagen att småbarnspedagogiken ska utvärderas regelbundet och systematiskt. Inom småbarnspedagogiken finns ett behov av ett utvärderingsförfarande som är regelbundet och systematiskt, samt ger verktygen till en långsiktig och systematisk förbättring av kvaliteten inom småbarnspedagogiken. Syftet med examensarbetet är att framställa ett kvalitetssäkringsverktyg till personalen inom Hangö stads småbarnspedagogik för att kunna

på ett systematiskt och utvecklande sätt reflektera över kvaliteten på den pedagogiska verksamheten samt uppnå en systematisk förbättring av kvaliteten.

Reflektionsunderlaget kommer att baseras på NCU:s kvalitetsfaktorer med tillhörande kvalitetsindikatorer (2019) och kommer att fungera som ett verktyg för de professionella inom småbarnspedagogiken för att bedöma kvaliteten på verksamheten genom självvärdering, verktyget kommer att kunna användas på den pedagogiska verksamhetens nivå. Kvalitetsfaktorerna och -indikatorerna som Vlasov m.fl. (2019, 15) har skapat utgår från lagen om småbarnspedagogik, från grunderna för planen för småbarnspedagogik och från nationell och internationell forskning om de viktigaste kvalitetsfaktorerna i fråga om småbarnspedagogiken. De processrelaterade kvalitetsfaktorerna beskriver hur verksamheten ska ordnas på den pedagogiska nivån för att kunna klassas som högkvalitativ.

Kvalitetsarbetet på den pedagogiska nivån kommer att struktureras med en tydlig arbetsprocess och årsplan för hur kvalitetsarbetet kunde utföras i praktiken inom Hangö stads småbarnspedagogik. En klar struktur för kvalitetsarbetet underlättar utförandet av utvärderingen för de professionella inom småbarnspedagogiken och gör processen med kvalitetsarbetet överskådligt.

Frågeställningar som jag kommer att använda mig av är:

- Vad består en kvalitativ småbarnspedagogik av?
- Med vilka arbetsmetoder kan småbarnspedagogikens kvalitet utvecklas positivt inom Hangö stad?
- Finns det konsensus mellan experterna inom småbarnspedagogik gällande det utvecklade kvalitetssäkringsverktyget?

3 Forskning angående processkvalitet inom småbarnspedagogiken

Litteratursökningen till detta arbete gjordes med scoping metoden. Enligt Arksey & O'Malley (2005) är scoping översikter en sorts litteraturrecension. Till skillnad från systematiska litteraturstudier som typiskt fokuserar på en väldefinierad fråga där passande studieformer kan identifieras i förväg, tenderar en scoping översikt att vända sig till bredare ämnen där flera olika studieformer kan användas. Systematiska litteraturstudier söker svar

inom en relativt smal räckvidd av kvalitetssäkrade studier, medan scoping översikter har en mindre sannolikhet att vända sig till väldigt specifika forskningsfrågor eller att konsekvent värdera kvaliteten på inkluderade studier. Scoping översikter strävar till att på ett snabbt sätt kartlägga nyckelkoncepten, de främsta källorna och typerna av belägg som finns tillgängliga inom ett visst forskningsområde. Scoping översikter kan användas inom ett komplext område som inte har blivit recenserat tidigare. Det finns fyra vanliga orsaker till att en scoping översikt görs: för att undersöka i vilken grad forskningsämnet har undersökts tidigare, för att fastställa värdet av att ta sig an en systematisk litteraturstudie, för att summera och sprida forskningsresultat och för att identifiera forskningsluckor i den existerande litteraturen. Vid scoping översikter finns fem faser som brukar användas. Den första fasen är att identifiera en forskningsfråga, den andra fasen är att identifiera relevanta studier, den tredje fasen är att bestämma vilka studier som tas med i forskningen, den fjärde fasen är att kartlägga data ur studierna och den femte fasen är att jämföra, summera och rapportera resultaten. (Arksey & O'Malley, 2005).

Forskningar som svarade på forskningsfrågan: "Vilken kunskap om processkvalitet inom småbarnspedagogiken finns från tidigare forskningar" var av intresse. Syftet med användningen av scoping metoden var att undersöka hur mycket forskning det finns att tillgå inom det specifika ämnet processrelaterad kvalitet inom småbarnspedagogiken. Kvalitetsutvärdering inom småbarnspedagogiken finns det mycket forskning om, men eftersom syftet är att undersöka processrelaterad kvalitet var forskningsresultat inom det ämnet av intresse.

Vid sökning av tidigare forskning inom ämnet användes de vetenskapliga databaserna Academic Search Elite (EBSCO) och ERIC. ERIC är ett informationssystem, som innehåller utbildnings- och undervisningsrelaterad dokumentation (Backman, 2016, 179). Academic Search Elite är en databas som täcker flertalet akademiska ämnen i över 13000 tidskrifter (Backman, 2016, 192). Avgränsningar var att forskningen fanns tillgänglig i fulltext och var referentgranskad, att forskningen fanns tillgänglig som PDF fulltext, språkligt söktes enbart engelska artiklar och endast artiklar publicerade under åren 2015-2023. Avgränsningen 2015-2023 ansågs som relevant eftersom Lagen om småbarnspedagogik i Finland reviderades år 2018 och även Skollagen i Sverige reviderades samma år. Eftersom lagen ändrades år 2018 för att inbegripa ett större fokus på kvalitetsvärdering, kunde tiden före lagändringen och tiden efter lagändringen vara av intresse. Som sökord användes begreppen early education and care och quality. Sökningen gav 354 träffar. För att bedöma om

forskningarna vara relevanta för forskningsfrågan, lästes rubrikerna och vissa abstrakt för att klargöra om forskningen var av relevans. Ett kriterium för att forskningen skulle inkluderas var att forskningen fokuserade på process-relaterade kvalitetsfaktorer inom småbarnspedagogik.

Inkluderade forskningar behandlar kvalitetsforskning ur tre olika perspektiv: fastställda processrelaterade kvalitetsfaktorer inom småbarnspedagogen och dess inverkan på barnens resultat, kvalitetsbedömning av processrelaterade kvalitetsfaktorer ur lärares perspektiv samt fortbildningens betydelse för att utveckla en högkvalitativ småbarnspedagogik. Av sökresultaten visade sig 7 forskningar vara relevanta för frågeställningen. Tabellen nedan redogör för sökprocessen av relevanta artiklar. Bilaga 1 redogör syfte, metod och resultat för forskningar som inkluderats i scoping översikten.

Tabell. Sökprocessen av relevanta artiklar.

Databas	Sökord	Kriterier	Träffar	Urval
Academic Search Elite ERIC	Early education and care + quality	Årtal: 2015-2023, fulltext, referentgranskad, PDF fulltext, språk: engelska	354	7

Ulferts, Wolf & Anders (2019) har gjort en undersökning om hur processkvaliteten inom småbarnspedagogiken inverkar på akademiska resultat inom två akademiska områden, språk och läskunnighet samt matematik. Forskningen samlade material från 17 longitudinella studier i nio europeiska länder med 16461 barn i center-baserad vård under tidsspannen av 3 till 16 år. Resultaten visade en liten men hållbar association mellan processkvalitet (global och domänspecifik) och barnens akademiska resultat inom de två områdena språk och läskunnighet, samt matematik. Dessa effekter indikerade kvarstående associationer till den akademiska utvecklingen under barnens skolkarriär. Effekterna framkom oberoende av familjebakgrund över flera domäner, åldrar och olika faser av barnens inlärningsmässiga karriär.

Suchodoletz m.fl. (2023) gjorde en systematisk recension av litteratur som publicerats inom en tidsperiod på 10 år, mellan januari 2010 och juni 2020, inom databaserna PsychInfo, Eric,

EbscoHost och PubMed. Målet med undersökningen var att undersöka hur processkvaliteten inom småbarnspedagogiken inverkar på barnens resultat inom vissa domäner. Efter vissa avskalningar enligt olika relevanta kriterier förminskades de använda forskningarna från 4880 till 185. Resultatet visade att en högre kvalitet på småbarnspedagogiken var signifikant relaterat till högre nivåer av akademiskt resultat (läskunnighet, matematik, beteendemässiga färdigheter, social kompetens, motoriska färdigheter) hos barnen, samt mindre fall av beteende- och socio-emotionella problem. Resultatet stämmer överens med tidigare meta-analyser, som föreslår att kvalitet inom småbarnspedagogiken spelar en viktig roll för barnens utveckling under de tidiga barndomsåren.

Chappell & Szente (2019) har forskat i lärares perspektiv på kvalitet inom småbarnspedagogik. Forskarna har gjort en jämförande fallstudie där de ämnade att utforska lärares perspektiv på högkvalitativ vård från två länder, Finland och USA, och utforskade hur dessa perspektiv skilde sig från varandra eller överensstämde trots kulturskillnader. Forskarna använde sig av en kvalitativ forskningsmetod, där lärare inom småbarnspedagogik och förskola svarade på en enkät till förundersökningen där de betygsatte olika kvalitetsindikatorer. Efter förundersökningen gjordes semi-strukturerade intervjuer. Intervjudata analyserades och genererade teman som lärarna beskrev som högkvalitativa. De mest framstående teman som framkom ur intervjuerna var lärmiljö, interaktioner, pedagogik och erfarenheter, barncentrering, respekt, att se hela barnet, lärarens roll och samhälle. I Finland ansågs även familjen vara av betydelse, medan klimatet i klassrummet, läroplanen och lärarens utbildning ansågs vara viktiga i USA.

Perlman m.fl. (2016) undersökte hur CLASS (Classroom Assessment Scoring System) associerade med barnens resultat. CLASS undersöker kvaliteten av personal/barn interaktioner inom småbarnspedagogiken och består av tre olika domäner; emotionellt stöd, organisation i klassrummet och instruktivt stöd. Metoden i undersökningen var systematisk översikt och vidare meta-analys av de forskningar som kunde bli meta-analyserade. Forskningarna söktes ur databaser som Medline, PsycINFO och ERIC. Studier som mätte associationen mellan CLASS och resultaten för barn inom småbarnspedagogiken inkluderades efter screening av två oberoende granskare. Den systematiska översikten bestod av 35 studier. Av dessa uppfyllde 14 studier kriterierna för vidare meta-analys. Barnens resultat grupperades enligt kognitiva, språkliga, matematiska och socio-emotionella resultat. CLASS är ett relativt nytt mätverktyg av kvaliteten inom småbarnspedagogiken som konstruerades på basen av olika teorier (anknytningsteorin,

ekologisk systemteori etc.) och forskning angående lärmiljöer som stöder barns utveckling. CLASS består av tre olika domäner; emotionellt stöd, organisation i klassrummet och instruktivt stöd. Varje domän består av flera dimensioner, emotionellt stöd; negativt klimat, positivt klimat, lärarsensitivitet och hänsyn till barnets perspektiv. Organisation i klassrummet; beteendehantering, produktivitet och format för instruktivt lärande. Instruktivt stöd; konceptutveckling, kvalitet på feedback, språkmodellering och litterärt fokus. I den systematiska översikten och meta-analysen hittades ett begränsat antal signifikanta korrelationer mellan CLASS och språkliga och sociala resultat från litteraturen. Av de 14 meta-analyserna som genomfördes visade två signifikanta, men små effekter mellan de olika domänerna i CLASS och barnens resultat. Meta-analysen av korrelationen mellan instruktivt stöd och sociala färdigheter, samt korrelationen mellan organisation i klassrummet och pennknackning visade en signifikant, men liten korrelation.

Hanno m.fl. (2021) undersökte hur strukturella kvalitetsfaktorer associerade med processrelaterade kvalitetsfaktorer i ett urval av olika klassrum som deltog i en rikstäckande undersökning inom småbarnspedagogiken. De strukturella kvalitetsfaktorerna anses utgöra grunderna av kvaliteten på barnens vardagliga erfarenheter och aktiviteter inom småbarnspedagogiken, men lite är känt om hur dessa faktorer inverkar på vardagliga interaktioner och aktiviteter (processrelaterade faktorer) som sker på den pedagogiska nivån. Det analyserade urvalet bestod av 672 klassrum inom de 451 gruppbaseprogram som observerades under första året av studien. Data analyserades genom permutationstest. Resultaten visade att gruppstorlek och barn/vuxen relationstal sammanlänkades mest konsekvent till barns erfarenheter, medan personalens utbildning, erfarenhet och läroplans användning var orelaterade till barnens erfarenheter.

Peleman m.fl. (2018) har analyserat effekterna av initiativ till fortbildning på kvaliteten av den pedagogiska verksamheten utförd av personal inom småbarnspedagogiken. Det övergripande målet med undersökningen var att utforska länken mellan fortbildning och arbetsförhållanden, samspel mellan personal och barn, barnens inlärning och sociala erfarenheter och resultat. Metoden i undersökningen var systematisk litteraturöversikt med forskningsresultat från 28 europeiska medlemsstater. Resultatet visade att angående småbarnspedagogikens kvalitet, ansåg forskningarnas resultat att den främsta nyttan av fortbildning för personalen gällde kapacitet; en större pedagogisk medvetenhet, kunskap och mening i verksamheten, pedagogisk kompetens samt nya metodiska färdigheter angående förbättring av verksamheten. Angående förbättring av verksamheten identifierades två

huvudsakliga områden; utvecklingen, implementeringen och en pågående revidering av läroplanen; kollegialt lärande, inter-professionellt samarbete och föräldrarnas involvering i beslutandeprocesser. Resultatet visade även att långsiktiga interventioner angående fortbildning som integreras i praktiken, som t.ex. pedagogisk handledning och coaching i reflektionsgrupper visade sig vara effektiva inte enbart i länder med ett väletablerat system för småbarnspedagogik och en hög nivå av kvalifikationskrav på personalen, men även i länder med svagt understödda program för småbarnspedagogik och låga kvalifikationskrav.

Bove m.fl. (2018) gjorde en undersökning med syftet att ta reda på vad som karaktäriserar innovativ fortbildning inom småbarnspedagogiken, genom att analysera likheter och skillnader från fallstudier av exemplariska tillvägagångssätt inom innovativ fortbildning i Danmark, Italien och Polen. Metoden var jämförande analys som fokuserade på fyra faktorer väsentliga för innovativ fortbildning: Sociala dimensionen av innovation som en stärkande komponent; fördelarna av dynamiska inlärningsprocesser inriktade på att integrera teori och praktik; rollen av nyckelfigurer inom kvaliteten av innovativ fortbildning; och mätningar av effekten, resultat och hållbarhet av innovativ fortbildning. Denna analys belyser effekterna av dynamiska faktorer (regelbunden team-baserad reflektion baserad på dokumentation och observation), betydelsen av arbetsförhållanden (kontraktsenliga skyldigheter att erbjuda tid för reflektion), den kritiska rollen av pedagogiska ledare (koordinatorer, rektorer, förmän), betydelsen av interorganisatoriskt nätverkande på en lokal nivå och den underlättande rollen av kollaboration med forskningsinstitut. Lärarnas professionella kvalifikationer är en av kärnfaktorerna inom högkvalitativ småbarnspedagogik och belyser behovet av fortbildning som en investering i en långsiktig strategi för att främja kvaliteten inom småbarnspedagogiken. Resultatet visade att den sociala dimensionen av innovation, fördelarna med dynamiska inlärningsprocesser som integrerar teori med praktik, samt ledningens roll, sågs som stärkande faktorer i fortbildning.

Processkvalitetens betydelse på barnens resultat inom akademiska ämnen har undersökts av Ulferts m.fl. (2019) och Suchodoletz m.fl. (2023), varvid båda undersökningarnas resultat visade en klar association mellan processkvaliteten inom småbarnspedagogiken och barnens framtida akademiska resultat. Båda undersökningarna visade ett samband mellan kunskaperna inom läskunnighet och matematik, medan Suchodoletz (2023) resultat även visade en minskning i beteende- och socio-emotionella problem. I Perlman m.fl. (2016) undersökning av CLASS- mätverktygets association till barnens resultat framkom ett visst samband mellan CLASS och språkliga och sociala resultat. Chappell & Szente (2019)

belyste lärarnas perspektiv på kvalitet, där resultatet visade att de samtyckte till att lärmiljön, interaktioner, pedagogik, barncentrering, respekt, att se hela barnet samt lärarens roll i verksamheten var väsentliga för kvaliteten på den pedagogiska verksamheten. Även Vlasov m.fl. (2019, 63-65) har delat in processkvaliteten i olika teman som innefattar dessa samma faktorer. Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022) påpekar hur viktiga dessa faktorer är i planeringen, utförandet och utvecklingen av den pedagogiska verksamheten.

Hanno m.fl. (2021) undersökte hur de strukturella kvalitetsfaktorerna inverkar på processkvaliteten i barngruppen, resultatet visade att gruppstorleken och barn/vuxen relationstalet mest konsekvent inverkade på barns erfarenheter inom småbarnspedagogiken. Även Vlasov m.fl. (2019, 39) har påpekat att den strukturella kvaliteten skapar ramarna för den pedagogiska verksamheten och samverkar dynamiskt med de processrelaterade faktorerna. De strukturella ramvillkoren som gäller gruppstorlek, förhållandet mellan antalet vuxna och antalet barn påverkar lärmiljön och indirekt den pedagogiska verksamheten i lärmiljön. Vlasov m.fl. påpekar att flera forskningar har undersökt om det finns ett samband mellan gruppstorleken och förhållandet mellan antalet vuxna och antalet barn, men resultaten har varit motstridiga. Vissa studier rapporterar att en mindre gruppstorlek har en positiv inverkan på barnets utveckling och leder till en högre kvalitet på det pedagogiska arbetet. Finlands material i CARE-projektet konstaterade att ju större barngrupperna var, desto svagare var det socioemotionella stödet från personalen och desto sämre var verksamheten organiserad. (Vlasov m.fl, 2019, 48). Vlasov m.fl. (2019, 65) påpekar att samverkan mellan struktur- och processfaktorerna är avgörande för att uppnå positiva effekter av småbarnspedagogiken, båda måste uppfylla kvalitetskraven.

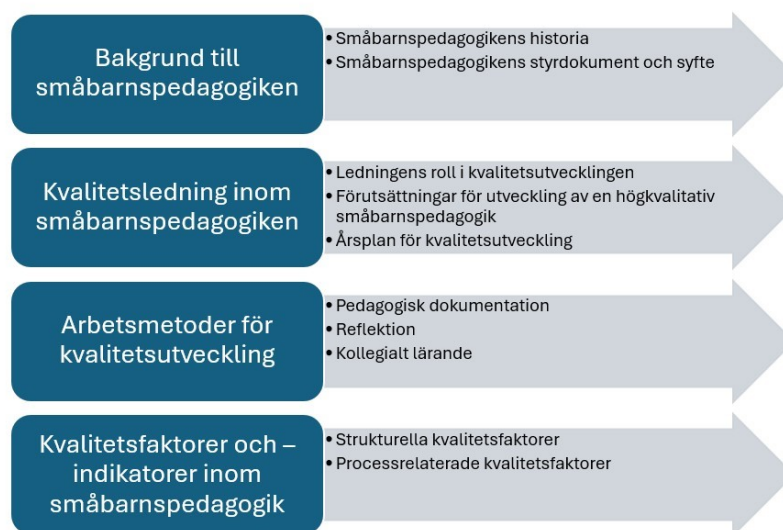
Peleman m.fl. (2018) och Bove m.fl. (2018) undersökte hur fortbildning inverkar på kvaliteten inom småbarnspedagogiken, båda forskares resultat visade att fortbildning kräver långsiktighet och regelbundenhet, samt ett krav på att fortbildningen integreras med praktiken i verksamheten. Även möjligheter till kollegiala reflektioner och kollegialt lärande identifierades som viktiga för utveckling av verksamheten. Också Vlasov m.fl. (2019, 46) har påpekat att fortbildning och utveckling i yrket är en central faktor som förbättrar undervisningen.

Enligt Vlasov m.fl. (2019, 65) kan man påvisa att deltagande i högkvalitativ småbarnspedagogik har en positiv effekt på barnens kognitiva och sociala utveckling, men på grund av de många dimensionerna och samverkan mellan många faktorer i fråga om barns utveckling är det inte alltid möjligt att visa på tydliga orsakssamband. De processrelaterade

faktorerna belyser hur småbarnspedagogiken ska se ut för att småbarnspedagogiken ska kunna klassas som högkvalitativ. Betydelsen av processerna på den pedagogiska nivån beskrivs grundligt i grunderna för planen för småbarnspedagogik och värdet av processkvaliteten diskuteras även i forskning (Ulferts m.fl., 2019; Suchodoletz m.fl., 2023; Chappell & Szente, 2019; Perlman m.fl., 2016; Hanno m.fl., 2021). Effekten av ändamålsenlig och långsiktig fortbildning för personalen inom småbarnspedagogik har diskuterats i litteraturen angående hur kvaliteten på den pedagogiska nivån kan utvecklas och förbättras genom fortbildning (Peleman m.fl., 2018; Bove m.fl., 2018).

4 Bakgrund

Eftersom studieobjektet i detta utvecklingsarbete är småbarnspedagogiken och dess kvalitetsutveckling, kommer teorin att ta upp bakgrundsinformation om småbarnspedagogikens historia, styrdokument och syfte, men även beskriva vad som kännetecknar en kvalitativ småbarnspedagogik på den pedagogiska nivån, vilka arbetsmetoder som är väsentliga inom kvalitetsutveckling, vad som krävs av organisationen för ett fungerande utvecklingsarbete samt hur kvalitetsarbete inom småbarnspedagogiken kan se ut. Bilden nedan redogör för informationen som bakgrundskapitlet består av.

Figur 1. Information som redogörs för i bakgrundskapitlet.

4.1 Småbarnspedagogikens historia

Friedrich Fröbels (1782-1860) verksamhet konstruerade en vändpunkt i småbarnspedagogikens historia. Fröbel blev den nya fostringsinstitutionens, barnträdgårdens grundare och författaren till läroplanen som skapades enligt en vetenskapligt utvecklad fostranssyn. Fröbel planerade och skapade lekmaterial och barnträdgårdens inlärningsmaterial samt publicerade tidningar till föräldrar och fostrare. Han är även initieraren av barnträdgårdslärarytbildningen och främst utvecklade han småbarnspedagogikens metodologi och metodik. (Helenius, 2008, 200).

Finlands kommunala småbarnspedagogik startades under 1800-talet. Vi är redan på det tredje årtiondet som vårt land har haft, utöver hemundervisningen, en offentlig lagstadgad undervisning, fostran och vård för barn under skolåldern (Lujala 2008, 203). Barnträdgården i vårt land hade sin början i utvecklingen av ett offentligt utbildningssystem. Kejsare Alexander II ville i mitten av 1800-talet förstärka sitt lands västra område, storfurstendömet Finlands ställning. Han uppmärksammande bl.a. folkundervisningens sporadiska förverkligande och gav kyrkans administration uppgiften att ordna folkets undervisning så att den höjde hela populationens bildningsnivå. (Lujala, 2008, 205). Undervisningen skulle främst hjälpa barnet att lära sig läsa och använda händerna till arbete. Ansvaret för barnets lärtig fanns fortfarande hos föräldrarna, men genom folkskolan ville man erbjuda alla medborgare tidigare och mer sammanhängande inlärningsmöjligheter och kunskap att fostra kommande generationer. (Lujala, 2008, 205). Den Frøbelska fostransfilosofin skapade en klar pedagogisk startpunkt till vårt lands arbete inom småbarnspedagogik (Lujala, 2008, 206). Under 1920-talet bestämdes det att den dåtida offentliga småbarnspedagogikens rikstäckande ledning och administration flyttades från skolregeringen till socialministeriet, vilket gjorde att socialpedagogiken betonades starkare och barnträdgårdsarbetet separerades från utvecklingen av folkbildningssystemet. (Lujala, 2008, 208). Lagen om barnträdgårdars statsstöd (296/1927) säkerställde inkomster till upprätthållaren av barnträdgården till summan av en tredjedel av de verksamhetskostnader, som ansågs absolut nödvändiga. Förutsättningar för verksamhetens innehåll definierades genom statsstödet villkor. Till dessa villkor hörde exempelvis tillräckliga och för barnen anpassade verksamhetsutrymmen, tillräckliga verksamhetsredskap, barngruppens storlek och personal med barnträdgårdslärarytbildning. (Lujala, 2008, 210).

Efter andra världskriget uppstod en stor press på att utöka platserna för barnträdgårdsverksamhet, även om det på 1940-talet fortfarande var vanligt att fabriker tog

väl hand om sina arbetstagare och erbjöd dem barnträdgårdsverksamhet i barnträdgårdar grundade av fabriken. I den nya samhälleliga situationen efter kriget var det vanligt att gifta kvinnor deltog i högre grad i arbetslivet och ensamstående mödrar var tvingade till att arbeta för att garantera en inkomst till familjen. De kommunala barnträdgårdarna ökade drastiskt i antal efter att lagen om statsstöd till barnträdgårdar trädde i kraft. Även den allmänna åsikten förändrades till en tanke om samhällets ansvar att delta i små barns fostran och vård. Ett problem var att det fortfarande fanns för lite utbildade barnträdgårdslärare. Det grundades nya utbildningar i landet för att tillgodose behovet av utbildad personal inom barnträdgårdarna. (Lujala, 2008, 210-211). Grunderna för det nya dagvårdssystemet lades under 1970-talet. De faktorer som främst verkade på behovet av en ny lagstadgad dagvård var det dåtida samhällets näringsstruktur, kvinnornas ökade deltagande i arbetslivet samt utmaningarna som fostran och skolsamfundet ställdes inför. Enligt huvudmålen för den nya dagvårdslagen skulle dagvården erbjudas i den form som föräldrarna önskade och under den tid som föräldrarna önskade dagvården. (Lujala, 2008, 211). Samtidigt bestämdes det att det skulle finnas tillräckligt många dagvårdsplatser. Kortfattat konstaterades att det uppsattes kvalitetsmässiga och kvantitativa mål, som dagvården i landet skulle utvecklas enligt. Som första mål uppsattes att öka dagvårdsplatsernas antal, och under 1980-talet startades en storskalig diskussion angående fostransmål och verksamhetens kvalitet. Dessutom tillsattes en reform angående krav på övervaknings- och inspektionsskyldighet för alla som bedrev regelbunden dagvårdsverksamhet. (Lujala, 2008, 212).

Den finska dagvården och den kommunala småbarnspedagogiken hade blivit internationellt känd under 1990-talet för sin storskaliga educare-idé, dvs kombinationen av vård, fostran och undervisning och en till alla samhällsgrupper jämlikt erbjuden småbarnspedagogik. Småbarnspedagogikens kvalitet lyftes fram som ett centralt utredningsobjekt, och det handledande och övervakande Stakes som representerar centralförvaltningen är dess centrala myndighet som övervakar småbarnspedagogikens kvalitet utöver universiteten. (Lujala, 2008, 213).

4.2 Småbarnspedagogikens styrdokument och syfte

Småbarnspedagogiken i Finland styrs av lagen om småbarnspedagogik och den nationella föreskriften Grunderna för planen för småbarnspedagogik som Utbildningsstyrelsen har fastställt enligt lagen om småbarnspedagogik. Anordnare av småbarnspedagogik ska uppgöra lokala planer för småbarnspedagogik och barnens planer för småbarnspedagogik

ska utarbetas av personalen som arbetar med barnet. Småbarnspedagogiken ska genomföras i enlighet med den nationella föreskriften. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 7). Figuren nedanför redogör för småbarnspedagogikens styrning.

Figur 2. Småbarnspedagogikens styrdokument (Utbildningsstyrelsen, 2022b)

Lagen om småbarnspedagogik betonar att syftet med grunderna för planen för småbarnspedagogiken är att främja genomförandet av den småbarnspedagogiska verksamheten på lika grunder i hela landet, uppfylla de mål för småbarnspedagogiken som föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik samt styra kvalitetsutvecklingen inom småbarnspedagogiken. (540/2018, 5 kap., 21§). Småbarnspedagogiken innebär en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård med en pedagogisk betoning. I grunderna för planen för småbarnspedagogik definieras centrala mål och innehåll för småbarnspedagogiken, samarbetet mellan anordnaren och vårdnadshavare, det mångprofessionella samarbetet samt innehållet i barnets plan för småbarnspedagogik. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 8). Syftet med den nationella styrningen av småbarnspedagogiken är att skapa likvärdiga förutsättningar för en helhetsmässig uppväxt, utveckling och lärande för barnen som deltar i småbarnspedagogik. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 7).

Enligt lagen om småbarnspedagogik är syftet med småbarnspedagogiken att 1) hos varje barn främja en helhetsmässig uppväxt, utveckling, hälsa och ett helhetsmässigt välbefinnande i enlighet med barnets ålder och utveckling, 2) stödja barnets förutsättningar för lärande och främja livslångt lärande och uppfyllandet av utbildningsmässig jämlikhet, 3) ordna mångsidig pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barns lek, rörelse, konst och

kulturtradition samt ge barnet möjligheter till positiva upplevelser av lärande, 4) säkerställa en småbarnspedagogisk miljö som är utvecklande, främjar lärande och är hälsosam och trygg, 5) trygga ett verksamhetssätt som respekterar barnet och så bestående förhållanden som möjligt för växelverkan mellan barnet och personalen inom småbarnspedagogiken, 6) erbjuda alla barn likvärdiga möjligheter till småbarnspedagogik, främja likabehandling och jämställdhet samt ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund, 7) identifiera barnets individuella behov av stöd och, när det uppkommit behov av stöd, ordna ett ändamålsenligt stöd inom småbarnspedagogiken, vid behov i form av mångprofessionellt samarbete, 8) utveckla barnets förmåga till samverkan och växelverkan, främja barnets förmåga att delta i kamratgruppen samt vägleda barnet mot ett etiskt ansvarstagande och hållbart handlingssätt, respekt för andra människor och samhällsmedlemskap, 9) säkerställa barnets möjligheter att få delta i och påverka sådana angelägenheter som berör barnet självt, 10) i samverkan med barnet och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare främja en harmonisk utveckling hos barnet och dess holistiska välbefinnande samt stödja barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare i fostringsarbetet. (540/2018, 1 kap, 3§).

Syftet med småbarnspedagogiken är att stödja barnets förutsättningar för lärande och främja livslångt lärande och uppfyllandet av utbildningsmässig jämlikhet i enlighet med inkluderande principer. Till dessa principer hör barns lika rättigheter, jämlikhet, likabehandling, icke-diskriminering, värdesättning av mångfald, social delaktighet och gemenskap. Småbarnspedagogiken stöder och kompletterar hemmens fostrande uppdrag och bidrar till barnens välbefinnande. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 7). Anordnarna av småbarnspedagogik ska utgående från nationella föreskrifter utarbeta och godkänna lokala planer för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 9). För varje barn på ett daghem eller i familjedagvård ska en individuell plan för småbarnspedagogik göras upp i syfte att genomföra barnets fostran, undervisning och vård. Den individuella planen ska ange målen för småbarnspedagogiken på ett sätt som stöder barnets utveckling, lärande och välbefinnande samt åtgärderna för att uppnå målen. Dessutom antecknas barnets behov av stöd, stödåtgärderna och hur de ska genomföras i planen. (540/2018, 5 kap., 23§).

4.3 Kvalitetsledning inom småbarnspedagogiken

Vlasov m.fl (2019, 12) menar att kvalitetsledning innebär ledning, planering, utvärdering och kontinuerlig förbättring av småbarnspedagogiken i syfte att nå uppsatta kvalitetsmål.

Det är frågan om strategiska åtgärder som anordnaren använder vid styrning av organisationens kvalitetsarbete. Kvalitetsledning består av planering och styrning av kvaliteten, av kvalitetssäkring och av kvalitetsförbättring. Med hjälp av ett kvalitetsledningssystem säkerställs bland annat att hela organisationen, ända upp till högsta ledningen och beslutsfattarna, får tillgång till utvärderingsinformation som samlas in om barngrupperna. Denna systematiskt insamlade information är till nytta när organisationen utvecklar sin verksamhet.

Enligt Sheridan & Pramling Samuelsson (2009, 15-16) kan kvalitet delas in i begreppen struktur-, process- och resultatkvalitet. Strukturkvalitet handlar om verksamhetens yttre villkor, ex. personalens kompetens, personaltäthet, barngruppernas storlek och sammansättning, lokaler och material, ledningen. De menar att strukturkvalitet oftast handlar om faktorer som personalen inte kan påverka. Processkvalitet däremot handlar om den pedagogiska verksamhetens inre arbete, vad som sker i de processer som äger rum i förskolan (småbarnspedagogiken). Enligt dem är viktiga aspekter personalens förhållningssätt, arbetssätt och samspel med barnen, relationer mellan barnen och användning av material. Resultatkvaliteten rör mål och resultat, det vill säga om verksamheten uppnår det som eftersträvas.

Kvalitet kan beskrivas som verksamhetens förmåga att arbeta utifrån lagar och styrdokument samt möjliggöra för alla barn att uppnå de nationella målen i läroplanen. (Brodin & Renblad, 2015, 50-51). Kvalitet handlar om barns välbefinnande och deras rätt att i förskolan få de förutsättningar de behöver för att lära och utvecklas. Syftet med kvalitetsarbetet handlar om att identifiera vilka förutsättningar som är nödvändiga för arbetet mot de nationella målen. Det handlar om att utveckla bättre arbetsprocesser, att mer effektivt kunna bedöma resultat och måluppfyllelse samt att upptäcka vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra kvaliteten. (Sheridan & Pramling Samuelsson, 2009, 5).

Enligt lagen om småbarnspedagogik svarar kommunerna för anordnandet av småbarnspedagogiken inom sitt område, och de ska sörja för att servicen uppfyller lagens krav och tillgodoser kommuninvånarnas behov i fråga om småbarnspedagogik (Vlasov m.fl., 2019, 13). Anordnaren (kommunen) har ansvar för anordnandet och utvärderingen av småbarnspedagogiken, därför ska beslutet om hur utvärderingen ska genomföras i de olika verksamhetsformerna fattas på det lokala planet. Till anordnarens uppgift hör att planera och genomföra självvärderingen i anslutning till den mer omfattande kvalitetsledningen i småbarnspedagogikens alla verksamhetsformer. (Vlasov m.fl., 2019, 14). På lokal nivå

genomförs utvärderingen genom självvärdering, med vilket avses att anordnarna och de privata serviceproducenterna samlar in och tar fram information om sina tjänster, behandlar utvärderingsinformationen, drar slutsatser utifrån informationen och till slut utvecklar och förändrar verksamheten. Syftet med detta är att utveckla inte bara verksamheten utan också servicesystemet, tjänsterna som helhet och servicenätverket för att säkerställa att verksamheten kontinuerligt förbättras. (Vlasov m.fl., 2019, 23). I den lärande organisationen har självvärderingen en väsentlig roll. En organisation som kritiskt och fördomsfritt kan utvärdera och analysera sina verksamhetssätt har möjligheter att förändra dem. För att en organisation ska kunna utvecklas är det av största vikt att den utvärderingsinformation som den producerar i första hand för sig själv och för utveckling av den egna verksamheten beskriver verksamheten sanningsenligt och korrekt. (Vlasov m.fl., 2019, 24). Lagen om småbarnspedagogik (540/2018) betonar även att de centrala resultaten av utvärderingarna ska publiceras (5 kp., 24§).

Kvalitetsutvärderingen, utvecklingen av verksamheten och den kontinuerliga förbättringen kräver således att anordnarna och de privata serviceproducenterna av småbarnspedagogik har ett fungerande kvalitetsledningssystem. Att skapa ett kvalitetsledningssystem och arbeta in en utvärderingskultur kräver planmässighet, uthållighet och målinriktning. Kvalitetsledningen kan främjas genom att till exempel klargöra ansvar och definiera uppgiftshelheter. (Vlasov m.fl., 2019, 24). Utvärderingen av småbarnspedagogiken är mångsidig och den kan genomföras med många olika metoder. Det är viktigt att kontinuerligt genomföra utvecklande utvärdering på såväl nationell som lokal och pedagogisk nivå. (Vlasov m.fl., 2019, 27). Utvärderingen av småbarnspedagogiken är långsiktig och genomförs i många sammanhang – i vardagens pedagogiska verksamhet både i team och på daghemsnivå samt till exempel på den kommunala beslutsfattarnivån. (Vlasov m.fl., 2019, 27).

Heikka, Hujala, Turja & Fonsén (2017, 59) menar att betydelsen av pedagogikens utvärdering inom småbarnspedagogiken stöder barnets inläring och utveckling genom att möjliggöra en fortsättning på inläringen inom småbarnspedagogiken och när barnet flyttas vidare till förskola och skola. Genom utvärdering kan man även känna igen barnets behov av individuellt stöd och hjälpa barn med inläringssvårigheter. Barnets egna deltagande i utvärderingsprocessen är viktig för barnets inläring och utveckling. Utvärderingen ökar barnets kännedom om sig själv och hjälper barnet att bygga upp en mångsidig självbild. Heikka m.fl. (2017, 60) menar att utvärderingen möjliggör en småbarnspedagogisk

planering utifrån barnen. Det sammanställda observationsmaterialet fungerar som en central startpunkt i planeringsprocessen. Läraren går tillbaka till observationer och utvärderingar av barnen i utvärderingen av den genomförda verksamheten och verksamhetssätten samt i planeringen av det kommande. Utvärderingsinformationen hjälper läraren att anpassa undervisningen till varje barns inläring och utvecklingsbehov. Heikka m.fl. (2017, 61) påpekar att utvärderingen ger information om verksamhetens utvecklingsbehov. Utvärderingen är ansluten till läroplanen. Läroplanens förverkligande förutsätter fungerande förfaringssätt för utvärdering, för att läroplanen och lärarnas pedagogiska arbetssätt kan utvecklas och anpassas till barnens inlärningsbehov. En effektiv utvärdering är en process, där förståelsen för barnens inläring uppstår genom observation och reflektion. Dessutom kan utvärderingen stöda samarbetet med föräldrarna. De professionellas möjlighet att förverkliga kvalitativ småbarnspedagogik grundar sig i att ta del av föräldrarnas åsikter och ge dem större möjligheter att påverka verksamheten.

4.3.1 Ledningens roll i kvalitetsutvecklingen

I och med nya lagen om småbarnspedagogik blev grunderna för planen för småbarnspedagogik ett normdrivande dokument, som betonar att all personal ska planera, utvärdera och utveckla sitt arbete i alla former av småbarnspedagogik. Lagen om småbarnspedagogik inhämtar nya skyldigheter angående delaktighet och systematisk utvärdering. Småbarnspedagogikens verksamhet ska utvecklas så att barnens och vårdnadshavarnas delaktighet förverkligas i planering och utveckling av verksamheten både vad gäller det enskilda barnet och barngruppen. (Fonsén & Parrila, 2016, 19). Vlasov m.fl. påpekar att utvärderingen och den systematiska information om verksamheten som utvärderingen producerar är viktiga delar av ledningssystemet och ledningsarbetet. Enligt nationell forskning behövs mera samverkan mellan anordnarnas politiska besluts- och styrsystem och den pedagogiska verksamhetens nivå, vilket kan uppnås genom att fördela och klargöra ledningsansvaren. (2019, 47).

Flera forskare betonar ledningens ansvar för rollen som pedagogisk ledare, utveckling av arbetsprocesser för att utvärdera och utveckla verksamheten, förskolans/småbarnspedagogikens kvalitet samt personalens kompetensutveckling (Vlasov m.fl., 2019, 31, 47; Mistrén & Armerö, 2017, 10, 11; Bergström & Yourston, 2017, 27, 28; Brodin & Renblad, 2015, 63, 71).

Vlasov m.fl. (2019, 47) påpekar att pedagogisk utveckling av småbarnspedagogiken och fortlöpande förbättringar av verksamheten förutsätter att det finns ändamålsenliga utvärderings- och utvecklingsstrukturer för beslutsfattandet och utvecklingsarbetet. Även Fonsén och Parrila påpekar att småbarnspedagogiken inte enbart utvecklas tack vare instruktioner och krav utifrån, det behövs klara arbetsmetoder och strukturer samt kunskap om utveckling i vardagen för att uppnå kvalitetsutveckling (Parrila & Fonsén, 2016, 111).

Även på den pedagogiska nivån inverkar chefen och ledarskapet i egenskap av struktur på verksamheten i enheten för småbarnspedagogik. Egenskaper kopplade till chefen, såsom målinriktning och vision, goda färdigheter i att samarbeta med personalen och förmåga att interagera med vårdnadshavarna, främjar för sin del möjligheterna att åstadkomma en målinriktad småbarnspedagogisk verksamhet. (Vlasov m.fl., 2019, 47). Angående förskolechefernas ansvar för kvalitetsfrågor är det viktigt att planera och följa upp verksamheten, ha tydliga förväntningar på personalen, samt reflektera kring vad en kvalitativ planering är, vad syftet är och vart man vill nå. Dessutom är det viktigt att följa upp arbetet med den pedagogiska planeringen, planera in tider för arbetsplatsträffar, planera in tider för möten och bestämma när saker ska göras och när de ska vara klara som ett sätt att organisera för kvalitet. (Brodin & Renblad, 2015, 72-73).

Enligt Vlasov m.fl. har studier visat att det finns en koppling mellan chefens utbildningsnivå och kvalitet. Ju högre chefens utbildningsnivå är, desto högre nivå bedöms enhetens verksamhet ligga på, både i fråga om strukturerna och i fråga om de pedagogiska processerna inom småbarnspedagogiken. (2019, 47). Brodin & Renblad påpekar att förskolechefen har som pedagogisk ledare ett övergripande ansvar för att verksamheten bedrivs utifrån läroplansmålen och uppdraget i sin helhet. Förskolechefen har också ett ansvar för förskolans kvalitet och de behöver även finnas med på förskolorna för att analysera vad som sker i verksamheten. (2015, 71).

Fonsén & Parrila påpekar att ledningens arbetsbild inom småbarnspedagogiken har förändrats och splittrats med en början i 1990-talets utvidgning av ledarskapsansvaret. Administrativa arbetsuppgifter betonas och det finns inte tillräckligt med tid för att utföra det pedagogiska ledarskapet. (2016, 17). De menar att ansvaret för utvärdering och utveckling av kvaliteten inom småbarnspedagogiken har än mera blivit en uppgift att utföras, eller lämnas ogjord, på den verkställande nivån. Varje arbetsgemenskap behöver klara strukturer för ledning, en kompetent ledare och verksamhetsmodeller, som stöder personalen och möjliggör för personalens inläring och arbetsvälmåendets utveckling. De anser att det

är speciellt viktigt att stärka ledningens kunskap angående pedagogiskt ledarskap, som har en betydande inverkan på hela småbarnspedagogikens innehåll och kvalitetsutveckling. Småbarnspedagogikens kvalitet och ledarskap kan inte förbättras genom ekonomiska resurser i dessa tider av sparåtgärder, utan det måste satsas mera på intern utveckling av organisationen. (Fonsén & Parrila, 2016, 18). För att den nationella läroplanen och lagen om småbarnspedagogik ska kunna införlivas som en grund i planering, utvärdering och utveckling av den småbarnspedagogiska verksamheten, behövs fungerande strukturer för pedagogiskt ledarskap och att öppna upp ledarskapsansvaret på alla nivåer. För att strukturen av ledarskapet ska fungera är det viktigt att undersöka och klargöra, vilken roll lärarna inom småbarnspedagogik har och hurdana möjligheter de har att bli en starkare del av ledarskapets struktur. I internationella ledarskapsundersökningar betonas synvinkeln på delat ledarskap starkare, i vilken ansvaret för gemensam inläring och utvecklingen av verksamhetens kvalitet får ett starkare fotfäste i organisationen. Ett fungerande pedagogiskt ledarskap grundar sig i ett förtroende för personalens yrkesskicklighet, ledarskap och ett lämpligt delat ansvar som sedan förstärker personalens engagemang. (Fonsén & Parrila, 2016, 20). Förmannen kan inte ensam främja hela personalens inläring och en målinriktad och organiserad pedagogisk utveckling. Lärarnas starka bidrag behövs för pedagogisk ledning och stöd för en kontinuerlig utveckling, de kan dela ansvaret för en bredare och lämplig utveckling av pedagogiken. Av lärarna förutsätts en förmåga att känna igen och reagera på inlärningsbehov hos det egna teamet samt förverkliga och upprätthålla systematiskt utvecklingsarbete tillsammans med enhetens förman och resten av personalen. (Parrila & Fonsén, 2016, 111).

4.3.2 Förutsättningar för utveckling av en högkvalitativ småbarnspedagogik

Vlasov m.fl. påpekar att de strukturella ramvillkoren, som regleras i lagen om småbarnspedagogik och som gäller sådant som gruppstorlek, förhållandet mellan antalet vuxna och antalet barn samt personalstrukturen, påverkar lärmiljön och indirekt den pedagogiska verksamheten i lärmiljön. Dessutom inverkar småbarnspedagogikens resurser, inte enbart ekonomiska resurser utan också lokaler och material. Arbetstidsstrukturen och arbetstidsplaneringen inverkar på i vilken utsträckning de olika yrkesgrupperna inom personalen kan genomföra en systematisk småbarnspedagogik på ett sätt som överensstämmer med den egna utbildningen. Enligt nationella utredningar och studier har de besparingar som eftersträfvats inom småbarnspedagogiken lett till effektiviseringsåtgärder i enheterna med den påföljden att arbetstidsplaneringen delvis styrs av sparsynvinkeln och

inte av personalgruppernas yrkeskompetens. Arbetet har således allt mer börjat styras av en sådan tolkning av mångprofessionalitet där arbetsuppgifterna, ansvaret och skyldigheterna inte är kopplade till yrkesutbildning eller kompetens utan till ett visst arbetsskift. (2019, 48).

Vlasov m.fl. påpekar att i en högkvalitativ småbarnspedagogik är det viktigt med en kompetent och yrkesskicklig personal och ett gott ledarskap. Enligt forskning finns det i de utvecklade länderna ett positivt samband mellan examen och högskolenivå och kvaliteten på lärmiljöerna och processerna, en barnorienterad pedagogik och ett mångsidigt språkligt stöd. Studier har visat att en högre utbildningsnivå hos personalen inom småbarnspedagogiken har en positiv inverkan på framför allt personalens yrkesrelaterade attityder, kunskaper och färdigheter och därigenom möjligen på barnens utveckling och lärande. Anställda som fått en högkvalitativ utbildning kan erbjuda barnen ett mer stimulerande, varmt och stödjande samspel än andra anställda, vilket i sin tur har positiv inverkan på barnets utveckling. Vidare har man i flera studier kommit fram till att fortbildning och utveckling i sitt yrke är en central strukturell faktor, som förbättrar fostran eller undervisningen. Det verkar också vara viktigt att fortbildningens innehåll så bra som möjligt anpassas efter personalens yrkesmässiga behov. (Vlasov m.fl., 2019, 46). Välutbildad och kunnig personal är således den bästa garantin för en högkvalitativ småbarnspedagogik. Av denna anledning tar man på nationell nivå ställning till hur personalen ska upprätthålla sin yrkeskompetens genom fortbildning. Generellt ser man nytta med fortbildningen och med det kompetensstöd som ges under arbetskarriären indirekt särskilt på den pedagogiska nivån. (Vlasov m.fl., 2019, 47).

Enligt Soukainen kräver utvecklingsarbete en kritisk reflektion av det egna arbetet och en förståelse för behovet av förändring. För personalen måste förändringens nödvändighet konstateras. I bästa fall framskrider processen så att resultaten från responsen behandlas i arbetsgemenskapen och förändringsbehovet konstateras. På detta vis har personalen en möjlighet att påverka hur förändringen bör förverkligas. Ofta förblir verksamheten oförändrad för att det är lättare att hålla sig till gamla modeller, och tänka att så här har vi alltid gjort. (Soukainen, 2016, 176). Det egna arbetets behov av förändring måste inspekteras enligt vad som orsakar förändringsbehovet. Man kan till exempel fundera om det finns behov av att förändra arbetsfördelningen eller arbetsredskapen. Som redskap kan man även tänka sig arbetstagarens yrkesskicklighet, där förändringsbehovet kan vara fortsatt utbildning. I småbarnspedagogiken är arbetets subjekt barnet eller bredare tänkt barnfamiljen. Utgående från det inspekteras den egna arbetsinsatsen i förhållande till den småbarnspedagogik som arbetstagaren ger barnet. Har arbetstagaren tillräcklig arbetskompetens? Stöder

arbetsfördelningen en kvalitativ småbarnspedagogik? Hur inverkar arbetsfördelningen på småbarnspedagogikens kvalitet? Även arbetsfördelningen betydelse i småbarnspedagogikens teamarbete betonas. (Soukainen, 2016, 175).

Soukainen menar att utvecklingssamtalen är ur förändringssynpunkt situationer där alla borde ha möjlighet att inspektera det egna arbetet och dess utveckling. Under utvecklingssamtalen ges respons åt båda håll mellan förmannen och arbetstagaren. Syftet med att få och ge respons – oberoende av om responsen härstammar från förmannen eller arbetstagaren - är att främja personens kunnande. (2016, 179).

Brodin & Renblad påpekar att det i alla verksamheter som involverar människor finns både möjligheter och hinder. Ett hinder för kvalitetsutveckling kan vara kompetensbrist – verksamheten påverkas om det är svårt att rekrytera kompetent personal. Att det finns olika kompetenser i personalgruppen kan få betydelse för personalens syn på hur planering och utvärdering ska genomföras. De betonar att planering och utvärdering måste ske vid tidpunkter då det är möjligt att kommunicera och inte när det är fullt upp i verksamheten. De påpekar även att ett annat hinder för utveckling kan vara om medarbetarna enbart fokuserar på det de upplever som brist på resurser, som för trånga utrymmen eller för stora barngrupper, även täta personalbyten kan ses som hinder. De konstaterar också att kvalitetsutveckling kräver en väl avvägd balansgång mellan planeringstid och tid i barngruppen. (2015, 70). Soukainen påpekar att i beskrivningen av en lärande organisation påpekas följande element: att känna igen och visionera verkligheten, arbetskultur och atmosfär, kvalitet och utveckling av processer, utveckling av gemensam verksamhet och flexibilitet. I en lärande organisation är verksamhetssättens konstanta utvärdering en del av det vardagliga arbetet. (2016, 179).

4.3.3 Årsplan för kvalitetsutveckling

Enligt Mistrén & Armerö syftar årsplanen till att skapa struktur för ledningen och för pedagogerna i verksamheten. Med hjälp av årsplanen kan arbetet struktureras upp på ett bra sätt och processerna kan lättare knytas till varandra. (2017, 31). Årsplanen beskriver förskolans och avdelningens verksamheter under ett år och består av olika etapper. Etapperna fastställer vad som ska prioriteras under en avgränsad tid och när detta planeras in under året. Till respektive etapp kan varje arbetslag skriva upp sina delmål så att de passar barngruppen och situationen på avdelningen. En årsplan visar tydligt kvaliteten i arbetet. Man kan enkelt avläsa vilka aktiviteter som finns med under ett år och när de utförs. (Krok

& Lindewald, 2015, 23). I årsplanen bestämmer förskolan de etapper som ska genomföras under verksamhetsåret. Varje etapp har delmål. Delmålen ska kopplas till mål och riktlinjer i läroplanen. I och med att utvärderingen av de olika etapperna ligger till grund för vilka förbättringsarbeten som bör prioriteras, kommer verksamhetsutvecklingen på varje avdelning att vara förankrad i arbetslagen. (Krok & Lindewald, 2015, 93). Varje etapp som arbetslagen har bestämt i årsplanen är lätt att utvärdera. Man behöver inte utvärdera alla etapper, bara de som förskolan för tillfället tycker är viktigt att reflektera kring. (Krok & Lindewald, 2015, 95).

Bergström & Yourston menar att systematiskt kvalitetsarbete kan bedrivas genom olika delprocesser – planera, genomföra, dokumentera och utvärdera. Varje moment i kvalitetsarbetet är viktigt och inget av momenten kan uteslutas. (2017, 19). Krok & Lindevald påpekar att processen i det systematiska kvalitetsarbetet är cyklisk. Den rymmer olika faser: 1. Var är vi? 2. Vart ska vi? 3. Hur gör vi? 4. Hur blev det? (2015, 93). Denna cykliska modell kan användas som en grund till det praktiska kvalitetsarbetet för personal som arbetar inom förskolan, men även för förskolechefen som har ansvar för att skapa rutiner och strukturer för kvalitetsarbete på förskolan. (Bergström & Yourston, 2017, 19).

NCU påpekar att utvärderingen av småbarnspedagogiken är långsiktig och genomförs i många sammanhang, det är en kontinuerlig process som aldrig blir färdig. Utvärderingsarbetet kräver tålamod, eftersom man endast kan ha ett rimligt antal utvecklingsområden i taget. (2020, 27). Figuren nedan redogör för hur den kontinuerliga kvalitetsutvärderingsprocessen ser ut för en anordnare av småbarnspedagogik.

Figur 3. Kvalitetsutvärderingsprocessen.

4.4 Arbetsmetoder väsentliga för kvalitetsutveckling

En verksamhets kvalitet avgörs av pedagogernas förmåga att ständigt försöka åstadkomma förbättringar för att nå målen. Möblering, innehåll, tidsanvändning, grupper och dokumentationer förändras inte av sig själva. Det finns en eller flera pedagogers tankar och erfarenheter bakom. Däremot finns det sällan dokumentation som beskriver varför man gjort förändringarna. Det är där det systematiska kvalitetsarbetet kommer in. Vanligtvis är pedagoger vana vid att förändra i arbetsorganisationen. Att motivera varför man förändrar och koppla det till de nationella målen är man däremot inte lika vana vid. (Lundström, 2016, 124).

Kvalitetsarbete inom småbarnspedagogiken utförs med tre väsentliga metoder: pedagogisk dokumentation med fokus på situationer och metoder som behöver förändras för att ge barnen de bästa möjliga förutsättningarna för inläring och utveckling enligt de egna intresseområdena. Reflektion över olika situationer i vardagen för att tolka varför

förfaringssätt och metoder behöver förändras i verksamheten, och hur de kunde utvecklas för att uppnå bästa möjliga förbättring med barnens inläring och intresseområden i fokus. Kollegialt lärande sker när personalen tillsammans reflekterar och diskuterar verksamheten och tillägnar sig ny kunskap för att kunna utveckla verksamheten med betoning på kvalitet. Arbetsmetoderna för kvalitetsutveckling synliggörs i figuren nedan.

Figur 4. Arbetsmetoder för kvalitetsutveckling.

4.4.1 Pedagogisk dokumentation

Begreppet att dokumentera betyder ”att insamla och sammanställa information”. Inom förskolan kan dokumentationen ta formen av anteckningar, fotografier/bilder, videofilmer/filmer, observationer, intervjuer, barnens alster, ljudupptagningar med mera. (Bergström & Yourston, 2017, 55). Genom dokumentation är det möjligt att spara barnens erfarenheter, inläring, utveckling, tankar, lekstunder och gemensamma fester. Dokumentation är ett viktigt arbetssätt för att kunna förmedla information till föräldrar om barnens vardag. Den pedagogiska funktionen av dokumentation uppnås endast när informationen behandlas och används målinriktat när man planerar, genomför, utvärderar

och utvecklar den pedagogiska verksamheten. Genom dokumentationen inspekteras exempelvis hur gruppens pedagogiska verksamhet svarar på barnens egentliga intresseområden eller barnens individuella behov. När dokumenten hanteras kan slutsatser dras angående hur barnens delaktighet förverkligas i gruppens verksamhet. (Ahonen, 2017, 140).

Essén m.fl. anser att använda pedagogisk dokumentation kontinuerligt hjälper personalen att utveckla undervisningen och utbildningen och koppla det systematiska kvalitetsarbetet till vardagen (2020, 9). Dokumentationen ska visa vad som behöver utvecklas i verksamheten, varför och på vilket sätt. Dokumentationen behövs för att man ska kunna följa en kvalitetsutveckling över tid och för att man ska kunna se effekterna av utvecklingsarbetet i förskolans verksamhet. (Bergström & Yourston, 2017, 56). Bergström & Yourston påpekar att all dokumentation av barns utveckling och lärande ska göras i relation till den pedagogiska verksamheten. På samma sätt ska uppföljning, utvärdering och utveckling av verksamheten alltid göras i relation till de barn som vistas där. Dokumentationen ska hjälpa oss att synliggöra och granska den egna praktiken och på så sätt klargöra hur verksamheten bidrar till barnens utveckling och lärande, exempelvis hur dagen på förskolan organiseras och varför personalen gör som den gör. (2017, 70-71).

4.4.2 Reflektion

I systematiskt kvalitetsarbete är reflektion en av de viktigaste delarna. Det är reflektionen som gör en pedagogisk dokumentation möjlig och skapar förutsättningar för utveckling av verksamheten, vilket är själva syftet med systematiskt kvalitetsarbete. (Bergström & Yourston, 2017, 105). Att reflektera handlar om att tänka kritiskt och att problematisera sina tankar för att skapa nya insikter och förståelser. Genom gemensam reflektion över vardagssituationer kan personalen få syn på invanda mönster, normer, värderingar och oskrivna regler som finns i verksamheten. (Essén m.fl, 2020, 58). Ett reflekterande grepp är av värde i all pedagogisk dokumentation, för utan reflektion blir dokumentationen endast till rapportering. Meningen med reflektion är att tolka och förankra samlade reflektioner tillsammans. Genom gemensamma diskussioner skapas en gemensam förståelse för hur verksamheten konkret kan utvecklas och förverkligas. (Ahonen, 2017, 144).

Genom reflektion får man möjlighet att rikta blicken mot sig själv som personal och upptäcka det egna förhållningssättet, sina lärandeprocesser och sin utveckling (Bergström & Yourston, 2017, 105). Att medvetandegöra den egna rollen ger nya perspektiv på sig själv,

vilket leder till att nya förhållningssätt kan implementeras. Att kontinuerligt gå tillbaka till sig själv och reflektera tillsammans med kollegor stärker den egna pedagogiska rollen i arbetet. (Biteus & Engholm, 2016, 39). Ständiga gemensamma reflektioner i arbetslaget är av stor vikt där inga rätt eller fel finns. Möjligheten att kontinuerligt lyfta tankar och praktiskt genomföra förändringar i arbetslaget utvecklar både pedagogerna och verksamheten för främjande av barns inflytande. Kunskaper och erfarenheter implementeras i gemensamma kontexter. (Biteus & Engholm, 2016, 41). Reflektionen bidrar till att ett arbetslag kan bryta "negativa cirklar". Reflektionen kan även bidra till att man lyfter fram positiva situationer, vilket förstärker det positiva och bidrar till mer glädje och ett meningsfullt arbete. (Bergström & Yourston, 2017, 106).

En reflektion innebär en meningsskapande process där man lär sig av erfarenheter. Utifrån begreppet reflektion finns viktiga faktorer för lärare att förhålla sig till: ett kritiskt förhållningssätt och att utmana sig själv och andra är grundläggande i reflektionsprocessen, dessutom måste lärare pröva nya praktiker och föreslå åtgärder, att fundera på sin professionella yrkesroll och professionens utveckling samt att läraren är källan till att skapa förnyelse och ses som aktörer för att driva förändringsarbete. Detta innebär alltså att den kollegiala reflektionen och det kollegiala lärandet är av stor betydelse för det systematiska kvalitetsarbetet. (Bergström & Yourston, 2017, 108).

4.4.3 Kollegialt lärande

En universalmetod som har kraft att hantera nästan varje utmaning i förskolan och skolan anses vara kollegialt lärande. Kollegialt lärande kan ses som en situation där alla i ett arbetslag behöver tillägna sig en viss för dem "ny kunskap". Det handlar alltså om tillfällen då den sedvanliga kollegiala arbetsformen, med gemensam reflektion över det egna arbetet, behöver kompletteras med ett nytt kunskapsstoff som tillförs från någon utanför kollegiet. Det kan vara att personalen behöver läsa in sig på nya styrdokument, lära sig ett nytt stödmaterial eller fördjupa sig i ny forskningsbaserad litteratur. (Riddersporre & Erlandsson, 2019, 103-104).

I skolan har läraryrket av tradition präglats av ensamarbete. Det har inte varit någon självklarhet att man ska dela med sig av sina erfarenheter till sina kollegor. Idag pågår i många länder en långsiktig förändring i sättet att se på kompetensutveckling, där lärarna ska tränas i att ge och få handledning och tillsammans reflektera i grupp, vilket leder till kollegialt lärande. När vi gemensamt delar våra erfarenheter och jämför upplevelser kan vår

förståelse för något öka, och denna förflyttning av förståelse sker med hjälp av kollegornas samlade kunskap – det är då som kollegialt lärande uppstår. Med kollegialt lärande avses olika typer av kompetensutveckling där lärare genom strukturerat samarbete tillsammans utvecklar kunskap om sitt arbete och sin undervisning. Det kollegiala lärandet betraktas idag som en av de viktigaste framgångsfaktorerna för skolutveckling. Genom att reflektera över undervisningssituationer, lyfta fram vad som fungerar bra respektive mindre bra och genom att tillsammans kritiskt granska sin egen och andras undervisning skapas goda förutsättningar för att förbättra undervisningen. (Åsén Nordström, 2017, 10-11).

I forskningen är det svårt att finna stöd för att individuell kompetensutveckling, till exempel genom föreläsningar, kurser och studiedagar, bidrar till skolutveckling, i alla fall på längre sikt, eftersom nya kunskaper och insikter oftast stannar vid den enskilde läraren utan att komma andra till del. Genom kollegialt lärande, till exempel genom pedagogisk handledning med hjälp av utomstående kollegor och gemensam reflektion, är chansen större att man kan åstadkomma en mer varaktig utveckling. Kollegor behöver varandra i lärandeprocessen för att utvecklas i sitt professionella lärande. Läraryrket bör kännetecknas av ett kontinuerligt och systematiskt lärande, där man lär av varandra. En nyckelfråga är att stimulera pedagoger att systematiskt vidareutveckla former för professionsutveckling baserad på forskning och lokalt beprövad erfarenhet, ett arbetssätt som måste in i skolorganisationen. För att åstadkomma detta måste det skapas en miljö på skolorna där lärarna kan prata om sin verksamhet, känna sig trygga att lära och lära om samt vara öppna för att ge och ta emot tankar och synpunkter. (Åsén Nordström, 2017, 11).

För att det kollegiala lärandet ska kunna utvecklas på en skola är det viktigt att rektor har uppdraget och agerar som aktiv pedagogisk ledare. Rektor har en nyckelroll när det gäller att skapa tid och förutsättningar för lärare att utveckla ett kollegialt lärande. Kollegialt lärande kan också vara ett bra sätt att stärka en lärargrupp eller ett arbetslag eftersom det betonar vikten av att tillsammans formulera problem, lösa uppgifter och kritiskt granska varandras sätt att arbeta. Genom att synliggöra för varandra hur man tänker och agerar kan man skapa en vi-känsla kollegor emellan. Kollegialt lärande är inget nytt fenomen, men har på senare tid blivit något som väldigt många talar om i skolsammanhang, just eftersom det enligt forskningen är den framgångsfaktor som har bäst chanser att utveckla skolan och dess resultat. Begreppet kollegialt lärande brukar användas för att beskriva många olika saker; lesson study eller lesson learning, som är olika metoder för att filma och undersöka lektioner i syfte att gemensamt utveckla dem; pedagogisk handledning i form av kollegahandledning;

auskultationer (klassrumsbesök) med återkoppling; att använda så kallade critical friends där lärare besöker varandras lektioner och aktionsforskning eller forskning i det egna klassrummet. (Åsén Nordström, 2017, 12).

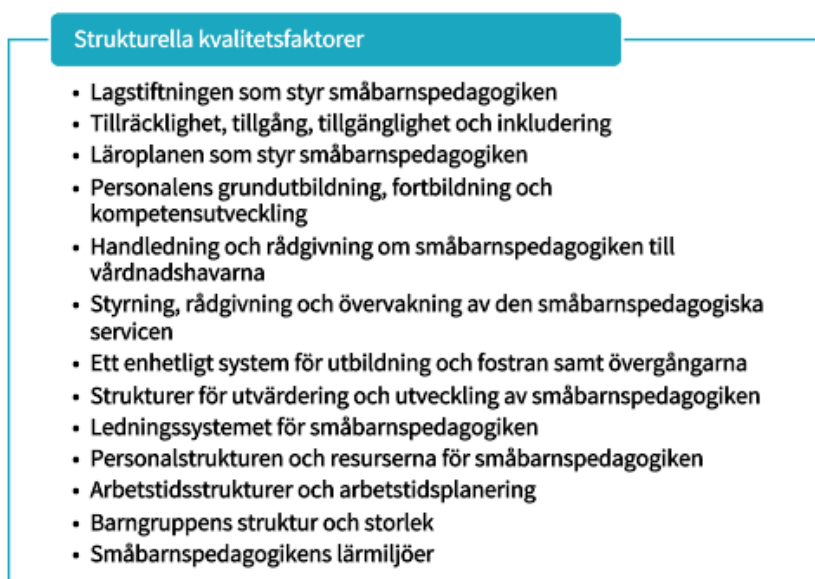
För att utveckla verksamheterna och för att kunna uppnå en hög pedagogisk kvalitet krävs det medvetna pedagoger som kan reflektera över sitt arbete och som kan samarbeta och utgöra ett kollegialt stöd för varandra. Detta ställer krav på nya former av kompetensutveckling för pedagoger, där konkreta erfarenheter om den egna verksamheten kan tas som utgångspunkt. (Åsén Nordström, 2017, 24).

4.5 Kvalitetsfaktorer och -indikatorer inom småbarnspedagogiken

I Vlasovs m.fl. rapport (2019, 69) presenteras kvalitetsfaktorer med underliggande indikatorer som beskriver målen som satts upp för småbarnspedagogiken på basen av lagen om småbarnspedagogik och på grunderna för planen för småbarnspedagogik. De många olika typerna av mål som satts upp för småbarnspedagogiken har getts en mer komprimerad form i indikatorerna för att de ska bli mer lätthanterliga och begripliga. Kvalitetsindikatorerna kan fungera som en grund för utvärderingen av småbarnspedagogiken och den efterföljande utvecklingen av småbarnspedagogiken kan genomföras. Indikatorerna är inte som sådana lämpliga som utvärderingsverktyg, utan de bör omformuleras till mer detaljerade utvärderingskriterier för den egentliga utvärderingen.

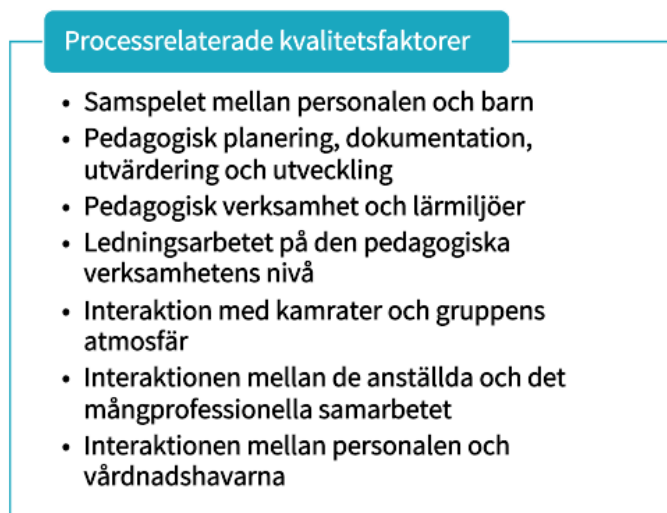
De strukturella kvalitetsfaktorerna är faktorer som är relaterade till organiseringen av småbarnspedagogiken och som förverkligas på tre nivåer: på nationell nivå, på lokal nivå och på den pedagogiska verksamhetens nivå. Indikatorerna för den lokala nivån och för den pedagogiska verksamhetens nivå gäller anordnarna av småbarnspedagogik. (Vlasov m.fl., 2019, 70). De strukturella kvalitetsfaktorerna är 1. lagstiftning inom småbarnspedagogiken 2. tillräcklighet, tillgång, tillgänglighet och inkludering 3. läroplanen som styr småbarnspedagogiken 4. personalens grund- och fortbildning, samt kompetensutveckling 5. handledning och rådgivning om småbarnspedagogiken till vårdnadshavarna 6. Styrning, rådgivning och övervakning av den småbarnspedagogiska servicen 7. Ett enhetligt system för utbildning och fostran samt övergångarna 8. Strukturer för utvärdering och utveckling av småbarnspedagogiken 9. Ledningssystemet för småbarnspedagogiken 10. Personalstrukturen och resurserna för småbarnspedagogiken 11. Arbetstidsstrukturer och arbetstidsplanering 12. Barngruppens struktur och storlek 13. Småbarnspedagogikens

lärmiljöer. (Vlasov m.fl., 2019, 71-75). De strukturella kvalitetsfaktorerna synliggörs i figuren nedan.

Figur 5. Strukturella kvalitetsfaktorer.

De processrelaterade kvalitetsfaktorerna är faktorer som beskriver småbarnspedagogikens kärnaktiviteter, som har en direkt koppling till barns erfarenheter. Dessa faktorer utvärderas enbart på den pedagogiska verksamhetens nivå. De strukturella lösningarna och åtgärderna skapar grunden för de pedagogiska kärnfunktionerna, om strukturerna inte är i skick är i allmänhet inte heller processerna av hög kvalitet. (Vlasov m.fl., 2019, 70). De processrelaterade kvalitetsfaktorerna är 1. samspelet mellan personal och barn 2. Pedagogisk planering, dokumentation, utvärdering och utveckling 3. Pedagogisk verksamhet och inlärningsmiljöer 4. Ledningsarbetet på den pedagogiska verksamhetens nivå 5. Interaktion med kamrater och gruppens atmosfär 6. Interaktionen mellan de anställda och det mångprofessionella samarbetet 7. Interaktionen mellan personalen och vårdnadshavarna (Vlasov m.fl., 2019, 76-77). De processrelaterade kvalitetsfaktorerna synliggörs i figuren nedan.

Figur 6. Processrelaterade kvalitetsfaktorer.

Eftersom detta arbete grundar sig på utvärdering och utveckling av de processrelaterade kvalitetsfaktorerna inom småbarnspedagogiken, öppnas dessa sju faktorer (teman) upp närmare i detta kapitel enligt hur lagen om småbarnspedagogik och grunderna för planen för småbarnspedagogik rekommenderar att småbarnspedagogiken ska utföras.

4.5.1 Samspelet mellan personal och barn

I värdegrunden och lagstiftningen för småbarnspedagogiken betonas relationens betydelse för barns utveckling och lärande och för barns liv här och nu. Dessutom framhåller lagstiftningen vikten av trygga och bestående relationer mellan barn och vuxna. En central faktor i samspelet mellan barn och vuxna är personalens sensitiva sätt att möta barn i gruppen och ta hänsyn till deras emotionella och kognitiva behov. Dessutom är det möjligt att genom samspel konstruktivt stödja barns beteende och erbjuda mångsidigt stöd för deras språkliga utveckling. Det har konstaterats att om detta samspel håller en hög kvalitet har det en positiv inverkan på utvecklingen av barns sociala och akademiska färdigheter och på motivationsfaktorerna. (Vlasov m.fl., 2019, 63).

Enligt Utbildningsstyrelsen formas verksamhetskulturen i småbarnspedagogiken av medvetna och omedvetna, även oavsiktliga, faktorer. Alla medlemmar i gemenskapen påverkar verksamhetskulturen och verksamhetskulturen påverkar i sin tur alla medlemmar. (2022a, 30). Personalen behöver vara medvetna om att deras sätt att agera och kommunicera

överförs som en modell till barnen. Genom personalens modell tillägnar sig barnen gemenskapens värderingar, attityder och vanor. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 30).

Personalen förutsätts ha tillräcklig yrkeskompetens och sensitivitet att lägga märke till pedagogiska möjligheter i olika situationer. Det innebär en förmåga att uppfatta barnens initiativ och känslotillstånd samt att förändra och anpassa sitt agerande enligt det. Barns initiativ kan vara kroppsliga och non-verbala, vilket kräver en sensitiv närvaro av personalen och en god kännedom om barnen för att personalen ska kunna förstå och bemöta barnens initiativ. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 41). Kommunikationen lägger grunden för barnens tanke- och språkutveckling och deras förmåga att leka. I leken iakttar, prövar och lär sig barnen gruppens regler. Då barnen leker i grupp lär de sig känsloreglering och att ta andra människors perspektiv i beaktande. Genom leken stärks gemenskapen och den positiva atmosfären. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 42). Personalen ska inneha ett inkluderande arbetssätt och trygga förutsättningarna för lek, handleda leken och se till att alla barn har möjlighet att delta i gemensamma lekar utifrån barnens förutsättningar och förmåga. Personalen ska systematiskt och målinriktat stödja barnens lek och handleda den antingen utanför leken eller genom att själv vara med i leken. Personalens fysiska och psykiska närvaro stöder barnens kommunikation och förebygger konfliktsituationer. Personalen ska iaktta och dokumentera barnens lek. Genom observationen får personalen insikt i barnens tänkande och intressen, deras känslor och upplevelser. Observationerna ska användas för planering och handledning av leken och den övriga verksamheten. Personalen ska vara lyhörd, ha yrkeskompetens och ett genussensitivt förhållningssätt för att lägga märke till barnens initiativ till lek och för att kunna bemöta dem på ett lämpligt sätt. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 42).

4.5.2 Pedagogisk planering, dokumentation, utvärdering och utveckling

Pedagogisk planering, dokumentation, utvärdering och utveckling av småbarnspedagogiken utgör utgångspunkten för en högkvalitativ småbarnspedagogik. Att spegla innehållen och målen i planen för småbarnspedagogik mot barngruppens behov utgör en hörnsten för den pedagogiska planeringen. Pedagogiskt välplanerade, mångsidiga och kreativa arbetssätt utmanar och inspirerar barnen att lära sig. Utvärdering och utveckling av pedagogiken i sin tur kräver dokumentation av verksamheten. Den pedagogiska dokumentationen av småbarnspedagogiken är en process som gör verksamheten synlig och som behövs när personal och barn tillsammans utvärderar verksamheten. I bästa fall fungerar den pedagogiska dokumentationen som ett aktivt verktyg som styr och utvecklar pedagogiken.

Utvärderingen av pedagogiken gäller personalens arbete och den kvalitet som barn upplever inom småbarnspedagogiken. (Vlasov m.fl., 2019,63).

Pedagogisk dokumentation är en central arbetsmetod för att planera, genomföra, utvärdera och utveckla den småbarnspedagogiska verksamheten. Den pedagogiska dokumentationen är en kontinuerlig process där observationer, dokument och tolkning av dessa skapar en förståelse för den pedagogiska verksamheten. Den pedagogiska dokumentationen möjliggör att barnen och vårdnadshavarna kan delta i utvärderingen, planeringen och utvecklingen av verksamheten. Den pedagogiska dokumentationen ger på ett konkret och mångsidigt sätt information om barnens liv, utveckling, intressen, tankar, lärande och behov samt om barngruppens verksamhet. Målet med en systematisk dokumentation är att personalen ska lära känna det enskilda barnet och förstå relationerna barnen emellan samt förstå kommunikationen mellan barnen och personalen. Syftet med pedagogisk dokumentation är att förverkliga den småbarnspedagogiska verksamheten utgående från barnen. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 40). Den information och förståelse som dokumentationen bidrar till ska användas till exempel för att kunna anpassa arbetssätt, lärmiljöer, verksamhetens mål, metoder och innehåll enligt barnens intressen och behov. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 40-41). Barnets plan för småbarnspedagogik hör till den pedagogiska dokumentationsprocessen. Systematisk dokumentation behövs också vid bedömning av barnets behov av stöd. Dokumentation är en viktig del av utvärderingen av den pedagogiska verksamheten, personalens självvärdering samt utvecklingen av verksamhetskulturen. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 41). Personalen ska uppmuntras till självvärdering och till att dela kunskap och kompetens med varandra, samtidigt som en professionell utveckling sker. Reflektion över gemensamt överenskomna mål och uppgifter, regelbunden utvärdering av det egna arbetet tillsammans med respons av vårdnadshavarna och andra samarbetspartner främjar lärandet i gemenskapen. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 32).

4.5.3 Pedagogisk verksamhet och inlärningsmiljöer

Den pedagogiska verksamheten bygger på en systematisk helhet som består av fostran, undervisning och vård och i vars kärnpunkt ligger beaktandet av barns grundläggande behov och stöd för deras utveckling, lärande och välbefinnande. Den fysiska och psykiska lärmiljön inom småbarnspedagogiken och den mångsidiga verksamhet som personal och barn tillsammans genomför uppmuntrar barn till att leka, röra sig, utforska, skapa samt uttrycka sig, och verksamheten utvecklas tillsammans med barnen. Hela enhetens gemensamma och

dynamiska verksamhetskultur inverkar på både personalens och barnens erfarenheter i lärmiljön. (Vlasov m.fl., 2019, 64).

Småbarnspedagogiken är en gemenskap, där barnen och personalen lär sig tillsammans och av varandra. I en lärande gemenskap finns det rum för olika åsikter och känslor. Barnen och personalen uppmuntras till att öppet dela sina tankar och att pröva nya tillvägagångssätt. I en lärande gemenskap uppskattas respektfullt och hänsynsfullt beteende. Inom gemenskapen uppmuntras man till att experimentera, försöka och anstränga sig men samtidigt är även misstag tillåtna. Att göra tillsammans och uppleva delaktighet stärker gemenskapen. Personalen ska lägga märke till faktorer som begränsar leken och utveckla arbetssätt och lärmiljöer som främjar lek. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 32). Lärmiljöerna ska utvärderas och utvecklas tillsammans med barnen så att de lämpar sig för dem (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 31). Leken är central inom den småbarnspedagogiska verksamheten. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att erbjuda alla barn möjligheter till olika slags lekar som främjar barnets utveckling, lärande och välbefinnande. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 41). Genom leken utforskar de världen omkring sig, utvecklar sociala relationer och skapar mening utifrån egna erfarenheter. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 42).

En inkluderande verksamhetskultur ska främja delaktighet, likabehandling och jämställdhet i verksamheten, vilket förutsätter att personalen medvetet utvecklar arbetssätt och strukturer för att främja delaktighet. Genom delaktigheten utvecklas barnens förståelse för gemenskapen, rättigheter, ansvar och konsekvenser av val. Ett sensitivt bemötande och en känsla av att bli sedd och hörd på ett positivt sätt stärker barnens delaktighet. Delaktigheten stärks även genom barnens och vårdnadshavarnas deltagande i planering, genomförande och utvärdering av verksamheten. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 33).

4.5.4 Ledningsarbetet på den pedagogiska nivån

Det är viktigt att den som leder verksamheten förstår småbarnspedagogikens grundläggande uppgift och kan skapa en högkvalitativ pedagogisk verksamhet på praktisk nivå utifrån det pedagogiska synsätt som personalen (ett arbetsteam) inom småbarnspedagogiken gemensamt konstruerat. En klart definierad grundläggande uppgift och arbete mot målen för småbarnspedagogiken genom delat ledarskap är kännetecknen på ett effektivt ledarskap. En lärare inom småbarnspedagogiken ansvarar för pedagogiken i sin barngrupp, liksom för planeringen, det målinriktade genomförandet och utvärderingen av den. Inom forskningen kallas detta lärarledarskap, som förutsätter att det finns fungerande organisationsstrukturer

och vilja att införa delat ledarskap samt att lärarna inom småbarnspedagogiken har den inställning som behövs för att leda och utveckla pedagogiken i sin grupp. (Vlasov m.fl., 2019, 64).

Ledarskapet påverkar i hög grad verksamhetskulturen och dess utveckling och kvalitet. Ledarens uppgift inom småbarnspedagogiken är att främja varje barns välbefinnande och lärande, vilket även innebär att leda, utvärdera och utveckla småbarnspedagogiken på ett målinriktat och systematiskt sätt. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 31). Ledarens skapande av strukturer för professionella diskussioner främjar en verksamhetskultur som kännetecknas av delaktighet. Ledaren ska engagera arbetsgemenskapen i regelbunden utveckling och förnyelse av den gemensamma verksamhetskulturen. Ledaren stödjer gemenskapen så, att den utvecklas till en lärande gemenskap där personalen utvecklar och delar med sig av sin kompetens. Målet är att den gemensamma verksamhetsidén och målen för verksamheten ska synas i det praktiska arbetet. Ledaren ansvarar för att de gemensamma arbetssätten synliggörs och för en regelbunden observation och utvärdering av dem. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 32).

4.5.5 Interaktion mellan de anställda och det mångprofessionella samarbetet

På den pedagogiska verksamhetens nivå är genomförandet av pedagogiken i en enhet för småbarnspedagogik beroende av den mångfasetterade professionella interaktionen mellan de anställda. Man har konstaterat att samspelet mellan personal och barn är av högre kvalitet i daghem där verksamhetskulturen är konstruktiv och mångsidig och där personalen har tillräckligt med möjlighet till kontinuerlig utveckling av sin yrkeskompetens. En öppen verksamhetskultur, de anställdas goda samarbetsförmåga och flexibla, stödjande förvaltningsstrukturer inverkar också på det mångprofessionella samarbetet och dess funktionalitet. (Vlasov m.fl., 2019, 64).

Verksamhetskulturen förändras ständigt och den ska utvärderas och utvecklas så att den stöder förverkligandet av målen för småbarnspedagogiken. En förutsättning för att värdegrunden och synen på lärandet förverkligas är att alla förbinder sig till att sträva mot gemensamma mål. För att utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att reflektera över verksamhetskulturens inverkan och identifiera icke-önskvärda drag och korrigera dem. En viktig förutsättning för kontinuerlig utveckling av verksamhetskulturen är en förståelse hos personalen om vilka värderingar, kunskaper och föreställningar som påverkar deras arbete och en förmåga att analysera dem. En förtroendeskapande dialog som utmärks av delaktighet

och respekt för varandra är viktig i ett fungerande utvecklingsarbete. Då man planerar, anordnar och utvecklar småbarnspedagogik ska man i första hand se till barnets bästa. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 31).

Syftet med samarbetet med olika aktörer är att försäkra sig om att genomföra och utveckla småbarnspedagogisk verksamhet av hög kvalitet. Enligt lagen om småbarnspedagogik ska anordnare av småbarnspedagogik inneha sektorsövergripande samarbete samt skapa samarbetsstrukturer för detta ändamål. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 37). Med samarbetspartner menas lokala aktörer som till exempel instanser som ansvarar för undervisning, idrott, bibliotek och kultur, polisen och kost- och städservice samt församlingar. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 37-38). Inom den småbarnspedagogiska verksamheten ska man också samarbeta med barnrådgivningspersonalen, barnskyddet samt med andra aktörer inom social- och hälsovården. Personalens bedömning är viktig vid tidig identifiering av barnets behov av stöd i ett sektorsövergripande samarbete. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 38).

4.5.6 Interaktion mellan kamrater och gruppens atmosfär

Målen i lagstiftningen om småbarnspedagogiken, den gemensamma värdegrunden och genomförandet av småbarnspedagogiken sätter barns relationer och samspel med varandra i centrum, och relationerna och samspelet utgör en oskiljaktig del av processkvaliteten. Om barn har positiva kamratrelationer och känner sig accepterade av kamraterna så främjar det barns sociala och emotionella utveckling och stöder utvecklingen av dess förmåga till samspel. Kamratrelationerna och acceptansen kan också på ett betydelsefullt sätt skydda barn mot marginalisering. (Vlasov m.fl., 2019, 64).

Verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken ska utvecklas enligt inkluderande principer, och inklusionen anknyter på ett övergripande sätt till genomförandet av den pedagogiska verksamheten. En inkluderande verksamhetskultur främjar barnens delaktighet och lärandet och tillgodoser de olika behoven hos varje barn. Varje barn har rätt att vara en del av gruppen, delta i den gemensamma verksamheten och nå sin fulla potential med hjälp av sina egna styrkor och positiva lärupplevelser tillsammans med de övriga barnen i gruppen. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 30). En verksamhetskultur som uppmuntrar till lek bekräftar lekens betydelse för barnets välbefinnande och lärande. Barnen och personalen ska ha möjlighet att uppleva glädjen i att göra och leka tillsammans. Barnen ska ges tid, rum och ro att hitta på lekar, experimentera och uppleva. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 32). Det är

viktigt att medlemmarna i gemenskapen respekterar varandra och uppskattar samarbete. Genom samarbete kan man uppmuntra barnen till uppbyggande kommunikation och till att fungera som medlemmar i gruppen. Personalen ska stödja barnen att utveckla kamratrelationer och vänskap sinsemellan. I en trygg gemenskap hanteras konflikter och man lär sig att lösa dem konstruktivt. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 33).

4.5.7 Interaktionen mellan personalen och vårdnadshavarna

Med tanke på kvaliteten på processerna inom småbarnspedagogiken är det viktigt att interaktionen mellan personal och barnens vårdnadshavare är öppen, förtroendefull och jämlik. Detta vidgar i bästa fall båda parter vyer i fråga om barnets fostran och utveckling och fungerar som en länk mellan småbarnspedagogiken och hemmet. Om vårdnadshavarna är delaktiga på ett meningsfullt sätt i det egna barnets småbarnspedagogik kan det till och med bidra till en bättre kvalitet på småbarnspedagogiken. (Vlasov m.fl., 2019, 65).

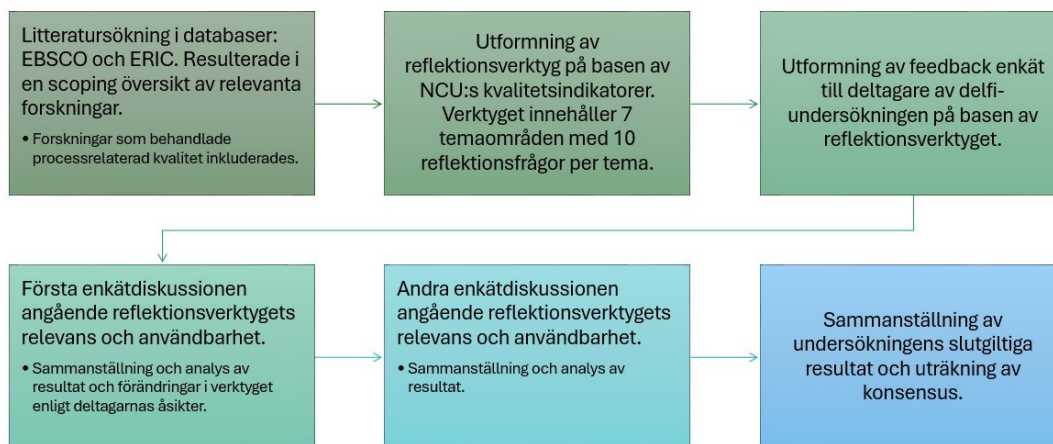
Enligt Utbildningsstyrelsen (2022a, 36) är målet med samarbetet med vårdnadshavarna att personalen och vårdnadshavarna ska tillsammans främja att barnens tillväxt, utveckling och inläring sig på ett sunt och tryggt sätt. Samarbetet ska bygga på förtroende, jämlik kommunikation och ömsesidig respekt. Samarbetet med vårdnadshavarna ska vara ömsesidigt och av personalen förutsätts initiativtagande och aktivitet (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 36-37). Det är viktigt med ett utbyte av information om barnens dagliga upplevelser. Det är även viktigt med uppmuntrande ord som beskriver barnets utveckling och lärande på ett positivt sätt. Ett fungerande samarbete med vårdnadshavarna är speciellt viktigt vid övergångsskedena (när barnet börjar småbarnspedagogiken, vid byte av daghem eller vid början av förskoleundervisning) och när barnets plan för småbarnspedagogik ska utarbetas, samt vid planering och genomförande av barnets stöd. En förtroendefull atmosfär skapar goda förutsättningar för samarbete mellan vårdnadshavaren och personalen också i situationer som kan vara utmanande, till exempel då det finns oro för barnets välbefinnande. Även vårdnadshavare ska ges möjligheter att delta i planeringen och utvecklingen av målen för verksamheten i gruppen och det fostrande arbetet tillsammans med personalen och barnen. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 37).

5 Metod

Detta utvecklingsarbete har utförts med flera olika metoder. Litteratursökningen har gjorts med scoping metoden, för att hitta relevanta forskningar angående processrelaterad kvalitet

inom småbarnspedagogiken. Kvalitetsarbete inom småbarnspedagogik är ett aktuellt ämne och det finns mycket litteratur och forskning att tillgå. Därför baseras arbetet till stor del på redan befintlig litteratur och forskningsresultat.

Datainsamlingen gjordes med delfi-metoden, för att kunna involvera de professionella inom småbarnspedagogiken i utvecklingen av reflektionsverktyget. Reflektionsverktygets användbarhet och frågornas relevans utvärderas av de professionella inom småbarnspedagogiken för att garantera att frågorna är relevanta och förståeliga. En modellblankett för kvalitetsutvärdering med reflektionsverktyget skapas och en skild feedback-enkät skapas där deltagare i undersökningen har möjlighet att utvärdera reflektionsverktygets användbarhet, relevans och ge förbättringsförslag angående verktyget. Båda enkäterna innehåller till stor del samma frågor, skillnaden mellan enkäterna är poängsättningen och syftet bakom enkäten. Forskningsprocessen synliggörs i figuren nedan.

Figur 7. Forskningsprocessen.

5.1 Delfi-undersökning

Datainsamlingen till detta arbete görs med delfi-metoden. Delfi-metoden samlar in, utvidgar och fördjupar experters information och förståelse inom ett visst ämne, oftast ett fenomen i framtiden, genom handleddd dialog. (Kylmäkoski & Rainó, 2021). Delfi-metoden definieras som en gruppdiskussion, där deltagarna åtar sig ett komplext problem. Målet med metoden

är att förutse och undersöka gruppattityder, behov och prioriteringar. (Wilkes, 2015). Genom delfi-metoden leds experterna till ömsesidig dialog på ett sätt som kan kallas gemensam informationsuppbyggnad eller gemensam inläring. Delfi-processen kan leda till konsensus eller oenighet, när man undersöker olika framtidsalternativ. (Kylmäkoski & Rainó, 2021).

Den typiska delfi-processen innebär att identifiera ett forskningsproblem, recensera litteraturen och förfinas forskningsfrågan, välja en metodik, utveckla expertkriterier och identifiera en panel av experter, välja hur många paneldeltagare som ska delta, hur många panelrundor av paneldiskussioner som ska äga rum, dataanalys och presentation av resultaten. Delfi-metoden kan användas för forskningsproblem som är länkade till organiserad grupp-kommunikation, vilket kan leda till konsensus från individuella åsikter, att man uppnår ett gemensamt beslut och får empiriska insikter inom ett område där kunskapen är bristfällig. Inom delfi-metoden används oftast kvantitativa metoder, men en del forskare använder även kvalitativa metoder. I vissa fall, bes respondenterna delge skrivna kommentarer efter varje panelrunda. Dessa kommentarer är kvalitativt analyserade och kan användas för att bestämma om någonting ska läggas till eller tas bort inför kommande panelrundor. Panelen byggs oftast upp av experter med kunskap och erfarenhet av problemet som undersöks, kapacitet och intresse att delta, tillräcklig tid för deltagande och effektiva kommunikationsförmågor. Oftast används två till tre panelrundor inom delfi-metoden. Det är viktigt att överväga hur många panelrundor som används, eftersom motivationen och svarskvoten hos deltagarna kan avta ju fler panelrundor som hålls. I den klassiska delfi-metoden används penna och papper enkäter. I en delfi-analys kan det vara svårt att nå validitet, men det användbara konceptet om innehållsvaliditet uppnås vanligtvis när 70 % av respondenterna är eniga om innehållet. (Wilkes, 2015).

I delfi-processen finns två nyckeloperatörer, den ena är forskaren och den andra är panelen bestående av experter. Forskaren planerar och vägleder panelens verksamhet samt analyserar panelens resultat. Panelen är en mångsidig grupp som är experter eller inblandade inom området som ska undersökas. Deltagarna representerar olika synvinklar av det undersökta fenomenet. De ska vara redo att delge sina egna åsikter, argumentera för dem och även delta i diskussionen med de andra deltagarna. Idealiskt lär sig deltagarna mera om det undersökta fenomenet under processens gång och ändrar eventuellt sin synpunkt om ämnet när de får ta del av de andra deltagarnas åsikter. Slutresultatet kan bli en gemensam konsensus eller flera befogade åsikter om det undersökta fenomenet. (Kylmäkoski & Rainó, 2021).

Panelen tog del av det första utkastet av reflektionsverktyget i form av feedback-enkäten, samt bakgrundsinformation till kvalitetsarbete och bedömde hur tydligt formulerade och relevanta frågorna i verktyget var. De gav sina synpunkter och förändringsförslag angående verktygets utformning. I detta utvecklingsarbete bestod panelen av professionella inom småbarnspedagogiken i Hangö stad. Eftersom arbetet gjordes på svenska gavs endast svensk personal möjlighet att delta för att undvika missförstånd p.g.a. språkkunskapen. Bakgrund till kvalitetsarbete presenterades skriftligt för panelen för att syftet med examensarbetet skulle klargöras. Syftet med reflektionsverktyget förklarades och arbetsprocessen med reflektionsverktygets användning förtydligades. Åsikter och förbättringsförslag samlades in en vecka efter att panelen fått ta del av verktyget, för att forskaren sedan kunde sammanställa förslagen och göra nödvändiga ändringar i verktyget. En andra omgång av enkätdiskussioner gjordes efter att förändringarna tillagts, de nya förbättringsförslagen och åsikterna samlades in och sammanställdes sedan en vecka senare.

5.2 Etiska överväganden

Målet för allt forskningsarbete är att ta fram kunskap som är så trovärdig som möjligt men som också är viktig för såväl oss som individer som för samhällets utveckling. Detta innebär att det måste finnas en balans mellan forskningens allmänna nytta och skydd mot otillbörlig insyn t.ex. i individers livsförhållanden. (Patel & Davidson, 2011, 62). Vad gäller humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning har fyra övergripande etikregler formulerats av vetenskapsrådet. Ett huvudkrav är informationskrav, forskaren skall informera de av forskningen berörda om den aktuella forskningsuppgiftens syfte. Följande krav är samtyckeskrav, deltagare i en undersökning har rätt att själva bestämma över sin medverkan. Tredje kravet är konfidentialitetskravet, uppgifter om alla i en undersökning ingående personer skall ges största möjliga konfidentialitet och personuppgifterna skall förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem. Det fjärde kravet är nyttjandekravet, uppgifter insamlade om enskilda personer får endast användas för forskningsändamål. (Patel & Davidson, 2011, 62-63). I många undersökningar representerar de individer som ska ingå i undersökningen en verksamhet av något slag. I dessa fall måste forskaren ha tillstånd att genomföra undersökningen. Forskaren måste i god tid ha tagit kontakt med den eller de instanser som beviljar tillstånd. (Patel & Davidson, 2011, 64). När undersökningen ska rapporteras bör både själva undersökningen och resultaten värderas (Patel & Davidson, 2011, 64).

I detta arbete har etiken beaktats genom att forskningslov (bilaga 3) har diskuterats med chefen inom småbarnspedagogik innan undersökningen påbörjades. Forskningslovet skrevs under innan undersökningen och datainsamlingen påbörjades. Till enkätundersökningen bifogades ett foljebrev (bilaga 4) som berättade om forskningens syfte, samt berättade bakgrundsinformation om behovet av forskningen. Deltagandets frivillighet och konfidentialitet betonades även i foljebrevet. Enkäten innehöll en fråga om samtycke och där betonades även forskningens anonymitet. Enkätundersökningen sker anonymt, dvs inga personuppgifter sparas i enkätsvaren, inte ens forskaren har möjlighet att identifiera personen bakom svaren.

5.3 Utformning av reflektionsverktyg

Dokumentet Grunder och rekommendationer för utvärderingen av småbarnspedagogikens kvalitet hör till det uppdrag som Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) har i fråga om att utveckla utvärderingen av småbarnspedagogiken. Syftet med dokumentet är att på ett systematiskt och målinriktat sätt ge anordnarna av småbarnspedagogik och de privata serviceproducenterna stöd i självvärdering och kvalitetsledning och att ge dem verktyg för en strukturell och innehållsmässig utvärdering av småbarnspedagogiken. Dokumentet innehåller en sammanställning av forskningen kring vad småbarnspedagogikens kvalitet består av samt forskningsbaserade indikatorer som beskriver den finländska småbarnspedagogikens kvalitet. (NCU, 2019).

Inom småbarnspedagogiken betonas att en systematisk kvalitetsutveckling ska utnyttjas i den dagliga verksamheten. Reflektionsverktyget är baserat på arbetsmetoder som redan används inom småbarnspedagogiken, nämligen pedagogisk dokumentation, reflektion och kollegialt lärande. Den pedagogiska dokumentationen och reflektionen sker i den dagliga verksamheten, där personalen reflekterar över den pedagogiska verksamhetens utvecklingsbehov i relation till barnens inläring och utveckling, samt intresseområden. Det kollegiala lärandet sker i samband med personalens gemensamma reflektion där de tillsammans reflekterar över verksamheten och utvärderar sig själva och den pedagogiska miljö och verksamhet som de tillsammans har skapat. Kollegialt lärande sker även om personalen tar till sig utomstående information angående exempelvis arbetssätt eller kvalitetsutveckling, det vill säga när personalen lär sig något nytt tillsammans sker ett kollegialt lärande. Reflektionsverktyget är till för att utvärdera personalens förhållningssätt och verksamhet, samt hur väl personalen skapar goda förutsättningar för barnets inläring

och utveckling. Med verktyget utvärderas inte barnens kunskaper och förmågor, utan faktorer som berör personalens arbete, exempelvis personalens förhållningssätt, planering och utveckling. Dessa faktorer utvärderas eftersom de skapar grunden och lärmiljön för barnets inläring och utveckling.

Eftersom detta examensarbete enbart fokuserar på kvalitetsarbetet på den pedagogiska nivån är reflektionsfrågorna till reflektionsverktyget baserade på de process-relaterade kvalitetsfaktorerna inom småbarnspedagogiken som NCU har publicerat. Dessa kvalitetsfaktorer beskriver hur verksamheten ska organiseras och se ut för att den ska vara av god kvalitet. Utifrån kvalitetsindikatorerna formulerades reflektionsfrågor angående temat. Reflektionsverktyget innehåller 7 teman, med 10 reflektionsfrågor per tema. Idén bakom reflektionsverktyget är att personalen ska kunna räkna ihop sina poäng för varje tema, för att synliggöra för personalgruppen vilket tema som kräver utveckling. Poängskalan är en likert-skala från 1-4, var påstående 1 står för "helt avvikande åsikt", påstående 2 står för "något avvikande åsikt", påstående 3 står för "instämmer i viss mån" och påstående 4 står för "instämmer helt". Påstående 4 är alltså det som strävas till och som samlar mest poäng. Maxpoäng per tema är 40 poäng. Efter sammanräkning av poäng inom alla olika temaområden synliggörs det svagaste temat som personalen sedan ska utveckla genom (i teamet) överenskomna metoder.

Kvalitetsfaktorerna med tillhörande kvalitetsindikatorer synliggörs i figuren nedan.

Figur 8. Processrelaterade kvalitetsfaktorer med tillhörande -indikatorer (1-3).

Figur 9. Processrelaterade kvalitetsfaktorer med tillhörande -indikatorer (4-7).

Reflektionsfrågorna som skapats på basen av kvalitetsindikatorerna synliggörs i tabellen i bilaga 2 tillsammans med temaområden och indikatorerna.

Manualen för kvalitetsutveckling med reflektionsverktyget som metod finns i bilaga 6 och reflektionsverktyget i sin helhet finns i bilaga 7.

5.4 Utformning av feedback-enkät

Vanligen är frågeformuleringarna standardiserade i ett enkätformulär, vilket betyder att alla frågor och alla svarsalternativ presenteras på samma sätt för alla respondenter. Om utformningen av frågor och svarsalternativ är korrekt, blir det därigenom förhållandevis lättolkade resultat. (Ejlertsson, 2019, 15). En svaghet vid enkätundersökning är att respondenten inte har möjlighet att ställa kompletterande frågor, om det är något som är svårförståeligt. Enkätens öppna frågor ger endast delvis möjlighet till fördjupning. Enkätens svaghet kan enbart elimineras genom klara och väl genomarbetade frågor och svarsalternativ. Det kan inte nog understrykas hur viktigt det är att ha ett väl genomtänkt grundarbete gjort, innan enkätens frågor definitivt fastställs. (Ejlertsson, 2019, 16). Enkäten i undersökningen innehöll standardiserade frågeformuleringar, vilket innebar att alla deltagare presenterades med samma frågor och svarsalternativ. Enkäten innehöll dessutom

öppna frågor efter varje tema, där deltagarna hade möjlighet att ge kommentarer angående utformningen av frågorna till temat. Innan utformningen av reflektionsverktyget och feedback-enkäten gjordes, läste forskaren in sig på kvalitetsutveckling inom småbarnspedagogiken och bekantade sig utförligt med kvalitetsfaktorerna och – indikatorerna, samt läste in sig på de väsentligaste arbetsmetoderna för kvalitetsutveckling inom småbarnspedagogiken. Reflektionsfrågorna baserades på de enligt forskning utvecklade kvalitetsindikatorerna som Utbildningsstyrelsen har publicerat. Frågorna formulerades med omtanke och kännedom om området som undersöks. Tanken med användningen av delfi-metoden i denna undersökning var att skriva ett första utkast för kvalitetsutveckling genom reflektion, som sedan i samverkan med de professionella inom området kunde utvecklas till ett fungerande verktyg till kvalitetsutveckling inom småbarnspedagogiken på den pedagogiska nivån.

Enligt Holme & Solvang (1997, 76) kan en forskare med fördel kombinera kvalitativa och kvantitativa element i en och samma undersökning. Den grundläggande skillnaden mellan kvantitativa metoder och kvalitativa metoder är att kvantitativa metoder omvandlar informationen till siffror och mängder, som sedan analyseras statistiskt. Inom kvalitativa metoder är det forskarens uppfattning eller tolkning av informationen som står i förgrunden, dessa nämnare kan inte och bör inte omvandlas till siffror. (Holme & Solvang, 1997, 76). Valet av metod ska ske utifrån undersökningens problemformulering (Holme & Solvang, 1997, 85). Den kvantitativa datainsamlingsmetoden syns i arbetet genom att paneldeltagarna tar del av en feedback-enkät angående hur väl reflektionsverktyget kan användas i arbetet inom småbarnspedagogiken och hur väl frågorna svarar på det den ämnar undersöka. Enkätens svarsalternativ angående frågornas relevans är numeriska, vilket betyder att de kan sammanställas och analyseras statistiskt. Den kvalitativa datainsamlingsmetoden syftar i arbetet på de öppna frågorna som finns i enkäten. Dessa öppna frågor finns för deltagare att ge förbättringsförslag angående frågornas relevans och formulering. Svaren på dessa öppna frågor kan inte sammanställas numeriskt, utan de kategoriseras och kodas till sammanhängande enheter.

Syftet – i en djupare mening – med enkätundersökningen måste vara klart tidigt i planeringsfasen (Ejlertsson, 2019, 21). Syftet med undersökningen har från tidigt planeringsskede varit att skapa ett reflektionsverktyg till personalen inom småbarnspedagogiken och att få de professionellas åsikter och förbättringsförslag angående verktygets användbarhet. Syftet har varit att skapa ett verktyg där personalen har kunnat

involveras och fått bidra med åsikter och kunskap för att skapa ett intresse för att praktiskt använda verktyget i verksamheten.

Den grupp av individer som är målet för en enkätundersökning brukar benämnas population eller målpopulation. Om alla individer i en viss population studeras, talar vi om en totalundersökning. (Ejlertsson, 2019, 24). I denna undersökning är målpopulationen den svenska personalen inom småbarnspedagogik i Hangö stad, med betoning på dem som innehar ett ansvar för pedagogiskt ledarskap. Dessa är personal med ledarskapsposition, speciallärare inom småbarnspedagogik, sakkunnig inom småbarnspedagogik samt personer med läraransvar och lärarstuderanden i slutskedet av sina studier. Populationen består således av 17 personer.

Generellt kan man säga att enkäter är lätta att göra, men också lätta att göra med betydande misstag. För att undvika simpla misstag behöver man alltid göra förtester av den enkät man utformat. Inte minst kan otydliga formuleringar skapa problem vid tolkning av resultaten. (Eriksson, 2018, 122). Vid både intervjuer och enkäter bör vi genomföra pilotstudier på en representativ grupp. Pilotstudien ger oss möjligheter att justera frågornas innehåll, sekvens, antal och formuleringar så att intervjun eller enkäten fungerar så bra som möjligt under själva undersökningen. (Patel & Davidson, 2011, 86). I denna undersökning gjordes ingen pilotstudie med orsak av avsaknad av ändamålsenliga deltagare till pilotundersökningen. Eftersom personalen inom Hangö stads småbarnspedagogik deltog i undersökningen, kunde ingen av personalstyrkan delta i en pilotundersökning eftersom målpopulationen i undersökningen då hade minskat. Att låta utomstående personer fungera som deltagare i en pilotundersökning kunde ge förvrängda resultat, eftersom verktyget och feedback-enkäten innehåller mycket fackspråk och temaområden som är specifika för småbarnspedagogiken. Utomstående personer kunde ha svårt att bedöma enkätens utformning och frågeformuleringar på grund av okunskap om undersökningens tema och syfte.

Då en person i urvalet vägrar eller inte har möjlighet att delta i den avsedda undersökningen, talar man om bortfall, ibland benämnt externt bortfall. Bortfallet på enstaka frågor bland dem som för övrigt har besvarat enkäten benämns internt bortfall. (Ejlertsson, 2019, 29). Faktorer som kan minska externt bortfall i undersökningen, är att deltagarna får möjlighet att delta i undersökningen på arbetstid. Dock är småbarnspedagogiken ett arbete med begränsad tid utanför barngruppen och en arbetsplats där tid ofta är en bristvara. I undersökningen räknas med att ett visst antal bortfall kommer att finnas. Faktorer som gör deltagandet i enkätundersökningen lättare är att undersökningen görs elektroniskt och skickas direkt till

deltagarens e-post. Samtidigt kan det elektroniska formatet leda till bortfall av deltagare som inte är vana med elektroniska svarsblanketter eller så kan enkäten drunkna i mängden meddelanden i inkorgen och glömmas bort.

Ett problem med enkäter, framför allt med webb- och e-postenkäter, är den låga svarsfrekvens som de vanligtvis ger. Skulle fördelningen av svar se likadan ut för dem som inte besvarat enkäten? Bortfall av svar är sålunda ett stort problem, som man måste ta hänsyn till när man ska analysera och använda resultaten. (Eriksson, 2018, 121). Som Ejlertsson (2019, 23) påpekar är det omöjligt att planera inför eventuella bortfall eller att antalet individer med en viss egenskap plötsligt blir otillräckligt, utan de problemen får lösas då de kommer. Svarsprocenten i undersökningen förväntas som sagt inte vara 100%, eftersom svarsprocenten i digitala enkäter ofta brukar vara låg (runt 20 % brukar vara vanligt). Med tanke på att deltagarantalet är 17, kunde svarsantalet gärna vara runt 5-6 svar för att uppnå en tillräcklig tillförlitlighet.

Ejlertsson (2019, 30) påpekar att ju större bortfallet är, desto större är naturligtvis risken för felaktiga generaliseringar till målpopulationen. Syftet med denna undersökning är inte att göra generaliseringar till resten av omvärlden, utan att säkerställa reflektionsverktygets användbarhet och relevans för kvalitetsutvärdering på den pedagogiska nivån inom Hangö stads småbarnspedagogik.

Feedback enkäten i sin helhet, med synliggjorda förändringar enligt första enkätdebatten, finns i bilaga 5.

5.5 Dataanalys

Eftersom feedback-enkäten gjordes med Microsoft Forms, sammanställdes rådata automatiskt enligt fördelningsanalys. Rådata innebär mätvärden som fortfarande är osorterade och obearbetade (Patel & Davidson, 2011, 113). Fördelningsanalys innebär ett sätt att sammanställa de upplysningar som respondenterna ger (Holme & Solvang, 1997, 201-202). Eftersom rådata sorterades automatiskt i programmet, behövde rådata endast bearbetas och synliggöras i en frekvenstabell. Eftersom varje person har avgett ett mätvärde, ska det totala antalet mätvärden motsvara antalet personer som vi undersökt (Patel & Davidson, 2011, 114). Det totala antalet mätvärden i denna undersökning är antalet deltagare som deltar i undersökningen. Efter att respondenternas upplysningar synliggjorts i en frekvenstabell, görs fördelningen procentuell för att räkna ut konsensus angående frågornas

relevans. Enligt Holme & Solvang (1997, 223) bestäms vad som ska göras procentuellt utifrån frågeställningen. Eftersom undersökningens frågeställning är “finns det konsensus mellan experterna inom småbarnspedagogik gällande det utvecklade kvalitetssäkringsverktyget?” krävde undersökningens syfte en procentuell fördelning av konsensus angående frågornas utformning och relevans.

Efter första enkätdiskussionen räknade konsensus per fråga. För att räkna konsensus på svaren värderades svarsalternativen på en skala från 0-2. Svarsalternativet “frågan är tydlig och relevant” värderades till 2 poäng eftersom det är svaret som strävas till, medan svarsalternativet “frågan är relevant, men inte tydlig” värderades till 1 poäng eftersom frågan visade sig vara relevant för ändamålet, men hade formulerats otydligt. Svarsalternativen “frågan är tydlig men inte relevant” och “frågan är varken tydlig eller relevant” värderades till 0 poäng, eftersom de är svaren som minst strävas till och innebär att frågan behöver omformuleras eller tas bort. Utifrån maxpoäng per fråga kunde konsensus räknas ut. I denna undersökning godkändes de frågor som uppnådde konsensus på över 70 %, eftersom konsensus enligt Wilkes (2015) räknas som uppnått när 70% av deltagarna är överens om inkludering av teman. 100 % konsensus hade uppnåtts om alla deltagare svarat att frågan är tydlig och relevant.

Konsensus räknades ut med modellen: sammanlagda poäng för frågans tydlighet och relevans / maxpoäng för frågans relevans x 100 = procent på konsensus.

I första enkätdiskussionen svarade fyra deltagare på enkäten. Exempelvis tema 1, fråga 1: $3 \times 2 = 6$ (3 svar att frågan är tydlig och relevant = 6 poäng, 1 svar att frågan är tydlig men inte relevant = 0 poäng). Vilket resulterade i konsensus på 75%.

$$4/8 = 0,5 \quad 0,5 \times 100 = 50\%$$

$$6/8 = 0,75 \quad 0,75 \times 100 = 75\%$$

$$7/8 = 0,875 \quad 0,875 \times 100 = 87,5\%$$

$$8/8 = 1 \quad 1 \times 100 = 100\%$$

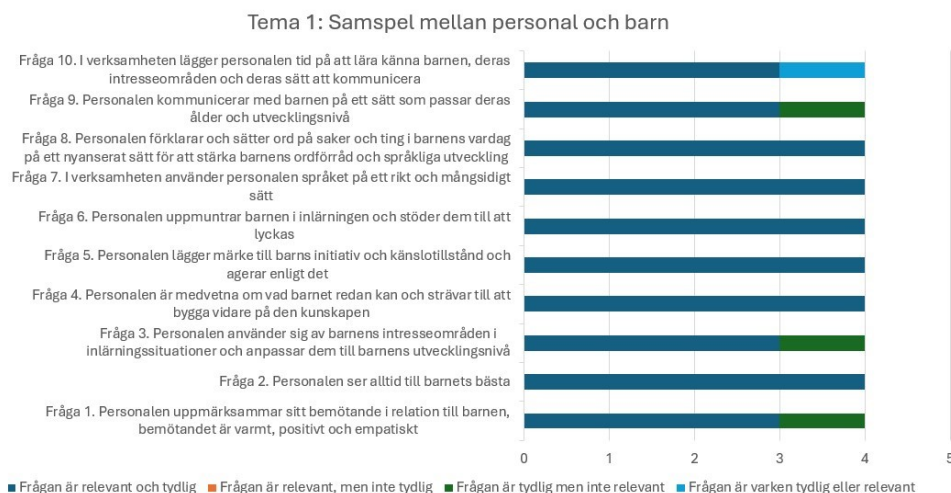
I den andra enkätdiskussionen räknades konsensus ut över frågornas utformning per fråga. I andra enkätdiskussionen svarade två deltagare på enkäten. Om båda deltagare svarade att frågan är tydlig och relevant, räknades konsensus, $2 + 2 = 4$, $4/4 \times 100 = 100\%$. Under denna enkätdiskussion framkom inga svar som påpekade att frågorna saknade relevans, men

däremot påpekades flera frågor vara otydliga och kunna omformuleras. Alla frågor som uppnådde konsensus på 70% godkändes. Eftersom den minsta procenten av konsensus i enkätsvaren var 75%, godkändes alla frågor och teman så som de var konstruerade i andra utkastet av reflektionsverktyget.

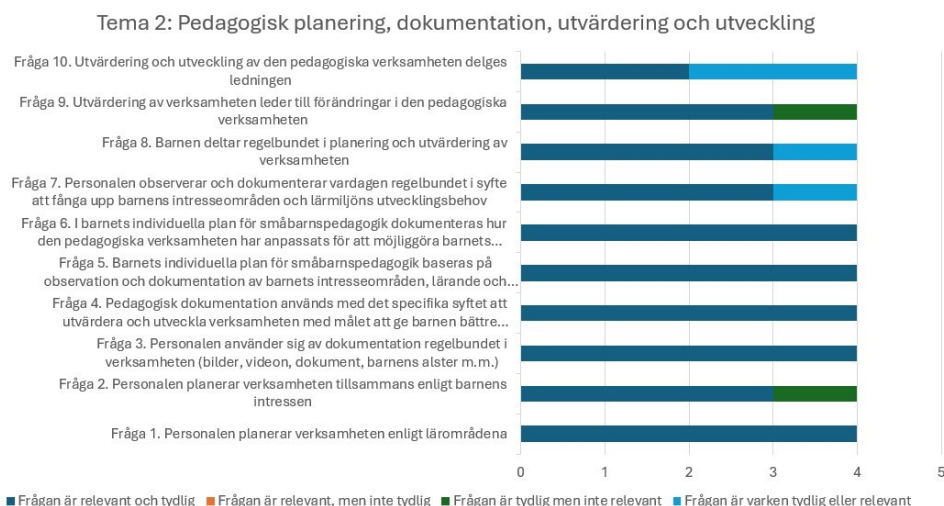
Konsensus räknades även enligt tema, där maxpoäng per tema var 40 poäng om båda deltagarna hade svarat att frågorna är tydliga och relevanta. Konsensus räknades ut enligt $40/40 \times 100 = 100\%$. Alla teman uppnår konsensus över 75%, vilket betyder att undersökningen kan räknas ha uppnått konsensus angående inkludering av teman och frågor i reflektionsverktyget. Konsensus framgår ur tabellerna i resultatdelen.

6 Resultat

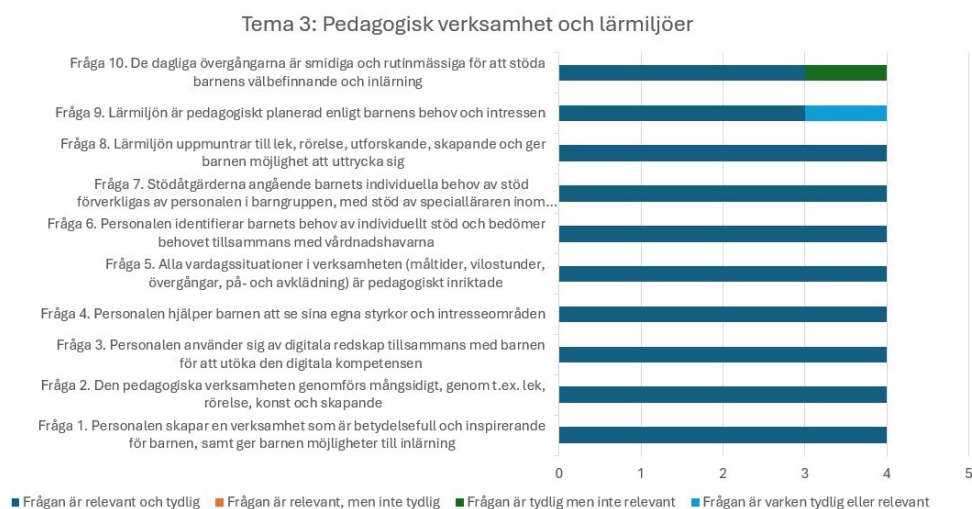
Svarsprocenten på deltagandet i undersökningen under den första rundan var 23,5 % eftersom enkäten skickades ut till 17 personer och 4 personer svarade. I tema 1 värderades 6 frågor som 100% tydliga och relevanta. Fyra frågor värderades 75% relevanta och tydliga.

I tema 2 värderades 5 frågor 100% tydliga och relevanta. 4 frågor värderades 75% relevanta och en fråga uppnådde endast 50% relevans.

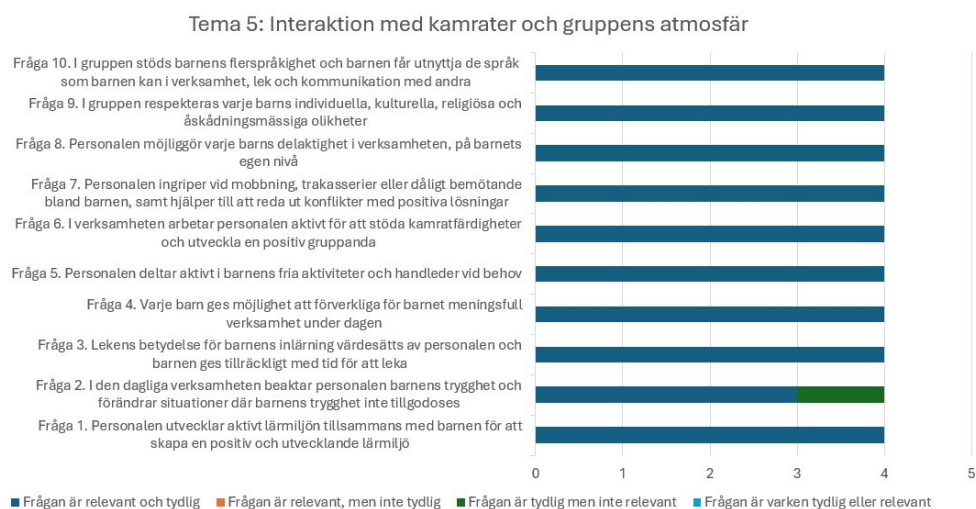
I tema 3 värderades 8 frågor 100% tydliga och relevanta, medan två frågor värderades 75% relevanta.

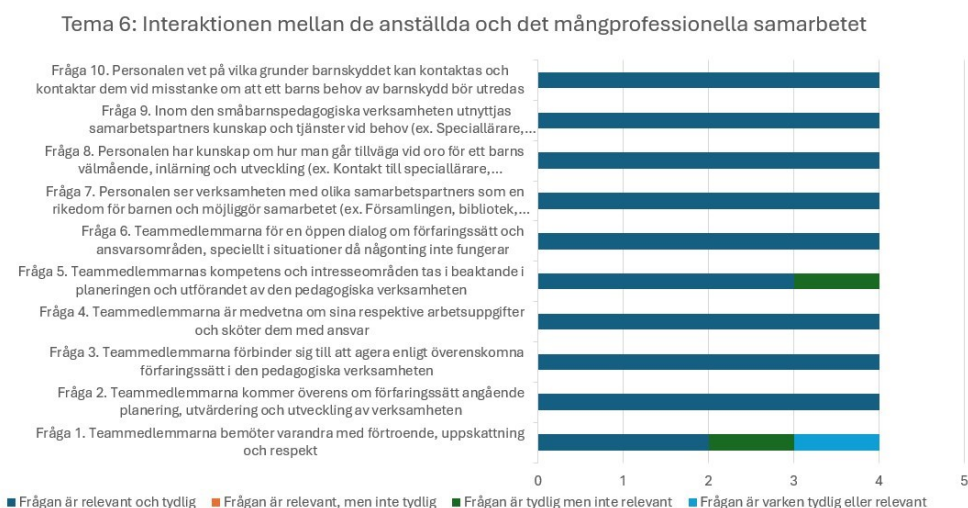
I tema 4 värderades 5 frågor 100% tydliga och relevanta. 3 frågor värderades 75% relevanta och 2 frågor uppnådde endast 50% relevans.

I tema 5 värderades 9 frågor 100% tydliga och relevanta. En fråga värderades 75% relevant.

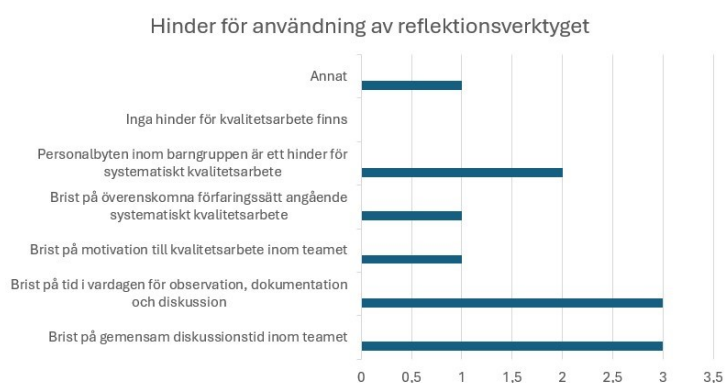
I tema 6 värderades 8 frågor 100% tydliga och relevanta. En fråga värderades 75% relevant och en fråga uppnådde endast 50% relevans.

I tema 7 värderades 8 frågor 100% tydliga och relevanta. 2 frågor uppnådde 75% relevans.

I frågan om vilka hinder för användning av reflektionsverktyget som finns i verksamheten, svarade tre deltagare att brist på gemensam diskussionstid inom teamet och bristen på tid i vardagen för observation, dokumentation och diskussion är hinder. Två deltagare ansåg att personalbyten i barngruppen utgjorde hinder för systematiskt kvalitetsarbete, medan en deltagare ansåg att brist på motivation till kvalitetsarbete inom teamet och brist på överenskomna förfaringssätt angående systematiskt kvalitetsarbete utgjorde hinder. Deltagare i undersökningen som inte arbetade i barngrupp anvisades att inte svara på frågan angående hinder för kvalitetsarbete på den pedagogiska nivån, därför hade denna fråga endast tre deltagare som svarade. Deltagarna i undersökningen hade möjlighet att fylla i flera alternativ angående hinder för kvalitetsarbete.

Annat: Kommentarer om "Att alla har ett eget ansvar för att utföra sina arbetsuppgifter så bra som möjligt"

Verktygets användbarhet värderades av tre deltagare med 5 poäng (mycket användbart). Av en deltagare värderades verktyget med 4 poäng. Poängskalan var från 1-5.

Nedan synliggörs frågornas konsensus per tema i tabellform.

Tema 1	Konsensus	Tema 2	Konsensus	Tema 3	Konsensus
Fråga 1	3x2=6, 75%	Fråga 1	4x2=8, 100%	Fråga 1	4x2=8, 100%
Fråga 2	4x2=8, 100%	Fråga 2	3x2=6, 75%	Fråga 2	4x2=8, 100%
Fråga 3	3x2=6, 75%	Fråga 3	4x2=8, 100%	Fråga 3	4x2=8, 100%
Fråga 4	4x2=8, 100%	Fråga 4	4x2=8, 100%	Fråga 4	4x2=8, 100%
Fråga 5	4x2=8, 100%	Fråga 5	4x2=8, 100%	Fråga 5	4x2=8, 100%
Fråga 6	4x2=8, 100%	Fråga 6	4x2=8, 100%	Fråga 6	4x2=8, 100%
Fråga 7	4x2=8, 100%	Fråga 7	3x2=6, 75%	Fråga 7	4x2=8, 100%
Fråga 8	4x2=8, 100%	Fråga 8	3x2=6, 75%	Fråga 8	4x2=8, 100%
Fråga 9	3x2=6, 75%	Fråga 9	3x2=6, 75%	Fråga 9	3x2=6, 75%
Fråga 10	3x2=6, 75%	Fråga 10	2x2=4, 50%	Fråga 10	3x2=6, 75%

Tema 4	Konsensus	Tema 5	Konsensus	Tema 6	Konsensus
Fråga 1	2x2=4, 50%	Fråga 1	4x2=8, 100%	Fråga 1	2x2=4, 50%
Fråga 2	3x2=6, 75%	Fråga 2	3x2=6, 75%	Fråga 2	4x2=8, 100%
Fråga 3	3x2=6, 75%	Fråga 3	4x2=8, 100%	Fråga 3	4x2=8, 100%
Fråga 4	4x2=8, 100%	Fråga 4	4x2=8, 100%	Fråga 4	4x2=8, 100%
Fråga 5	3x2=6+1=7, 87,5%	Fråga 5	4x2=8, 100%	Fråga 5	3x2=6, 75%
Fråga 6	4x2=8, 100%	Fråga 6	4x2=8, 100%	Fråga 6	4x2=8, 100%
Fråga 7	4x2=8, 100%	Fråga 7	4x2=8, 100%	Fråga 7	4x2=8, 100%
Fråga 8	2x2=4, 50%	Fråga 8	4x2=8, 100%	Fråga 8	4x2=8, 100%
Fråga 9	4x2=8, 100%	Fråga 9	4x2=8, 100%	Fråga 9	4x2=8, 100%
Fråga 10	4x2=8, 100%	Fråga 10	4x2=8, 100%	Fråga 10	4x2=8, 100%

Tema 7	Konsensus
Fråga 1	4x2=8, 100%
Fråga 2	3x2=6, 75%
Fråga 3	4x2=8, 100%
Fråga 4	4x2=8, 100%
Fråga 5	4x2=8, 100%
Fråga 6	4x2=8, 100%
Fråga 7	4x2=8, 100%
Fråga 8	4x2=8, 100%
Fråga 9	4x2=8, 100%
Fråga 10	3x2=6,75%

6.1 Kommentarer av deltagare efter första enkätdiskussionen

I tema 3 kommenterades att sång och musik kunde tillägas i fråga 2, vilket lades till i följande enkät som skickades ut till deltagarna.

I frågan om hinder för kvalitetsutveckling framkom av en deltagare ett annat hinder: "Alla har ett eget ansvar för att utföra sina arbetsuppgifter så bra man möjligt".

I slutkommentarerna sades: “Såhär borde det ju vara! Men alla som arbetar i ett daghem vet att allt detta är svårt att uppnå. Men alla borde vara medvetna om att dessa frågor/påståenden är vårt mål och det är dit vi strävar.”

Kommentarerna i de öppna frågorna kunde inte koda eller kategoriseras kvalitativt på grund av så få svar.

6.1.1 Förändringar i verktyget

Frågorna som uppnådde konsensus under 75 % förändras eller omformuleras. Fyra frågor uppnådde endast 50 % konsensus:

Tema 2, fråga 10: Utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten delges ledningen.

- Frågan ändras till: Utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten delges ledningen enligt de strukturer som ledningen fastställt

Tema 4, fråga 1: Föreståndaren ansvarar för att ledningen, utvärderingen och utvecklingen av den pedagogiska verksamheten sker, i samråd med personalen.

- förändras till “Ledningen utvecklar metoder för utvärdering och möjliggör för personalen att utvärdera och utveckla den pedagogiska verksamheten

Med motiveringen att enligt Vlasov m.fl. (2019, 24) kräver kvalitetsutvärderingen, utvecklingen av verksamheten och den kontinuerliga förbättringen att anordnarna av småbarnspedagogik har ett fungerande kvalitetsledningssystem. Med hjälp av kvalitetsledningssystemet säkerställs bland annat att den utvärderingsinformation som samlas in i barngrupperna når hela organisationen, även de politiska beslutsfattarna. Utvärderingen av kvaliteten kan fogas till anordnarens befintliga administrativa processer, varvid den blir en integrerad del av de befintliga förfaringssätten och strukturerna. Anordnaren av småbarnspedagogik skapar fungerande strukturer för kvalitetsledningen och utvärderingen.

Enligt Vlasov m.fl. (2019, 34) ska utvärderingen av småbarnspedagogen höra till ett mer omfattande kvalitetssystem som anordnaren har gjort upp. För att det ska vara möjligt att i kvalitetsledningen dra nytta av den utvärderingsinformation som samlas in behövs strukturer för det. Det är viktigt att man tar reda på bland annat hur och i vilka strukturer och i vilken

form utvärderingsinformationen sprids från barngruppen ända till kommunens eller organisationens beslutsfattare.

Utvärderingsresultaten och utvecklingen av verksamheten ska således nå ledningen och även nå kommunens eller organisationens beslutsfattare för att kunna dra nytta av utvärderingsinformationen som samlats in. Strukturer för hur kvalitetsutvärderingen sker och hur resultaten av kvalitetsutvärderingen delges resten av organisationen och beslutsfattare är på anordnarens ansvar.

Tema 4, fråga 8: Läraren inom småbarnspedagogik utnyttjar sin planeringstid för att planera verksamheten.

- Förändras till "Läraren inom småbarnspedagogik utnyttjar planeringstiden för att planera, utvärdera och utveckla verksamheten, samt för att utarbeta och utvärdera barnens planer för småbarnspedagogik och barnens individuella stöd

Med motiveringen att lagen om småbarnspedagogik betonar vikten av pedagogik och lärarnas och speciallärarnas pedagogiska ansvar. Lärarna inom småbarnspedagogik har ett övergripande ansvar för planeringen av verksamheten i barngrupperna, för att genomföra verksamheten enligt planerna för att uppnå målen samt för att utvärdera och utveckla verksamheten. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 19). En person som har behörighet som lärare inom småbarnspedagogik ansvarar för att barnets plan för småbarnspedagogik utarbetas och utvärderas. Hur barnets plan för småbarnspedagogik genomförs och hur den pedagogiska verksamhetens inverkar på barnets utveckling och lärande ska följas upp regelbundet. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 11-12). En person som är behörig som lärare inom småbarnspedagogik har ansvar för att planera stödet som ska antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik och för att utvärdera hur stödet har genomförts. (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 60).

Läraren inom småbarnspedagogik har ett stort ansvar för planeringen, genomförandet, utvärderingen och utvecklingen av den pedagogiska verksamheten, samt ansvar för barnens individuella planer och att planera genomförandet av barnens stöd. Lärarna har en öronmärkt tid inskriven i arbetsschemat för att utföra dessa uppgifter utanför barngruppen, den tiden behövs och ska utnyttjas till det ändamålet.

Tema 6, fråga 1: Teammedlemmarna bemöter varandra med förtroende, uppskattning och respekt.

- Förändras till "Personalen upprätthåller professionella relationer baserade på förtroende, uppskattning och respekt.

Med motiveringen att i en lärande gemenskap uppskattas respektfullt och hänsynsfullt beteende (Utbildningsstyrelsen, 2022a, 32). Enligt Utbildningsstyrelsen (2022a, 31) förändras verksamhetskulturen ständigt och den ska utvärderas och utvecklas så att den stöder förverkligandet av målen för småbarnspedagogiken. En förutsättning för en kontinuerlig utveckling av verksamhetskulturen är en förståelse för vilka värderingar, kunskaper och föreställningar som påverkar personalens arbete och en förmåga att kunna analysera dessa. En dialog som präglas av förtroende, delaktighet och respekt för varandra är viktig i utvecklingsarbetet.

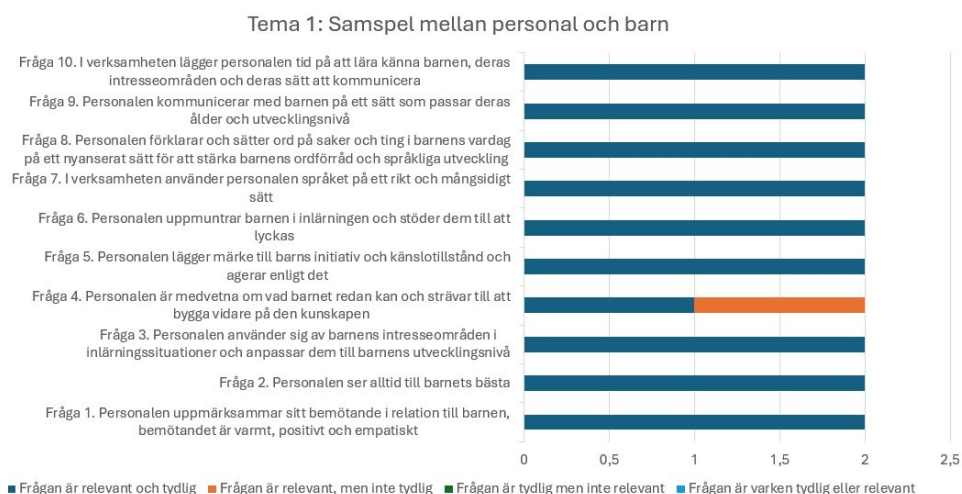
6.2 Sammanställning av resultat efter andra enkätdiskussionen

Andra enkätdiskussionen hade en lägre svarsprocent än den första enkätdiskussionen eftersom endast två personer svarade av 17 deltagare, vilket gav en svarsprocent på 11,8%.

Svaren på de öppna frågorna kunde inte koder eller kategoriseras kvalitativt på grund av så få svar. Kommentarererna handlade främst om uppräkningsfrågor på vilka frågor som kunde omformuleras.

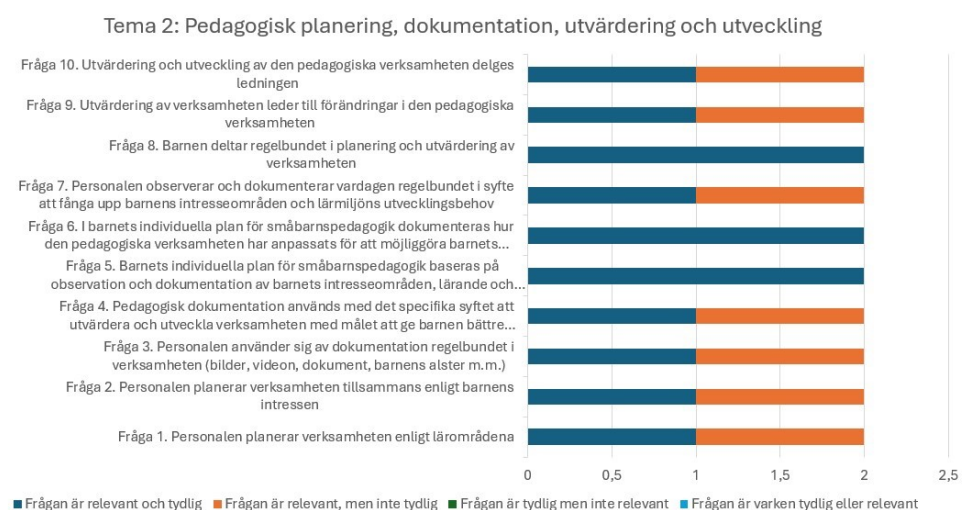
En kommentar av deltagare var: "Punkt 4 kunde omformuleras, jag tänker att man hänvisar till barnets lärtig/lärprocess och att pedagogerna stöder barnets lärande som ger ny kunskap".

I tema 1 värderades 9 frågor 100% tydliga och relevanta, medan en fråga värderades 75 % tydlig och relevant.

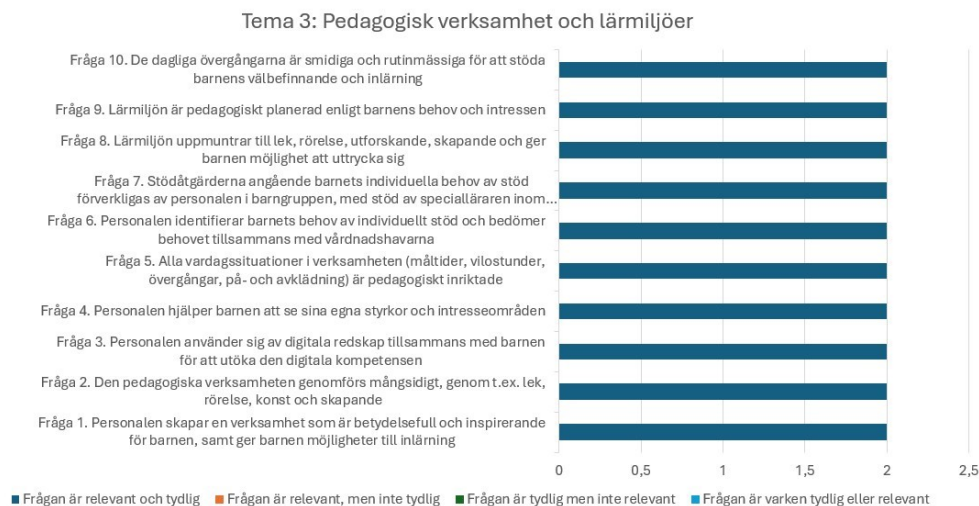

I tema 2 värderades 3 frågor 100% tydliga och relevanta, medan 7 frågor värderades 75% tydliga och relevanta.

En kommentar av deltagare var: ”Punkterna 1, 2, 3, 4, 7, 9, och 10 kunde omformuleras”.

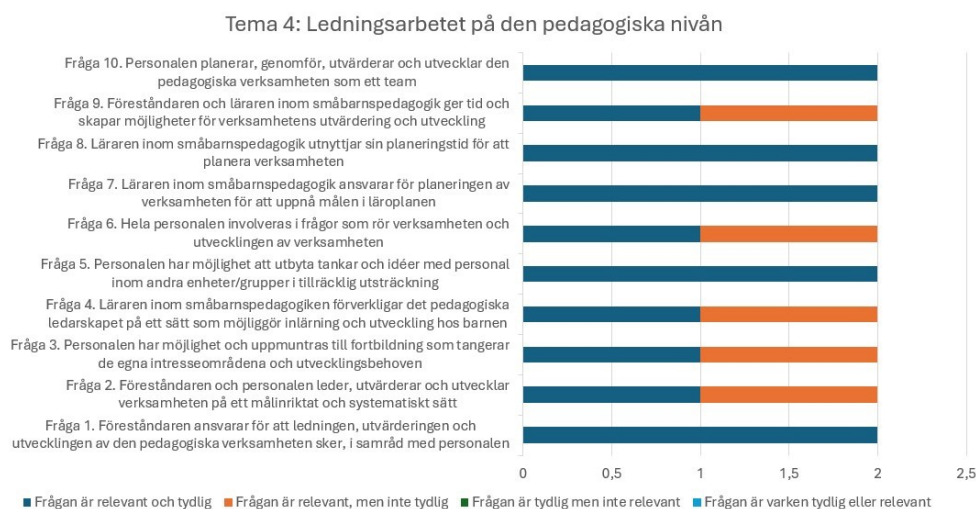

I tema 3 värderades alla 10 frågor 100% tydliga och relevanta.

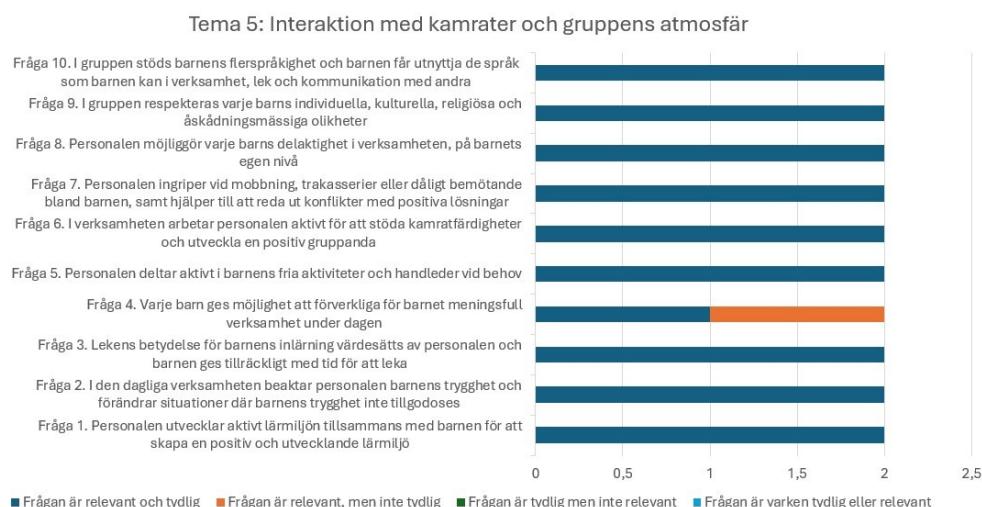

I tema 4 värderades 5 frågor 100% tydliga och relevanta. De andra 5 frågorna värderades 75% tydliga och relevanta.

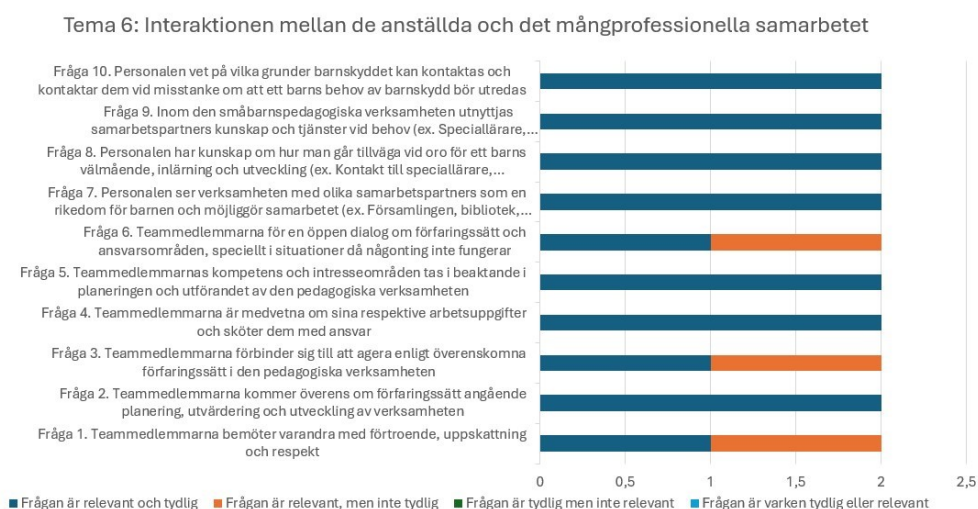
En kommentar av deltagare var: ” Punkterna 2, 3, 4, 6 och 9 kunde omformuleras”.

I tema 5 värderades 9 frågor 100% tydliga och relevanta, en fråga värderades 75% tydlig och relevant.

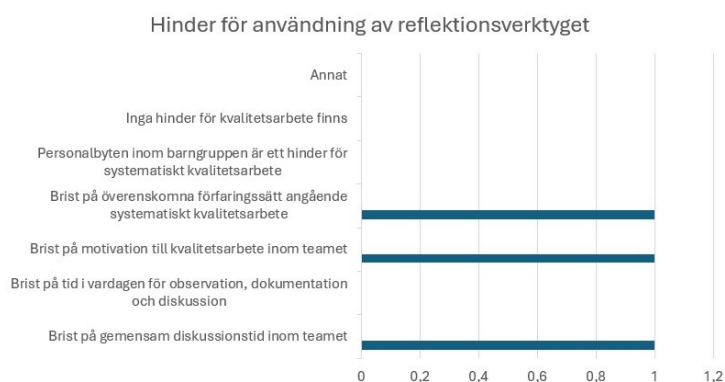
I tema 6 värderades 7 frågor 100% tydliga och relevanta. Tre frågor värderades 75% tydliga och relevanta. I tema 6 kom även två kommentarer: ”fråga 7 och 9 är ganska lika men olika formulerade” och ”Punkterna 1 och 3 kunde omformuleras”.

I tema 7 värderades alla 10 frågor 100% tydliga och relevanta.

I frågan om hinder för användning av reflektionsverktyget inom den egna barngruppen framkom svar av ena deltagaren, som påpekade att brist på överenskomna förfaringssätt angående systematiskt kvalitetsarbete, brist på motivation till kvalitetsarbete inom teamet samt brist på gemensam diskussionstid inom teamet utgjorde hinder för kvalitetsutveckling med reflektionsverktyget som metod.

Verktygets användbarhet värderades av båda deltagarna till en trea, på en skala från 1-5 (där 5 innebar mycket användbart). Nedan synliggörs frågornas konsensus i tabellform, både konsensus per fråga, men även konsensus per tema.

Tema 1	Konsensus	Tema 2	Konsensus	Tema 3	Konsensus
Fråga 1	2+2=4, 100%	Fråga 1	2+1=3, 75%	Fråga 1	2+2=4, 100%
Fråga 2	2+2=4, 100%	Fråga 2	2+1=3, 75%	Fråga 2	2+2=4, 100%
Fråga 3	2+2=4, 100%	Fråga 3	2+1=3, 75%	Fråga 3	2+2=4, 100%
Fråga 4	2+1=3, 75%	Fråga 4	2+1=3, 75%	Fråga 4	2+2=4, 100%
Fråga 5	2+2=4, 100%	Fråga 5	2+2=4, 100%	Fråga 5	2+2=4, 100%
Fråga 6	2+2=4, 100%	Fråga 6	2+2=4, 100%	Fråga 6	2+2=4, 100%
Fråga 7	2+2=4, 100%	Fråga 7	2+1=3, 75%	Fråga 7	2+2=4, 100%
Fråga 8	2+2=4, 100%	Fråga 8	2+2=4, 100%	Fråga 8	2+2=4, 100%
Fråga 9	2+2=4, 100%	Fråga 9	2+1=3, 75%	Fråga 9	2+2=4, 100%
Fråga 10	2+2=4, 100%	Fråga 10	2+1=3, 75%	Fråga 10	2+2=4, 100%

Tema 4	Konsensus	Tema 5	Konsensus	Tema 6	Konsensus
Fråga 1	2+2=4, 100%	Fråga 1	2+2=4, 100%	Fråga 1	2+1=3, 75%
Fråga 2	2+1=3, 75%	Fråga 2	2+2=4, 100%	Fråga 2	2+2=4, 100%
Fråga 3	2+1=3, 75%	Fråga 3	2+2=4, 100%	Fråga 3	2+1=3, 75%
Fråga 4	2+1=3, 75%	Fråga 4	2+1=3, 75%	Fråga 4	2+2=4, 100%
Fråga 5	2+2=4, 100%	Fråga 5	2+2=4, 100%	Fråga 5	2+2=4, 100%
Fråga 6	2+1=3, 75%	Fråga 6	2+2=4, 100%	Fråga 6	2+1=3, 75%
Fråga 7	2+2=4, 100%	Fråga 7	2+2=4, 100%	Fråga 7	2+2=4, 100%
Fråga 8	2+2=4, 100%	Fråga 8	2+2=4, 100%	Fråga 8	2+2=4, 100%
Fråga 9	2+1=3, 75%	Fråga 9	2+2=4, 100%	Fråga 9	2+2=4, 100%
Fråga 10	2+2=4, 100%	Fråga 10	2+2=4, 100%	Fråga 10	2+2=4, 100%

Tema 7	Konsensus
Fråga 1	2+2=4, 100%
Fråga 2	2+2=4, 100%
Fråga 3	2+2=4, 100%
Fråga 4	2+2=4, 100%
Fråga 5	2+2=4, 100%
Fråga 6	2+2=4, 100%
Fråga 7	2+2=4, 100%
Fråga 8	2+2=4, 100%
Fråga 9	2+2=4, 100%
Fråga 10	2+2=4, 100%

	Konsensus för hela temat
Tema 1	39 poäng, 39/40x100=97,5%
Tema 2	33 poäng, 33/40x100=82,5%
Tema 3	40 poäng, 40/40x100=100%
Tema 4	35 poäng, 35/40x100=87,5%
Tema 5	39 poäng, 39/40x100=97,5%
Tema 6	37 poäng, 37/40x100=92,5%
Tema 7	40 poäng, 40/40x100=100%

Konsensus för användbarheten av reflektionsverktyget räknades ihop på basen av deltagarnas värdering av hur användbart reflektionsverktyget är i kvalitetsutveckling på den pedagogiska nivån. Frågan besvarades av 6 deltagare med svaren; 5,5,5,4,3,3. Maxpoäng för 6 deltagare hade varit 30, men deltagarnas sammanlagda värdering av användbarheten landade på 25. Vilket betyder konsensus på 83,3%,

7 Diskussion

I detta avsnitt diskuteras resultatet av undersökningen och reflektionsverktygets användbarhet i kvalitetsutvecklingen på den pedagogiska nivån. Tillförlitligheten, processen och metodvalet, samt styrkor och svagheter med undersökningens upplägg diskuteras.

7.1 Metoddiskussion

Syftet med valet av datainsamlingsmetod var uttryckligen att få feedback på det utvecklade verktyget för att kunna säkerställa att verktyget är användbart för kvalitetsutveckling inom småbarnspedagogiken. Delfi-metoden som datainsamlingsmetod var med tanke på syftet ett bra val av metod. Att kunna införliva personalen och de tänkta användarna av verktyget gjorde undersökningen mer givande och metoden möjliggjorde att deltagarna kunde vara mera införlivade i processen och verkligen delta i praktiken med förbättringsförslag och kommentarer som sedan kunde läggas till i arbetet. Metoden möjliggjorde en diskussion med deltagarna och fick dem förhoppningsvis att känna sig mera inkluderade och värdesatta i utvecklingen av verktyget, vilket eventuellt kan öka intresset och motivationen till att använda verktyget i det egna arbetet.

Eftersom undersökningen gjordes på forskarens egen arbetsplats, innebär det att även forskaren är väl införlivad med undersökningens tema, arbetets natur och deltagarna i undersökningen. Därför var det totala anonymitetskravet viktigt för forskaren. Forskaren har gjort sitt yttersta för att hålla sig neutral och objektiv till undersökningen och dess syfte, med tanke på undersökningens tillförlitlighet.

Eftersom deltagarnas svar gjordes totalt anonyma i undersökningen, hade forskaren ingen möjlighet att veta vem som svarat på enkäten för att kunna be dem delta igen i den andra enkätdiskussionen. Enkäten skickades således i den andra enkätdiskussionen till hela populationen. Det är möjligt att alla deltagare i undersökningen endast har besvarat enkäten en gång, vilket i den bemärkelsen inte kan klassas som en diskussion. Huruvida det inverkar på undersökningen reliabilitet är svårt att fastställa.

Holme & Solvang (1997, 163) betonar att reliabiliteten bestäms av hur mätningarna utförs och hur noggrann forskaren är vid bearbetningen av informationen. Reliabiliteten i denna undersökning har utgjorts av en noggrannhet och uppmärksamhet under hela forskningsprocessen. Dessutom har reliabiliteten ökats genom en noggrann kontroll av vilka inmatningar som gjorts i datorn, samt en extra kontroll efter inmatningar av värden från

datainsamlingen. Bell (2006, 117) påpekar att reliabilitet eller tillförlitlighet är ett mått på hur likadana resultat ett instrument eller tillvägagångssätt ger vid olika tillfällen under i övrigt lika omständigheter. Undersökningen bestod av två separata tillfällen för datainsamling (enkätdiskussioner), med samma metod och samma innehåll. Så till viss mån styrks reliabiliteten av att båda enkätdiskussionerna påvisade konsensus i majoriteten av frågorna redan i den första enkäten, endast fyra frågor krävde omformulering. Den andra enkätdiskussionen påvisade konsensus i alla frågor i enkäten efter förändringarna av frågorna som inte uppnådde konsensus.

För att stärka reliabiliteten kunde enkätdiskussionerna även ha förts med ett annat urval inom exempelvis en annan kommun för att bättre kunna jämföra resultaten mellan de båda grupperna, men med tanke på arbetsmängden och tidsaspekten var det inte möjligt i denna undersökning. Valet att inte utföra en pilotundersökning kan även påverka reliabiliteten. En pilotstudie kunde med fördel ha utförts i en annan kommun om det tidsmässigt hade varit en möjlighet. En annan faktor som inverkar på reliabiliteten och validiteten är svarsprocenten. Under den första enkätdiskussionen var svarsprocenten i undersökningen acceptabel (23,5%), men sjönk (11,8%) under den andra enkätdiskussionen. Enligt Hagevi & Viscovi (2016, 198) är problemet med att svarsandelen minskar att representativiteten i urvalet försämras och urvalet kan ge snedvridna resultat. Som tidigare nämnts, var ett visst bortfall väntat. Varför bortfallet har uppstått kan man endast spekulera i, det kan ha med tidsbristen inom småbarnspedagogiken att göra eller ett ointresse för undersökningens syfte. En möjlighet för att öka deltagandet hade varit att hålla paneldiskussioner ansikte mot ansikte med personalen inom småbarnspedagogiken, men det hade även krävt en bredare tidsram och mera arbete med att analysera det insamlade materialet i form av inspelningar. Enkäten valdes som metod trots de kända problemen med en vanligtvis svag svarsprocent.

Validitet (eller giltighet) är ett mått på om en viss fråga mäter eller beskriver det man vill att den ska mäta eller beskriva (Bell, 2006, 117). Reflektionsverktygets kvalitetsindikatorer är baserade på lagen om småbarnspedagogik, grunderna för planen för småbarnspedagogik och nationell och internationell forskning inom ämnet. Teorin bakom verktyget är således valid, endast de egna uppfattningarna och formuleringarna kan ha påverkat validiteten negativt. Där kommer syftet med feedback-enkäten in, som var att ta del av professionellas åsikter angående formuleringarna och relevansen av frågorna för att stärka validiteten av forskarens tolkningar av indikatorernas innehåll. Syftet och en av frågeställningarna i arbetet var att ta reda på om det finns konsensus mellan personalen inom småbarnspedagogik och det

utvecklade reflektionsverktyget. Frågornas relevans och tydlighet i användandet av reflektionsverktyget i kvalitetsutveckling på den pedagogiska nivån utvärderades av de professionella inom småbarnspedagogiken inom Hangö stad och frågornas utformning uppnådde konsensus över 70%, vilket räknas som måttet för uppnådd validitet inom delfistudier. Reflektionsverktyget kan således räknas som en valid arbetsmetod för att utveckla kvaliteten inom småbarnspedagogiken på den pedagogiska nivån. Validiteten kan även styrkas med att deltagarna i enkätdiskussionerna värderade verktygets användbarhet på en skala från 1-5, varvid resultatet visade en användbarhet på 83,5%.

7.2 Resultatdiskussion

Detta arbete ämnade svara på tre frågeställningar. Den första frågeställningen: vad består en kvalitativ småbarnspedagogik av, besvaras från litteraturen, bakgrunden samt reflektionsverktygets utformning. Reflektionsverktyget är baserat på kvalitetsindikatorer angående hur en högkvalitativ småbarnspedagogik ska se ut, frågorna i verktyget klargör för användaren hur verksamheten ska utföras för att den ska kunna uppnå kraven för en småbarnspedagogisk verksamhet av hög kvalitet. Den andra frågeställningen: med vilka arbetsmetoder kan småbarnspedagogikens kvalitet utvecklas positivt inom Hangö stad, besvaras till viss del i bakgrunden till arbetet. Men även syftet, det vill säga reflektionsverktyget, svarar på frågeställningen. Arbetsmetoder väsentliga för kvalitetsutveckling inom småbarnspedagogiken beskrivs i litteratur och forskning, dessa är pedagogisk dokumentation, reflektion och kollegialt lärande. Dessa tre arbetsmetoder är även kritiska för användningen av reflektionsverktyget i kvalitetsutvecklingen. Pedagogiska dokumentationen är viktig i förarbetet i barngruppen och under den fortsatta utvecklingsprocessen, medan den kollegiala reflektionen syns som en röd tråd igenom hela kvalitetsarbetet. Reflektion görs individuellt i den dagliga verksamheten, men även kollegialt tillsammans med de andra teammedlemmarna under utvärderings- och utvecklingsprocessen. Den tredje frågeställningen: finns det konsensus mellan experterna inom småbarnspedagogik gällande det utvecklade kvalitetssäkringsverktyget besvaras i resultaten av datainsamlingen. Konsensus angående reflektionsverktygets användbarhet och relevans för kvalitetsutvärdering uppnåddes av deltagarna efter den andra enkätdiskussionen.

Processkvaliteten och dess utveckling ligger till grund för examensarbetet. Ett verktyg skapades för att personalen skulle kunna utvärdera och utveckla processkvaliteten på den

pedagogiska nivån, med syftet att skapa en lärmiljö som ger barnen bättre förutsättningar till inläring och utveckling. Ett konstant utvecklande arbetssätt inom teamet med betoning på förbättring av den egna verksamheten, ger barnen möjligheter till inläring enligt de egna förutsättningarna och förhoppningsvis bättre akademiska resultat. Men som konstaterat är kvalitetsutveckling komplext och kräver resurser av ledning och personal. En fungerande kvalitetsutveckling kräver tid och ändamålsenlig organisation i en arbetsmiljö där tid och resurser redan är knappa. För att kunna utvärdera och utveckla verksamheten målmedvetet och långsiktigt genom självvärdering behöver personalen utnyttja arbetsmetoder som observation och dokumentation av verksamheten och dess förbättringsbehov, reflektioner om vad som behöver förändras i verksamheten och varför, samt kollegialt lärande som sker när personalen tillsammans reflekterar över verksamheten och tar till sig varandras tankar och erfarenheter av hur ändamålsenligt verksamheten utförs. Vid behov kan personalen ta del av forskning och litteratur angående det temat som behöver förbättras, samt ta del av råd, kunskap och erfarenheter från andra team för att möjliggöra ett mera heltäckande kollegialt lärande.

En kvalitetsutveckling av verksamheten kräver en personalstyrka som arbetar, utvärderar och utvecklar tillsammans för att uppnå gemensamma mål. Detta kräver gemensamma stunder och fortbildningar där personalen tillsammans lär sig om kvalitetsbegreppet och dess utveckling, hur verksamheten ska se ut för att vara av hög kvalitet, samt med vilka strukturer utvecklingen ska ske. För att kunna skapa förutsättningar för utveckling krävs en personal som är engagerad, målmedveten och strukturerad, samt känner att de har stöd av kollegiet i utvecklingen. Detta kräver även en målmedvetenhet och klara processer för utvecklingsarbetet av ledningen inom småbarnspedagogiken. Kvalitetsutveckling kräver en gemensam syn på utveckling och en vi-anda, för att skapa och upprätthålla motivationen till det nya utvecklingsuppdraget inom den småbarnspedagogiska verksamheten.

Flera forskare har utvecklat kvalitetsutvärderingsmodeller som är planerade att användas på den pedagogiska nivån. Som exempel har Fonsén & Parrila (2016) skapat olika utvärderingsmodeller som kan användas inom småbarnspedagogiken för att utvärdera verksamheten. I materialet finns en blankett (Fonsén & Parrila, 2016, bilaga 2) för utvärdering av teamarbetet, där det tas upp om teamets fostringsverksamhet och principer som innefattar bland annat teamets inre dialog och spelregler, beslutsfattande och konfliktlösning inom teamet, utvärdering och utveckling av verksamheten, hur team-möten ordnas och dokumenteras, samarbetet inom enheten och med andra aktörer samt förmannens

stödjande roll inom teamet. Förutom denna finns det en blankett där personalen utvärderar leken (Fonsén & Parrila, 2016, bilaga 3), en blankett där personalen kan utvärdera barnens delaktighet (Fonsén & Parrila, 2016, bilaga 4) och en blankett där personalen kan utvärdera lärmiljön inom småbarnspedagogiken (Fonsén & Parrila, 2016, bilaga 5). Utvärderingsblanketterna om leken, delaktighet och lärmiljön är i likhet med reflektionsverktyget konstruerade med påståenden och en poängskala där personalen kan självvärdera sin verksamhet. Skillnaden mellan reflektionsverktyget och Parrila & Fonséns modeller är att reflektionsverktyget inte har tagit fasta på utvecklingsbehov per påstående, vilket Parrila & Fonsén har gjort. Reflektionsverktyget är konstruerat för utveckling av ett temaområde i gången för att göra utvecklingen hanterbar och möjlig i den hektiska vardagen inom småbarnspedagogiken. Som flera forskare påpekat (Ahonen, 2017, 290; Brodin & Renblad, 2015, 75; Mistrén & Armerö, 2017, 19) är det viktigt att utföra kvalitetsutvärdering och –utveckling i små delar för att verkligen kunna utveckla verksamheten utan att utvecklingen tar för mycket tid och energi av personalen och tid ifrån barnen i barngruppen.

Ett mera heltäckande system som finns tillgängligt är Valssi (NCU, 2024). Kvalitetsfaktorerna med tillhörande kvalitetsindikatorer som Vlasov m.fl. har skapat, lade grunden till det nationella kvalitetsutvärderingsverktyget Valssi som utvecklades inom projektet Stöd för kvalitetshantering hos anordnare av småbarnspedagogik under åren 2020-2023. Syftet med Valssi är att stödja anordnare och utvecklare av småbarnspedagogiken, genom att erbjuda digitala utvärderingsblanketter baserade på forskning. Valssi möjliggör utvärdering av strukturerna, men även kärnprocesserna. Informationsinsamlingen sker digitalt och resulterar i en utvärderingsrapport som består av en kvantitativ sammanfattning av respondenternas självvärderingar. Utifrån rapporten fastställer personalen tillsammans med föreståndaren de centrala styrkorna och utvecklingsobjekten, kommer överens om utvecklingsåtgärder och hur de ska följas upp. Sammanfattningen sparas i Valssi och informerar vårdnadshavarna om resultaten. Organisationens ledning kan sedan granska sammanfattningarna som har sparats i Valssi. Valssi är således ett fullständigt kvalitetsledningssystem som organisationer och småbarnspedagogiska enheter kan utnyttja för kvalitetsutveckling av den egna verksamheten. Ett ibruktage av Valssi har dock vissa tekniska krav, som personalens e-postadresser registrerade i Varda. Valssi är inte ännu helt utvecklat, utvärderingsblanketter till föräldrar planeras tas i bruk i ett senare skede likaså utvärderingsblanketter för familjedagvårdare.

Detta verktyg har bedömts med hög användningsnytta (83,5 %) av deltagarna i undersökningen. Reflektionsverktyget kan fungera som ett tillägg till redan befintliga utvärderingsstrukturer inom en organisation, där ett heltäckande kvalitetsledningssystem saknas. Men eftersom detta utvärderingsverktyg är utvecklat för kvalitetsutvärdering på den pedagogiska nivån, kan ett behov av tillämpade utvärderingsförfaranden behövas för att utvärdera verksamheten ur helhetsperspektiv. En konstaterad brist och fortsatt utvecklingsbehov av detta examensarbete är att resultatet av undersökningen enbart är ämnad till att användas för utvärdering av verksamheten på den pedagogiska nivån. Ett heltäckande kvalitetsledningssystem kräver även strukturer för kvalitetsutvärdering på den lokala nivån, samt en systematisk kvalitetsutvärdering ur vårdnadshavares och barns synvinkel. Detta behöver ännu utvecklas för att reflektionsverktyget ska kunna garantera en möjlighet till utvärdering av helheten inom den småbarnspedagogiska verksamheten. Verktyget kan vid behov uppdateras och utvecklas för att bättre passa kriterierna för framtidens krav på en högkvalitativ småbarnspedagogik.

Källförteckning:

Ahonen, L. (2017). *Vasun käyttöopas*. Jyväskylä: PS Kustannus.

Arksey, H. & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8 (1), 19-32. Doi: <https://doi.org/10.1080/1364557032000119616>

Backman, J. (2016). *Rapporter och uppsatser*. (3:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Bell, J. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik*. (4:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Bergström, G. & Yourston, H. (2017). *Barnen i fokus i det systematiska kvalitetsarbetet*. Lund: Studentlitteratur.

Biteus, J. & Engholm, T. (2016). *Utveckla barns inflytande - Verktyg för förskolan*. Stockholm: Gothia fortbildning AB.

Bove, C., Jensen, B., Wyslowska, O., Iannone, R., Mantovani, S. & Karwowska-Struczyk, M. (2018). How does innovative continuous professional development (CPD) operate in the ECEC sector? Insights from a cross-analysis of cases in Denmark, Italy and Poland. *Eur J Educ*, 53, 34-45. Doi: 10.1111/ejed.12262.

Brodin, J. & Renblad, K. (2015). *Perspektiv på kvalitet i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

Chappell, J. & Szente, J. (2019). International teacher perspectives on quality in ECE: A case study. *International Journal of the whole child*, 4 (2), 27-42.

Ejlertsson, G. (2019). *Enkäten i praktiken – En handbok i enkätmetodik*. (4:e uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Eriksson, L. (2018). *Kritiskt tänkande*. (3:e uppl.). Stockholm: Liber.

Essén, G., Björklund, E. & Björby, L. (2020). *Pedagogisk dokumentation - Utvecklas och lära tillsammans*. Stockholm: Natur & Kultur.

Fonsén, E. & Parrila, S. (2016). Varhaiskasvatuksen johtajuus muutoksessa. I: Parrila, S. & Fonsén, E. (red.), *Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus. Käsikirja käytännön työhön*. (s.17-22). Jyväskylä: PS Kustannus.

Hagevi, M. & Viscovi, D. (2016). *Enkäter - Att formulera frågor och svar*. Lund: Studentlitteratur.

Hanno, E., Gonzalez, K., Jones, S. & Lesaux, N. (2021). Linking features of structural and process quality across the landscape of early education and care. *Aera Open*, 7 (1), 1-21. Doi: 10.1177/23328584211044519.

Helenius, A. (2008). Kasvatus heijastaa yhteiskuntaa. Teoksessa: Helenius, A. & Korhonen, R. (toim.), *Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen*. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Heikka, J., Hujala, E., Turja, L. & Fonsén, E. (2017) Havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. I: Hujala, E. & Turja, L. (red.), *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. (4:e uppl.) Jyväskylä: PS Kustannus.

Soukainen, U. (2017). Laatutyö ja kehittävän työotteen omaksuminen. I: Parrila, S. & Fonsén, E. (red.), *Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus. Käsikirja käytännön työhön*. (s. 169-185). Jyväskylä: PS Kustannus.

Holme, I. & Solvang, B. (1997). *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. (2:a uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Krok, G. & Lindewald, M. (2015). *Årsplanen. Uppnå struktur och delaktighet i förskolan*. (4:e uppl.) Stockholm: Gothia.

Kylmäkoski, M. & Rainó, P. (2021). Delfoilla tulevaisuuteen. *Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 120*. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Hämtat: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202103177704>

Lag om småbarnspedagogik 540/2018. (2018). Hämtat från www.finlex.fi

Lujala, E. (2008). Suomen julkisen varhaiskasvatuksen peruskiviä. I: Helenius, A. & Korhonen, R. (red.), *Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen*. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Lundström, M. (2016). *Det synliga barnet – barns perspektiv i kvalitetsarbete*. Stockholm: Lärarförlaget.

Mikkola, A., Repo, L., Vlasov, J., Paananen, M. & Mattila, V. (2017). Varhaiskasvatuksen arvioinnin nykytila. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. *Julkaisut 22:2017*.

Mistrén, A. & Armerö, A-L. (2017). *Systematiskt kvalitetsarbete i förskolan*. Stockholm: Gothia Fortbildning Ab.

Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU). (2019). Kvalitetsindikatorer för småbarnspedagogik. *Sammanfattningar 15:2019*. Tammerfors: Punamusta Oy.

Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU). (2020). Småbarnspedagogikens kvalitet i vardagen - Genomförande av planer för småbarnspedagogik på daghem och inom familjedagvård. *Sammanfattningar 15:2020*.

Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU). (2024). Valssis bakgrund och utveckling. Hämtad: 1.5.2024.

<https://www.karvi.fi/sv/utvarderingar/smabarnspedagogik/ett-digitalt-kvalitetsutvarderingssystem-valssi/valssis-bakgrund-och-utveckling>

Parrila, S. & Fonsén, E. (2016). Arviointimenetelmien kehittäminen ja käyttöönotto. I: Parrila, S. & Fonsén, E. (red.), *Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus. Käsikirja käytännön työhön*. (s. 91-114). Jyväskylä: PS Kustannus.

Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (4:e uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Peleman B., Lazzari, A., Budginaite, I., Siarova, H., Hauari, H., Peeters, J. & Cameron, C. (2018). Continuous professional development and ECEC quality: Findings from a european systematic literature review. *Eur J Educ.*, 53, 9-22. Doi: 10.1111/ejed.12257.

Perlman, M., Falenchuk, O., Fletcher, B., McMullen, E., Beyene, J. & Shah, P. (2016). A systematic review and meta-analysis of a measure of staff/child interaction quality (the classroom assessment scoring system) in early childhood education and care settings and child outcomes. *Plos one*, 11(12), 1-33. Doi: 10.1371/journal.pone.0167660

Riddersporre, B. & Erlandsson, M. (2019). *Pedagogiskt ledarskap i förskolan. Handbok för rektorer*. Stockholm: Natur & kultur.

Sheridan, S. & Pramling Samuelsson, I. (2009). *Barns lärande – fokus i kvalitetsarbetet*. Stockholm: Liber AB.

Ulferts, H., Wolf, K.M. & Anders, Y. (2019). Impact of Process Quality in Early Childhood Education and Care on Academic Outcomes: Longitudinal Meta-Analysis. *Child development*, 90(5), 1474-1489. Doi: 10.1111/cdev.13296.

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. (2019). *Grunder och rekommendationer för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet*. Nationella centret för utbildningsutvärdering. Tammerfors: Punamusta Oy.

von Suchodoletz, A., Lee, D.S., Henry, J., Tamang, S., Premachandra, B. & Yoshikawa, H. (2023). Early childhood education and care quality and associations with child outcomes: A meta-analysis. *Plos One*, 18 (5), 1-26. Doi: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0285985>

Wilkes, L. (2015). Using the Delphi technique in nursing research. *Nursing standard*, 29 (39), 43-49. Doi: 10.7748/ns.29.39.43.e8804

Utbildningsstyrelsen. (2022a). Grunderna för planen för småbarnspedagogik. Hämtad: 10.1.2024.

https://www.opf.fi/sites/default/files/documents/Grunderna_for_planen_for_smabarnspedagogik_2022_1.pdf

Utbildningsstyrelsen. (2022b). Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022– centrala förändringar. Hämtad: 25.5.2024. [Grunderna för planen för småbarnspedagogik_infowebbinarium_DEL 1_Bakgrund och centrala förändringar_0.pdf](#)

Bilaga 1. Forskningar som inkluderats i undersökningen.

Artikel	Syfte	Metod	Resultat
Ulferts H., Wolf K. & Anders Y. (2019). Impact of process quality in early childhood education and care in academic outcomes: Longitudinal meta-analysis.	Syftet var att studera associationen av pedagogiska processer inom småbarnspedagogiken till barnens utfall i två domäner: språk och läskunnighet, samt matematik.	Longitudinell meta-analys. Studien syntetiserar evidens från 17 longitudinella studier från nio europeiska länder med 16461 barn i center-baserad vård i åldern 3 och 16.	Resultaten visade en liten effektstorlek för både global och domänspecifik processkvalitet och indikerade bestående associationer av akademisk utveckling under barnens skolkarriär.
Chappell J. & Szente J. (2019). International teacher perspectives on quality in ECE: a case study.	Syftet med studien var att undersöka lärarperspektiv på högkvalitativ vård från två nationer, Finland och USA, och att undersöka hur dessa perspektiv skiljde sig eller samstämde trots kulturskillnader.	Jämförande fallstudie för datainsamling och analys. Kvalitativ forskning med enkäter och semistrukturerade intervjuer.	Resultaten visade på 8 gemensamma teman som lärarna ansåg var viktiga för kvaliteten: Barncentrering, lärmiljö, interaktioner, pedagogik och erfarenhet, respekt, samhället, lärarens roll och att se hela barnet.
Suchodoletz A., Lee D., Henry J., Tamang S., Premachandra B. & Yoshikawa H. (2023). Early	Syftet med studien var att genom meta-analys av global litteratur om strukturella egenskaper och indikatorer på processkvalitet testa	Systematisk litteraturoversikt.	Resultaten visade att högre nivåer av småbarnspedagogisk kvalitet var signifikant relaterade till högre

childhood education and care quality and associations with child outcomes: A meta-analysis.	direkta och moderata effekter av småbarnspedagogikens kvalitet på barnens utfall inom olika domäner.		nivåer av akademiska resultat, beteendemässiga färdigheter och social kompetens, samt motoriska färdigheter.
Hanno E., Gonzalez K., Jones S. & Lesaux N. (2021). Linking features of structural and process quality across the landscape of early education and care.	Syftet med studien var att undersöka associationen mellan strukturella kvalitetsfaktorer och processrelaterade kvalitetsfaktorer i ett urval av olika klassrum som deltog i en rikstäckande studie inom småbarnspedagogiken.	Det analyserade urvalet bestod av 672 klassrum inom de 451 grupp-baserade program som observerades under första året av studien. Data analyserades genom permutationstest.	Resultaten visade att gruppstorlek och barn/vuxen relationstal sammanlänkades mest konsekvent till barns erfarenheter, medan personalens utbildning, erfarenhet och läroplans användning var orelaterade till barnens erfarenheter.
Peleman B., Lazzari A., Budginaite I., Siarova H., Hauari H., Peeters J. & Cameron C. (2018). Continuous professional development and	Syftet var att analysera effekterna av initiativ till fortbildning på kvaliteten av den pedagogiska verksamheten utförd av personal inom småbarnspedagogiken.	Systematisk litteraturoversikt med forskningsresultat från 28 europeiska medlemsstater.	Resultatet visade att långsiktiga interventioner angående fortbildning som integrerades i praktiken, som t.ex. pedagogisk handledning och coaching i

ECEC quality: Findings from a European systematic literature review.			reflektionsgrupper, visade sig vara effektiva.
Perlman M., Falenchuk O., Fletcher B., McMullen E., Beyene J. & Shah P. (2016). A systematic review and meta-analysis of a measure of staff/child interaction quality (the classroom assessment scoring system) in early childhood education and care settings and child outcomes.	Syftet var att utvärdera associationen mellan CLASS poäng- systemet och barnens utfall.	Systematisk översikt av 35 forskningar av vilka 14 försedde data till meta- analysen.	I den systematiska översikten och meta- analysen hittades ett begränsat antal signifikanta korrelationer mellan CLASS och språkliga och sociala resultat från litteraturen. Av de 14 meta-analyserna som genomfördes visade två signifikanta, men små effekter mellan de olika domänerna i CLASS och barnens resultat. Meta- analysen av korrelationen mellan instruktivt stöd och sociala färdigheter, samt korrelationen mellan organisation i klassrummet och pennknackning visade en

			signifikant, men liten korrelation.
Bove C., Jensen B., Wyslowska O., Iannone R., Mantovani S. & Karwowska-Struczyk M. (2018). How does innovative continuous professional development (CPD) operate in the ECEC sector? Insights from a cross-analysis of cases in Denmark, Italy and Poland.	Syftet var att ta reda på vad som karaktäriserar innovativ fortbildning inom småbarnspedagogiken.	Jämförande analys.	Resultatet visade att den sociala dimensionen av innovation, fördelarna med dynamiska inlärningsprocesser som integrerar teori med praktik, samt ledningens roll, sågs som stärkande faktorer i fortbildningen..

Bilaga 2. Reflektionsfrågor med tillhörande kvalitetsindikatorer och temaområde.

Temaområde	Kvalitetsindikator	Reflektionsfrågor
Tema 1: Samspelet mellan personal och barn	<p>1. Samspelet är positivt, hänsynstagande, uppmuntrande och varmt. Personalen är engagerad i barn och barngruppen.</p> <p>2. Personalen samspelar med barn på ett sätt som motsvarar deras utveckling, intresseområden och förmåga att lära sig.</p> <p>3. Personalen arbetar sensitivt och lägger märke till barns initiativ samt beaktar dem på ett sätt som stöder barns delaktighet och verksamhet.</p> <p>4. Personalen använder språket på ett så rikt och mångsidigt sätt som möjligt och med hänsyn till barns ålder och utvecklingsnivå. Personalen anpassar sitt språkbruk efter barns erfarenhetsvärld, ger språkliga uttryck för verksamheten och uppmuntrar barn till att delta i det dagliga språkliga samspelet i enlighet med sina egna förutsättningar och färdigheter.</p> <p>5. Personalen tar hänsyn till alla barn i gruppen och förstår barns olika sätt att uttrycka sig på.</p> <p>(Vlasov, 2019, 39).</p>	<p>1. Personalen uppmärksammar sitt bemötande i relation till barnen, bemötandet är positivt, varmt och empatiskt.</p> <p>2. Personalen ser alltid till barnets bästa.</p> <p>3. Personalen använder sig av barnens intresseområden i inläringssituationer och anpassar dem till barnens utvecklingsnivå.</p> <p>4. Personalen är medvetna om vad barnet redan kan och strävar till att bygga vidare på den kunskapen.</p> <p>5. Personalen lägger märke till barns initiativ och känslotillstånd och agerar enligt det.</p> <p>6. Personalen uppmuntrar barnen i inläringen och stöder dem till att lyckas.</p> <p>7. I verksamheten använder personalen språket på ett rikt och mångsidigt sätt (sagor, sånger ramsor, kommunikation).</p> <p>8. Personalen förklarar och sätter ord på saker och ting i barnens vardag på ett nyanserat sätt för att stärka barnens ordförråd och språkliga utveckling.</p> <p>9. Personalen kommunicerar med barnen på ett sätt som passar deras ålder och utvecklingsnivå.</p> <p>10. I verksamheten lägger personalen tid på att lära känna barnen, deras intresseområden och deras sätt att kommunicera.</p>
Tema 2: Pedagogisk planering,	<p>1. Personalen ansvarar för planering, dokumentation, utvärdering och utveckling på ett</p>	<p>1. Personalen planerar verksamheten enligt lärområdena.</p>

dokumentation, utvärdering och utveckling	<p>sätt som stöder barnets lärande och utveckling i enlighet med läroplanen.</p> <p>2. Personalen observerar och dokumenterar regelbundet och systematiskt barnens vardag inom småbarnspedagogiken för att förstå barns erfarenhetsvärld. Den information som produceras med mångsidiga metoder tillsammans med barn används vid planering, genomförande, utvärdering och utveckling av verksamheten.</p> <p>(Vlasov, 2019, 41).</p>	<p>2. Personalen planerar verksamheten tillsammans enligt barnens intressen.</p> <p>3. Personalen använder sig av dokumentation regelbundet i verksamheten (bilder, videon, dokument, barnens alster m.m.)</p> <p>4. Pedagogisk dokumentation används med det specifika syftet att utvärdera och utveckla verksamheten med målet att ge barnens bättre förutsättningar att lära sig och utvecklas.</p> <p>5. Barnets individuella plan för småbarnspedagogik baseras på observationer och dokumentationer av barnets intresseområden, lärande och utveckling.</p> <p>6. I barnets individuella plan för småbarnspedagogik dokumenteras hur den pedagogiska verksamheten har anpassats för att möjliggöra barnets inläring och utveckling.</p> <p>7. Personalen observerar och dokumenterar vardagen regelbundet i syfte att fånga upp barnens intresseområden och lärmiljöns utvecklingsbehov.</p> <p>8. Barnen deltar regelbundet i planering och utvärdering av verksamheten.</p> <p>9. Utvärdering av verksamheten leder till förändringar i den pedagogiska verksamheten.</p> <p>10. Utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten delges ledningen.</p>
Tema 3: Pedagogisk verksamhet och lärmiljö.	<p>1. Verksamheten inom småbarnspedagogiken är betydelsefull och inspirerande för barn samt utmanar dem att lära sig.</p> <p>2. Personal och barn genomför mångsidig pedagogisk verksamhet som grundar sig på</p>	<p>1. Personalen skapar en verksamhet som är betydelsefull och inspirerande för barnen, samt ger barnen möjlighet till inläring.</p> <p>2. Den pedagogiska verksamheten genomförs mångsidigt, genom t.ex. lek, rörelse, konst och skapande, sång och musik.</p>

	<p>lek, rörelse, konst och kulturtradition och som ger barn möjligheter till positiva upplevelser av lärande. Verksamheten främjar uppnåendet av målen i fråga om lärområdena och mångsidig kompetens.</p> <p>3. Barns individualitet beaktas så att varje barn lär sig att identifiera och hitta sina egna styrkor och intresseområden.</p> <p>4. Måltider, vilostunder, övergångar, på- och avklädning samt andra basaktiviteter genomförs så att de är pedagogiskt inriktade.</p> <p>5. Barns behov av individuellt stöd identifieras. Personalen bedömer behovet av stöd tillsammans med vårdnadshavarna och vid behov ges barn lämpligt stöd i ett mångprofessionellt samarbete.</p> <p>(Vlasov, 2019, 43).</p>	<p>3. Personalen använder sig av digitala redskap tillsammans med barnen för att utöka den digitala kompetensen hos barnen.</p> <p>4. Personalen hjälper barnen att se sina egna styrkor och intresseområden.</p> <p>5. Alla vardagssituationer i verksamheten (måltider, vilostunder, övergångar, på- och avklädning) är pedagogiskt inriktade.</p> <p>6. Personalen identifierar barnets behov av individuellt stöd och bedömer behovet tillsammans med vårdnadshavarna.</p>
<p>Tema 4: Ledningsarbetet på den pedagogiska verksamhetens nivå.</p>	<p>1. Chefen för den småbarnspedagogiska verksamheten sörjer för att pedagogiken i enheten leds, utvärderas och utvecklas på ett målinriktat och systematiskt sätt och för att personalen har möjlighet att lära sig i arbetet. Det pedagogiska ledarskapet förverkligas genom stöd från lärarna inom</p>	<p>1. Föreståndaren ansvarar för att ledningen, utvärderingen och utvecklingen av den pedagogiska verksamheten sker, i samråd med personalen.</p> <p>2. Föreståndaren och personalen leder, utvärderar och utvecklar verksamheten på ett målinriktat och systematiskt sätt.</p> <p>3. Personalen har möjlighet och uppmuntras till fortbildning som tangerar de egna intresseområdena och utvecklingsbehoven.</p>

	<p>småbarnspedagogiken och hela personalen involveras.</p> <p>2. Läraren inom småbarnspedagogiken ansvarar för planeringen av verksamheten i gruppen, för att målen för verksamheten uppnås och för att verksamheten utvärderas och utvecklas. Hela personalen planerar, genomför, utvärderar och utvecklar den pedagogiska verksamheten tillsammans.</p> <p>(Vlasov, 2019, 45).</p>	<p>4. Läraren inom småbarnspedagogiken förverkligar det pedagogiska ledarskapet på ett sätt som möjliggör inläring och utveckling hos barnen.</p> <p>5. Personalen har möjlighet att utbyta tankar och idéer med personal inom andra enheter/grupper i tillräcklig utsträckning.</p> <p>6. Hela personalen involveras i frågor som rör verksamheten och utvecklingen av verksamheten.</p> <p>7. Läraren inom småbarnspedagogik ansvarar för planeringen av verksamheten för att uppnå målen i läroplanen.</p> <p>8. Läraren inom småbarnspedagogik utnyttjar sin planeringstid för att planera verksamheten.</p> <p>9. Föreståndaren och läraren inom småbarnspedagogik ger tid och skapar möjligheter för verksamhetens utvärdering och utveckling.</p> <p>10. Personalen planerar, genomför, utvärderar och utvecklar den pedagogiska verksamheten som ett team.</p>
<p>Tema 5: Interaktion med kamrater och gruppens atmosfär.</p>	<p>1. Personalen skapar en positiv lärmiljö för barnen. Gruppens atmosfär är trygg, varm, uppmuntrar till lärande och empatisk.</p> <p>2. Personal och barn bildar tillsammans en lärmiljö, där varje barn har möjlighet till ett meningsfullt deltagande i verksamheten. Personalen stöder barnens gruppaktiviteter genom att handleda och visa exempel.</p> <p>3. Personalen bygger och leder gruppens verksamhetskultur på ett systematiskt sätt så att kulturen främjar, upprätthåller</p>	<p>1. Personalen utvecklar aktivt lärmiljön tillsammans med barnen för att skapa en positiv och utvecklande lärmiljö.</p> <p>2. I den dagliga verksamheten beaktar personalen barnens trygghet och förändrar situationer där barnens trygghet inte tillgodoses.</p> <p>3. Lekens betydelse för barnens inläring värdesätts av personalen och barnen ges tillräcklig tid för lek.</p> <p>4. Varje barn ges möjlighet att förverkliga för barnet meningsfull verksamhet under dagen.</p> <p>5. Personalen deltar aktivt i barnens fria aktiviteter och handleder vid behov.</p>

	<p>och utvecklar samhörigheten. Personalen ser till att varje barn får känna att de är medlemmar av och hör till gruppen. Personalen stöder barn i skapandet och bevarandet av mångsidiga vänskapsförhållanden.</p> <p>4. Personalen ser till att varje barn har det bra inom småbarnspedagogiken. Barnen upplever att de blir hörda och att de uppskattas som den de är.</p> <p>5. Personalen skapar och upprätthåller en atmosfär i gruppen som bygger på respekt för varje barns individuella, kulturella, religiösa och åskådningsmässiga olikheter. Personalen stöder barns flerspråkighet i gruppen.</p> <p>(Vlasov, 2019, 47).</p>	<p>6. I verksamheten arbetar personalen aktivt för att stöda kamratfärdigheter och utveckla en positiv gruppanda.</p> <p>7. Personalen ingriper vid mobbning, trakasserier eller dåligt bemötande bland barnen, samt hjälper till att reda ut konflikter bland barnen med positiva lösningar.</p> <p>8. Personalen möjliggör varje barns delaktighet i verksamheten, på barnets egen nivå.</p> <p>9. I gruppen respekteras varje barns individuella, kulturella, religiösa och åskådningsmässiga olikheter.</p> <p>10. I gruppen stöds barnets flerspråkighet och barnen får utnyttja de språk som barnen kan i verksamhet, lek och kommunikation med andra.</p>
<p>Tema 6: Interaktion mellan de anställda och det mångprofessionella samarbetet.</p>	<p>1. Personalen skapar i anslutning till verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken en professionell interaktion baserad på förtroende, uppskattning och respekt.</p> <p>2. Personalen identifierar de olika yrkesgruppernas yrkesmässiga skyldigheter, kompetens och ansvar som en del av det småbarnspedagogiska arbetet som helhet. Personalen drar nytta av olika slag av kompetens i arbetet och vid utveckling av arbetet.</p>	<p>1. Teammedlemmarna bemöter varandra med förtroende, uppskattning och respekt.</p> <p>2. Teammedlemmarna kommer överens om förfaringssätt angående planering, utvärdering och utveckling av verksamheten.</p> <p>3. Teammedlemmarna förbinder sig till att agera enligt överenskomna förfaringssätt i den pedagogiska verksamheten.</p> <p>4. Teammedlemmarna är medvetna om sina respektive arbetsuppgifter och sköter dem med ansvar.</p> <p>5. Teammedlemmarnas kompetens och intresseområden tas i beaktande i planeringen och utförandet av den pedagogiska verksamheten.</p>

	<p>3. Personalen identifierar det yrkesmässiga ansvar och den kompetens som finns inom personalen och hos samarbetspartnerna och utnyttjar denna kunskap i det mångprofessionella samarbetet.</p> <p>(Vlasov, 2019, 49).</p>	<p>6. Teammedlemmarna för en öppen dialog om förfaringssätt och ansvarsområden, speciellt i situationer då någonting inte fungerar.</p> <p>7. Personalen ser verksamheten med olika samarbetspartners som en rikedom för barnen och möjliggör samarbetet (ex. Samarbete med församlingen, bibliotek, idrottstjänster).</p> <p>8. Personalen har kunskap om hur man går tillväga vid oro för ett barns välmående, inläring och utveckling (ex. Kontakt till speciallärare, kontakt till rådgivningspersonal).</p> <p>9. Inom den småbarnspedagogiska verksamheten utnyttjas samarbetspartners kunskap och tjänster vid behov (ex. Speciallärare, rådgivning, barnskydd, hälsovård).</p> <p>10. Personalen vet på vilka grunder barnskyddet kan kontaktas och kontaktar dem vid misstanke om att ett barns behov av barnskydd bör utredas (anmälningsskyldighet för personal inom småbarnspedagogiken).</p>
<p>Tema 7:</p> <p>Interaktion mellan personalen och vårdnadshavare.</p>	<p>1. Fostrarsamarbetet bygger på att barnet och dess vårdnadshavare värdesätts och på att relationen är öppen, jämlik och förtroendefull. Av interaktionen framgår att personalen respekterar vårdnadshavarens kännedom om sitt barn och har de kunskaper och färdigheter som behövs i arbetet.</p> <p>2. Vårdnadshavarna ges möjlighet att delta i planering, genomförande och utvärdering av småbarnspedagogiken. För fostrarsamarbetet planeras olika former och förfaringssätt</p>	<p>1. Personalen värdesätter vårdnadshavarnas kunskap och åsikter om barnets fostran, utveckling och vård.</p> <p>2. Personalen informerar alla vårdnadshavare likvärdigt om den pedagogiska verksamhetens innehåll.</p> <p>3. Personalen bidrar med tillräcklig information om barnets dag inom småbarnspedagogiken.</p> <p>4. Personalen diskuterar även svåra ärenden med vårdnadshavarna.</p> <p>5. I samarbetet med vårdnadshavarna förhåller sig personalen professionell och påvisar kunskap och färdigheter som behövs i arbetet.</p>

	<p>tillsammans med vårdnadshavarna.</p> <p>(Vlasov, 2019, 51).</p>	<p>6. Personalen ger vårdnadshavarna möjligheter att delta i planering, genomförande och utvärdering av verksamheten.</p> <p>7. Vårdnadshavares önskemål angående barnet tas i beaktande i verksamheten (önskemål i enlighet med barnets bästa)</p> <p>8. Fostrarsamarbetet planeras i samråd med vårdnadshavare, ex. Inskolningar, övergångsskeden, vid uppgörandet av barnets plan för småbarnspedagogik samt utvärdering av verksamhetsåret.</p> <p>9. Vårdnadshavares utvecklingsönskemål tas i beaktande i verksamheten (ex. Informationsgång, pedagogiska lösningar i verksamheten, bemötande).</p> <p>10. Personalen gör sitt bästa för att bygga upp förtroendefulla relationer till vårdnadshavarna.</p>
--	--	---

Bilaga 3. Ansökan om forskningslov.

Ansökan om forskningstillstånd inom Hangö stads småbarnspedagogik

Till chef inom småbarnspedagogik, Birgitta Mannström

I mina studier inom social- och hälsovård (Yrkeshögskolan Novia) med inriktningen utveckling och ledarskap skriver jag mitt examensarbete. Min examenshandledare är Emilia Kielo-Viljamaa. Examensarbetet är på magisternivå (Socionom högre YH). Jag ansöker om forskningslov att utföra min forskning "Kvalitetsutveckling inom småbarnspedagogik – ett reflektionsunderlag för kvalitetsutvärdering av den pedagogiska verksamheten" inom er organisation.

Syftet med examensarbetet är att skapa ett reflektionsverktyg som kan användas inom småbarnspedagogiken för att bedöma kvalitén på processerna inom de småbarnspedagogiska enheterna. Forskningen görs med Delfi-metoden, vilket innebär i detta sammanhang att deltagarna tar del av reflektionsverktyget i sin helhet och delger sina åsikter via enkäter angående verktygets användbarhet för kvalitetsutveckling i småbarnspedagogiken. Delfi-metoden innefattar paneldiskussioner som för deltagarna kan leda till en större insikt inom det område som studeras och förhoppningsvis kan leda till konsensus angående forskningens syfte, dvs. att deltagarna är överens om verktygets användbarhet. Paneldiskussionerna sker i formen av enkäter. Enkäterna delas ut till deltagarna tillsammans med ett foljebrev som förklarar forskningen och dess syfte, om möjligt önskar jag att deltagarna får tid att besvara enkäten under arbetstid. Efter att deltagarna har deltagit i den första rundan av enkätdiskussioner, kommer svaren att sammanställas och verktyget eventuellt utvecklas enligt deltagarnas åsikter och förbättringsförslag. Sedan följer en ny runda av enkätdiskussioner och dessa svar sammanställs även i forskningen och kan resultera i en förändring av reflektionsverktyget. När verktyget har sammanställts kan reflektionsverktyget med fördel användas av er organisation för kvalitetsutvärdering av de pedagogiska processerna inom småbarnspedagogiken på ett systematiskt och mätbart sätt (som lagen om småbarnspedagogik förutsätter). Examensarbetet kommer även att publiceras i Yrkeshögskolan Novias databas Theseus.

Urvalet (deltagarna) till forskningen kunde gärna vara dagvårdschef, daghemsföreståndare, speciallärare inom småbarnspedagogik, sakkunnig inom småbarnspedagogik samt lärare inom småbarnspedagogik. Eftersom forskningen (och reflektionsverktyget) görs på svenska, önskar jag att endast svensk personal deltar för att undvika missförstånd angående verktygets innehåll och mening.

Anonymitet i deltagandet kan garanteras eftersom personuppgifter inte frågas efter i datainsamlingen. Deltagande i forskningen är frivilligt, men jag hoppas att så många som möjligt inom er organisation ser värdet i att delta. Den forskningsetiska delegationens råd för god vetenskaplig praxis kommer att följas i examensarbetet. Jag skulle gärna nämna i mitt examensarbete att detta arbete är gjort för Hangö stad och att Hangö stads småbarnspedagogik har deltagit i datainsamlingen.

9.4.2024, Hangö

Susanna Fjäder

Följebrev till deltagare av undersökningen inom examensarbetet "Kvalitetsutveckling inom småbarnspedagogiken"

Hej,

I mina studier "utveckling och ledarskap inom social- och hälsovård" på Yrkehögskolan Novia slutför jag nu mitt examensarbete. Studierna är på magisternivå (Högre YH, Socionom). Examensarbetet heter "Kvalitetsutveckling inom småbarnspedagogiken – Ett reflektionsverktyg för utvärdering av den småbarnspedagogiska verksamheten på den pedagogiska nivån". Resultatet av detta examensarbete är ett reflektionsverktyg som kan användas för att utveckla kvaliteten inom småbarnspedagogiken på den pedagogiska nivån. Reflektionsverktyget har utformats som en blankett där arbetsmetoderna pedagogisk dokumentation, reflektion och kollegialt lärande är i fokus. Utvärderingen av verksamheten görs som ett team där man dokumenterar, reflekterar och lär sig tillsammans, med syftet att förbättra och utveckla hur verksamheten utförs i barngruppen för att ge barnen större förutsättningar att lära sig enligt lärområdena och de egna intresseområdena.

Kvalitetsutveckling är ett aktuellt ämne tack vare en större betoning på kvalitet och kvalitetsutveckling i lagen om småbarnspedagogik samt i grunderna för planen för småbarnspedagogik. En systematisk och kontinuerlig kvalitetsutvärdering krävs av alla anordnare av småbarnspedagogik.

Kvalitetsarbetet brukar utföras på flera nivåer: den strukturella nivån (innebär ramvillkor som gäller anordnande av småbarnspedagogik, t.ex. läroplanen som styr småbarnspedagogiken, personalens utbildning, arbetstidsstrukturer, barngruppens struktur och storlek samt lokaler). Dessa faktorer beslutar vanligtvis ledningen inom småbarnspedagogiken om och bör även utvärderas av dem. Den processrelaterade nivån (pedagogiska nivån) innefattar faktorer som beskriver den pedagogiska verksamhetskulturen på enhetsnivå och som har en direkt koppling till barnets erfarenheter (kommunikationsrelationerna mellan barn, vuxna, vårdnadshavare och personal, den pedagogiska verksamheten i barngrupperna, olika parterers upplevelser av delaktighet, samt pedagogisk planering, dokumentation, utvärdering och utveckling).

Blankett A: Reflektionsverktyget och dess användning: Reflektionsverktyget är indelade i 7 temaområden där varje tema innefattar 10 reflektionsfrågor enligt temats innehåll. Frågorna värderas från 1-4 poäng enligt hur väl verksamheten i barngruppen stämmer överens med frågans innehåll (4 poäng innebär att verksamheten är bästa möjliga i relation till frågans innehåll, medan 1 poäng innebär att verksamheten inte alls är strukturerad enligt frågans innehåll). Teamet fyller i blanketten tillsammans och räknar ihop de sammanlagda poängen inom varje tema för att utvärdera vilket temaområde som kunde fungera som första utvecklingstema i verksamheten. Personalen kommer sedan överens om förfaringssätt för **hur** utvecklingsarbetet ska ske inom arbetsteamet. Efter en tid av utvecklingsarbete inom det valda temat, kan teamet utvärdera förbättringen genom att fylla i reflektionsverktyget igen för att se om det har skett en förändring och utveckling inom temat. Reflektionsverktyget är konstruerat för att synliggöra kvalitetsutvecklingsprocessen för personalen (och ledningen) och göra arbetsprocessen med kvalitetsutvärderingen systematisk och kontinuerlig.

Blankett A hittas på länken:

https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=GUjiPPqpSkmlQ4a2kn10IT7ZPVitktDuv_XuscCEQNUOFFGS09DVVVVNUFKT1hVMjNLQjZNNjFFQSQIQCN0PWcu

Syftet med denna undersökning är att få de professionellas åsikter angående reflektionsverktygets användbarhet. Enkäten har skickats ut till svensk lärarpersonal inom Hangö stads småbarnspedagogik (även lärarstuderande), sakkunniga inom småbarnspedagogik, specialläraren inom småbarnspedagogik samt till ledningen inom småbarnspedagogiken.

Blankett B: Feedback-blankett för deltagarna i undersökningen: Av deltagarna i undersökningen önskas **feedback på reflektionsfrågornas relevans och utformning i syftet att med hjälp av reflektionsverktyget kunna utveckla den pedagogiska verksamheten i barngruppen.**

Deltagarna bekantar sig först med reflektionsverktygets utformning (blankett A) för att sedan **fylla i** feedback-enkäten (blankett B). Feedback-blanketten är utformad med fyra fasta svarsalternativ (Frågan är relevant och tydlig, frågan är relevant men inte tydlig, frågan är tydlig men inte relevant, frågan är varken relevant eller tydlig) samt

ett öppet svarsalternativ per tema där deltagare kan skriva in egna åsikter och motiveringar angående frågornas relevans och utformning samt delge förbättringsförslag. I slutet av blanketten önskas feedback på verktygets användbarhet och en fråga om eventuella hinder för verktygets användning.

Blankett B hittas på länken:

<https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=GUjiPPqpSkmleQ4a2kn10IT7ZPVitktDuvXuscCEQNUNDkyR01RWFNISllHRVBRV01LWURaRjNXQyQlQCN0PWcu>

Reflektionsverktyget kommer att vidareutvecklas enligt er feedback och era förbättringsförslag och ni kommer sedan att få möjlighet att utvärdera verktyget en andra gång.

Deltagande i undersökningen får göras på arbetstid. Deltagande i undersökningen är frivilligt och anonymt, svaren behandlas konfidentiellt.

Notera att svarstiden är relativt kort, då jag önskar era svar **senast tisdagen 23.4.2024**.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Susanna Fjäder

Bilaga 5. Enkät till paneldeltagare för feedback av reflektionsverktyget.

Feedback på reflektionsfrågor för kvalitetsutvärdering

Dessa frågor är utkastet till mitt utvecklingsarbete "Reflektionsverktyg för utvärdering av verksamheten på den pedagogiska nivån".

I denna enkät vill jag ha era synpunkter och åsikter om frågornas relevans i relation till temaområdet. Jag vill veta om frågorna är tydligt formulerade, irrelevanta för arbetets syfte eller om frågorna kräver omformulering. Enkäten är indelad i 7 temaområden enligt processrelaterade kvalitetsindikatorer. I slutet av varje temaområde finns en öppen fråga där ni kan skriva in kommentarer om frågorna, förslag på förbättring av frågor eller förslag på frågor som ni anser att helt saknas ur temaområdet.

Förändringsförslagen från första enkätdeltagandet ändras enligt era synpunkter. De frågor som inte når över 70% konsensus (samstämmighet) bland er deltagare, omformuleras.

(De frågor som har omformulerats enligt deltagarnas åsikter och förslag i första enkätdiskussionen synliggörs med fet stil.)

1. Deltagande i denna forskning är frivilligt och anonymitet kan garanteras. *

- ☐ Jag har fått information om forskningens syfte och deltar frivilligt. Jag är medveten om att undersökningen sker anonymt.

...

2. Tema 1: Samspel mellan barn och personal

I värdegrunden och lagstiftningen för småbarnspedagogik betonas den betydelse som relationen mellan barnet och den vuxna har för barnets positiva utveckling och lärande och för barnets liv här och nu. Dessutom framhåller lagstiftningen vikten av trygga och bestående relationer mellan barn och vuxna. I samspelet mellan barn och vuxna understryks personalens sensitiva sätt att möta barn i gruppen och ta hänsyn till deras emotionella och kognitiva behov och egna perspektiv och initiativ. Det är möjligt att genom samspel konstruktivt stödja barnens beteende och erbjuda mångsidigt stöd för deras språkliga utveckling. Det har konstaterats att om detta samspel håller en hög kvalitet har det en positiv inverkan på utvecklingen av barns sociala och akademiska färdigheter och på motivationsfaktorerna. *

	Frågan är relevant och tydlig	Frågan är relevant, men inte tydlig	Frågan är tydlig, men inte relevant	Frågan är varken relevant eller tydlig
1. Personalen uppmärksammar sitt bemötande i relation till barnen, bemötandet är positivt, varmt och empatiskt	☐	☐	☐	☐
2. Personalen ser alltid till barnets bästa	☐	☐	☐	☐
3. Personalen använder sig av barnens intresseområden i inlärningsituationer och anpassar dem till barnens utvecklingsnivå	☐	☐	☐	☐
4. Personalen är medvetna om vad barnet redan kan och strävar till att bygga vidare på den kunskapen	☐	☐	☐	☐
5. Personalen lägger märke till barns initiativ och känslotillstånd och agerar enligt det	☐	☐	☐	☐
6. Personalen uppmuntrar barnen i inläringen och stöder dem till att lyckas	☐	☐	☐	☐
7. I verksamheten använder personalen språket på ett rikt och mångsidigt sätt (sagor, sånger, ramsor, kommunikation)	☐	☐	☐	☐
8. Personalen förklarar och sätter ord på saker och ting i barnens vardag på ett nyanserat sätt för att stärka barnens ordförråd och språkliga utveckling	☐	☐	☐	☐
9. Personalen kommunicerar med barnen på ett sätt som passar deras ålder och utvecklingsnivå	☐	☐	☐	☐
10. I verksamheten lägger personalen tid på att lära känna barnen, deras intresseområden och deras sätt att kommunicera	☐	☐	☐	☐

3. Kommentarer angående frågor i tema 1:

Ange ditt svar

4. Tema 2: Pedagogisk planering, dokumentation, utvärdering och utveckling

Pedagogisk planering, dokumentation, utvärdering och utveckling av småbarnspedagogiken utgör utgångspunkten för en högkvalitativ småbarnspedagogik. Pedagogiskt välplanerade, mångsidiga och kreativa arbetssätt utmanar och inspirerar barnen att lära sig. Utvärdering och utveckling av pedagogiken i sin tur kräver dokumentation av verksamheten. Den pedagogiska dokumentationen av småbarnspedagogiken är en process som gör verksamheten synlig och som behövs när personal och barn tillsammans utvärderar verksamheten. Utvärderingen av pedagogiken gäller personalens arbete och den kvalitet som barn upplever inom småbarnspedagogiken. *

	Frågan är relevant och tydlig	Frågan är relevant, men inte tydlig	Frågan är tydlig, men inte relevant	Frågan är varken relevant eller tydlig
1. Personalen planerar verksamheten enligt lärområdena	☐	☐	☐	☐
2. Personalen planerar verksamheten tillsammans enligt barnens intressen	☐	☐	☐	☐
3. Personalen använder sig av dokumentation regelbundet i verksamheten (bilder, video, dokument, barnens alster m.m)	☐	☐	☐	☐
4. Pedagogisk dokumentation används med det specifika syftet att utvärdera och utveckla verksamheten med målet att ge barnen bättre förutsättningar att lära sig och utvecklas	☐	☐	☐	☐
5. Barnens individuella plan för småbarnspedagogik baseras på observationer och dokumentationer av barnets intresseområden, lärande och utveckling	☐	☐	☐	☐
6. I barnets individuella plan för småbarnspedagogik dokumenteras hur den pedagogiska verksamheten har anpassats för att möjliggöra barnets inläring och utveckling	☐	☐	☐	☐
7. Personalen observerar och dokumenterar vardagen regelbundet i syfte att fånga upp barnens intresseområden och lärmiljöns utvecklingsbehov	☐	☐	☐	☐
8. Barnen deltar regelbundet i planering och utvärdering av verksamheten	☐	☐	☐	☐
9. Utvärdering av verksamheten leder till förändringar i den pedagogiska verksamheten	☐	☐	☐	☐
10. Utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten delges ledningen. Ändras till: Utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten delges ledningen enligt de strukturer som ledningen fastställt	☐	☐	☐	☐

5. Kommentarer angående frågor i tema 2:

Ange ditt svar

6. Tema 3: Pedagogisk verksamhet och lärmiljöer.

Den pedagogiska verksamheten bygger på en systematisk helhet som består av fostran, undervisning och vård och i vars kärnpunkt ligger beaktandet av barns grundläggande behov och stöd för deras utveckling, lärande och välbefinnande. Den fysiska och psykiska lärmiljön inom småbarnspedagogiken och den mångsidiga verksamhet som personal och barn tillsammans genomför, uppmuntrar barn till att leka, röra sig, utforska, skapa samt uttrycka sig, och verksamheten utvecklas tillsammans med barnen. *

	Frågan är relevant och tydlig	Frågan är relevant, men inte tydlig	Frågan är tydlig, men inte relevant	Frågan är varken relevant eller tydlig
1. Personalen skapar en verksamhet som är betydelsefull och inspirerande för barnen, samt ger barnen möjligheter till inläring	☐	☐	☐	☐
2. Den pedagogiska verksamheten genomförs mångsidigt, genom t.ex. lek, rörelse, konst, sång, musik och skapande (lades till)	☐	☐	☐	☐
3. Personalen använder sig av digitala redskap tillsammans med barnen för att utöka den digitala kompetensen	☐	☐	☐	☐
4. Personalen hjälper barnen att se sina egna styrkor och intresseområden	☐	☐	☐	☐
5. Alla vardagssituationer i verksamheten (måltider, vilostunder, övergångar, på- och avklädning) är pedagogiskt inriktade (för att gradvis utöka barnets självständighet)	☐	☐	☐	☐
6. Personalen identifierar barnets behov av individuellt stöd och bedömer behovet tillsammans med vårdnadshavarna	☐	☐	☐	☐
7. Stödåtgärderna angående barnets individuella behov av stöd förverkligas av personalen i barngruppen, med stöd av specialläraren inom småbarnspedagogik	☐	☐	☐	☐
8. Lärmiljön uppmuntrar till lek, rörelse, utforskande, skapande och ger barnen möjlighet att uttrycka sig	☐	☐	☐	☐
9. Lärmiljön är pedagogiskt planerad enligt barnens behov och intressen	☐	☐	☐	☐
10. De dagliga övergångarna är smidiga och rutinmässiga för att stöda barnens välbefinnande och inläring	☐	☐	☐	☐

7. Kommentarer angående frågor i tema 3.

Ange ditt svar

8. Tema 4: Ledningsarbetet på den pedagogiska nivån

Det är viktigt att den som leder verksamheten förstår småbarnspedagogikens grundläggande uppgift och kan skapa en högkvalitativ pedagogisk verksamhet på praktisk nivå utifrån det pedagogiska synsätt som personalen (ett arbetsteam) inom småbarnspedagogiken gemensamt konstruerat. En klar definierad grundläggande uppgift och arbetet mot målen för småbarnspedagogiken är kännetecken på ett effektivt ledarskap. En lärare inom småbarnspedagogiken ansvarar för pedagogiken i sin barnsgrupp, liksom för planeringen, det målinriktade genomförandet och utvärderingen av den. Inom forskningen kallas detta lärarledarskap, som förutsätter att det finns fungerande organisationsstrukturer samt att lärarna inom småbarnspedagogiken har den inställning som behövs för att leda och utveckla pedagogiken i sin grupp. *

	Frågan är relevant och tydlig	Frågan är relevant, men inte tydlig	Frågan är tydlig, men inte relevant	Frågan är varken relevant eller tydlig
1. Föreståndaren ansvarar för att ledningen, utvärderingen och utvecklingen av den pedagogiska verksamheten sker, i samråd med personalen. Andras till: Ledningen utvecklar metoder för utvärdering och möjliggör för personalen att utvärdera och utveckla den pedagogiska verksamheten	☐	☐	☐	☐
2. Föreståndaren och personalen leder, utvärderar och utvecklar verksamheten på ett målinriktat och systematiskt sätt	☐	☐	☐	☐
3. Personalen har möjlighet och uppmuntras till fortbildning som tangerar de egna intresseområdena och utvecklingsbehoven	☐	☐	☐	☐
4. Läraren inom småbarnspedagogiken förverkligar det pedagogiska ledarskapet på ett sätt som möjliggör inläring och utveckling hos barnen	☐	☐	☐	☐
5. Personalen har möjlighet att utbyta tankar och idéer med personal inom andra enheter/grupper i tillräcklig utsträckning (kollegialt lärande)	☐	☐	☐	☐
6. Hela personalen involveras i frågor som rör verksamheten och utvecklingen av verksamheten	☐	☐	☐	☐
7. Läraren inom småbarnspedagogik ansvarar för planeringen av verksamheten för att uppnå målen i läroplanen	☐	☐	☐	☐

8. Läraren inom småbarnspedagogiken utnyttjar sin planeringstid för att planera verksamheten.

Ändras till: Läraren inom småbarnspedagogik utnyttjar planeringstiden för att planera, utvärdera och utveckla verksamheten, samt för att utarbeta och utvärdera barnens planer för småbarnspedagogik och barnens individuella stöd

☐☐☐☐

9. Föreståndaren och läraren inom småbarnspedagogik ger tid och skapar möjligheter för verksamhetens utvärdering och utveckling

☐☐☐☐

10. Personalen planerar, genomför, utvärderar och utvecklar den pedagogiska verksamheten som ett team

☐☐☐☐

9. Kommentarer angående frågor i tema 4:

Ange ditt svar

10. Tema 5: Interaktion med kamrater och gruppens atmosfär

Målen i lagstiftningen om småbarnspedagogiken, den gemensamma värdegrunden och genomförandet av småbarnspedagogiken sätter barns relationer och samspel med varandra i centrum, och relationerna och samspelet utgör en oskiljaktig del av processkvaliteten. Om barn har positiva kamratrelationer och känner sig accepterade av kamraterna så främjar det barns sociala och emotionella utveckling och stöder utvecklingen av dess förmåga till samspel. Kamratrelationerna och acceptansen kan också på ett betydelsefullt sätt skydda barn mot marginalisering. *

Frågan är relevant
och tydlig

Frågan är relevant,
men inte tydlig

Frågan är tydlig,
men inte relevant

Frågan är varken
relevant eller tydlig

1. Personalen utvecklar aktivt lärmiljön tillsammans med barnen för att skapa en positiv och utvecklande lärmiljö

☐☐☐☐

2. I den dagliga verksamheten beaktar personalen barnens trygghet och förändrar situationer där barnens trygghet inte tillgodoses (betoning på personalens ansvar att föra trygghetsbrister vidare till den som kan åtgärda dem, för att garantera trygghet i barnens vardag)

☐☐☐☐

3. Lekens betydelse för barnens inläring värdesätts av personalen och barnen ges tillräckligt med tid för att leka

☐☐☐☐

4. Varje barn ges möjlighet att förverkliga för barnet meningsfull verksamhet under dagen

☐☐☐☐

5. Personalen deltar aktivt i barnens fria aktiviteter och handleder vid behov

☐☐☐☐

6. I verksamheten arbetar personalen aktivt för att stöda kamratfärdigheter och utveckla en positiv gruppanda.

☐☐☐☐

7. Personalen ingriper vid mobbning, trakasserier eller dåligt bemötande bland barnen, samt hjälper till att reda ut konflikter bland barnen med positiva lösningar

☐☐☐☐

8. Personalen möjliggör varje barns delaktighet i verksamheten, på barnets egen nivå

☐☐☐☐

9. I gruppen respekteras varje barns individuella, kulturella, religiösa och åskådningsmässiga olikheter

☐☐☐☐

10. I gruppen stöds barnens flerspråkighet och barnen får utnyttja de språk som barnen kan i verksamhet, lek och kommunikation med andra

☐☐☐☐

11. Kommentarer angående frågor i tema 5:

Ange ditt svar

12. Tema 6: Interaktionen mellan de anställda och det mångprofessionella samarbetet
- Genomförandet av pedagogiken i en enhet för småbarnspedagogik är beroende av den mångfasetterade professionella interaktionen mellan de anställda. Man har konstaterat att samspelet mellan personal och barn är av högre kvalitet i daghem där verksamhetskulturen är konstruktiv och mångsidig och där personalen har tillräckligt med möjligheter till kontinuerlig utveckling av sin yrkeskompetens. En öppen verksamhetskultur, de anställdas goda samarbetsförmåga och flexibla, stödjande förvaltningsstrukturer inverkar också på det mångprofessionella samarbetet och dess funktionalitet. *

Frågan är relevant
och tydlig

Frågan är relevant,
men inte tydlig

Frågan är tydlig,
men inte relevant

Frågan är varken
relevant eller tydlig

1. Teammedlemmarna bemöter varandra med förtroende, uppskattning och respekt. **Andras till: Personalen upprätthåller professionella relationer baserade på förtroende, uppskattning och respekt**

☐☐☐☐

2. Teammedlemmarna kommer överens om förfaringsätt angående planering, utvärdering och utveckling av verksamheten

☐ ☐ ☐ ☐

3. Teammedlemmarna förbinder sig till att agera enligt överenskomna förfaringsätt i den pedagogiska verksamheten

☐ ☐ ☐ ☐

4. Teammedlemmarna är medvetna om sina respektive arbetsuppgifter och sköter dem med ansvar

☐ ☐ ☐ ☐

5. Teammedlemmarnas kompetens och intresseområden tas i beaktande i planeringen och utförandet av den pedagogiska verksamheten

☐ ☐ ☐ ☐

6. Teammedlemmarna för en öppen dialog om förfaringsätt och ansvarsområden, speciellt i situationer då någonting inte fungerar

☐ ☐ ☐ ☐

7. Personalen ser verksamheten med olika samarbetspartners som en rikedom för barnen och möjliggör samarbetet (ex. samarbete med församlingen, bibliotek, idrottstjänster)

☐ ☐ ☐ ☐

8. Personalen har kunskap om hur man går till väga vid oro för ett barns välmående, inläring och utveckling (ex. kontakt till speciallärare, kontakt till rådgivningspersonal)

☐ ☐ ☐ ☐

9. Inom den småbarnspedagogiska verksamheten utnyttjas samarbetspartners kunskap och tjänster vid behov (ex. speciallärare, rådgivning, barnskydd, hälsovård)

☐ ☐ ☐ ☐

10. Personalen vet på vilka grunder barnskyddet kan kontaktas och kontakter dem vid misstanke om att ett barns behov av barnskydd bör utredas (anmälningsskyldighet för personal inom småbarnspedagogik)

☐ ☐ ☐ ☐

13. Kommentarer angående frågor i tema 6:

Ange ditt svar

14. Tema 7: Interaktionen mellan personalen och vårdnadshavarna

Med tanke på kvaliteten på processerna inom småbarnspedagogiken är det viktigt att interaktionen mellan personal och barnens vårdnadshavare är öppen, förtroendefull och jämlik. Detta vidgar i bästa fall båda parter vyer i fråga om barnets fostran och utveckling och fungerar som en länk mellan småbarnspedagogiken och hemmet. Om vårdnadshavarna är delaktiga på ett meningsfullt sätt i det egna barnets småbarnspedagogik kan det till och med bidra till en bättre kvalitet på småbarnspedagogiken. *

	Frågan är relevant och tydlig	Frågan är relevant, men inte tydlig	Frågan är tydlig, men inte relevant	Frågan är varken relevant eller tydlig
1. Personalen värdesätter vårdnadshavarnas kunskap och åsikter om barnets fostran, utveckling och vård	☐	☐	☐	☐
2. Personalen informerar alla vårdnadshavare likvärdigt om den pedagogiska verksamhetens innehåll	☐	☐	☐	☐
3. Personalen bidrar med tillräcklig information om barnets dag inom småbarnspedagogiken	☐	☐	☐	☐
4. Personalen diskuterar även svåra ärenden med vårdnadshavarna	☐	☐	☐	☐
5. I samarbetet med vårdnadshavarna förhåller sig personalen professionell och påvisar kunskap och färdigheter som behövs i arbetet	☐	☐	☐	☐
6. Personalen ger vårdnadshavarna regelbundna möjligheter att delta i planering, genomförande och utvärdering av verksamheten	☐	☐	☐	☐
7. Vårdnadshavares önskemål angående barnet tas i beaktande i verksamheten (önskemål i enlighet med barnets bästa)	☐	☐	☐	☐
8. Fostrarsamarbetet planeras i samråd med vårdnadshavare, exempelvis inskolningar, övergångsskeden, vid uppgörandet av barnets plan för småbarnspedagogik samt utvärdering av verksamhetsåret	☐	☐	☐	☐
9. Vårdnadshavares utvecklingsönskemål tas i beaktande i verksamheten (angående exempelvis informationsgång, pedagogiska lösningar i verksamheten, bemötande m.m)	☐	☐	☐	☐
10. Personalen gör sitt bästa för att bygga upp förtroendefulla relationer till vårdnadshavarna	☐	☐	☐	☐

15. Kommentarer angående frågor i tema 7:

Ange ditt svar

16. Vilka hinder finns för en systematisk användning av reflektionsverktyget i er barngrupp?
(denna fråga kan lämnas tom för deltagare som inte arbetar i barngrupp)

- ☐ Brist på gemensam diskussionstid i teamet
- ☐ Brist på tid i vardagen för observation, dokumentation och diskussion
- ☐ Brist på motivation till kvalitetsarbete inom teamet
- ☐ Brist på överenskomna förfaringssätt angående systematiskt kvalitetsarbete
- ☐ Personalbyten inom barngruppen är ett hinder för systematiskt kvalitetsarbete
- ☐ Inga hinder för kvalitetsarbete finns

☐ Annat

17. Hur användbart bedömer du att reflektionsverktyget kan vara i kvalitetsutvärdering på den pedagogiska nivån? 1 stjärna = Inte alls användbart, 5 stjärnor = Mycket användbart *

18. Andra kommentarer?

Ange ditt svar

Bilaga 6. Användarmanual för kvalitetsutvärdering med reflektionsverktyget.

Användarmanual för kvalitetsutvärdering med reflektionsverktyget som arbetsmetod

Reflektionsverktyget är baserat på 7 temaområden med 10 tillhörande frågor/påståenden för varje tema.

Temaområden med tillhörande kvalitetsindikatorer:

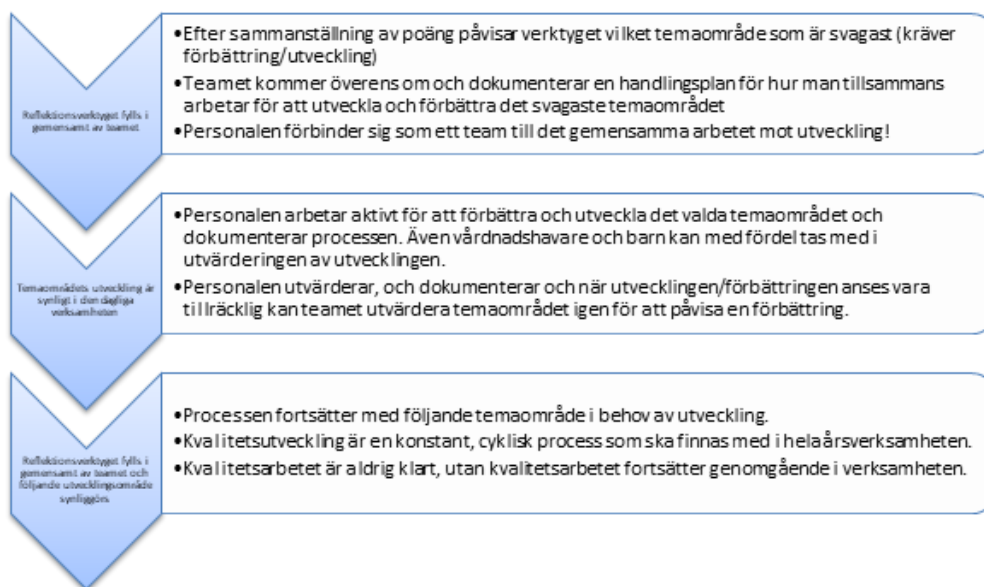

Processen med kvalitetsarbete genom reflektionsverktyget utförs så att reflektionsverktyget fylls i gemensamt av barngruppens personal på ett personal- eller teammöte. Personalen reflekterar, dokumenterar pedagogiskt och utvärderar sin verksamhet och verksamhetskultur tillsammans på den färdiga reflektionsblanketten för att klargöra vilket temaområde som kräver förbättring och utveckling. Personalen kommer tillsammans överens om vilka delar av temaområdet som speciellt behöver utvecklas och kommer överens om med vilka metoder utvecklingen ska ske.

Exempelvis om temaområdet "Interaktion mellan de anställda och det mångprofessionella samarbetet" visar att personalen inte kan hålla sig till överenskomna förfaringssätt och sköter inte sina respektive arbetsuppgifter, hur och med vilka metoder kan personalen utveckla dessa svårigheter till det bättre? Troligtvis skulle man börja med att tillsammans gå igenom de anställdas arbetsuppgifter i verksamheten samt skriva upp dem i teamavtalet för att synliggöra vilka uppgifter som hör till vem. I den dagliga verksamheten skulle man sedan påminna varandra om vad som hör till vem under de olika situationerna i vardagen. Personalen måste förstås komma överens om att de förväntas påminna varandra och påpeka när saker och ting inte fungerar enligt överenskomna förfaringssätt, för att undvika friktion och konflikter inom teamet.

Personalen har sedan två månaders aktiv tid att utveckla och förbättra det svagaste temaområdet genom överenskomna förfaringssätt. Till utvecklingsprocessen kan teamet begära råd och stöd av t.ex. föreståndaren inom småbarnspedagogik eller någon annan inom verksamheten som har möjlighet att fungera som handledare/stöd i kvalitetsutvärderingsprocessen, om så behövs.

Arbetsprocessen med reflektionsverktyget som arbetsmetod:

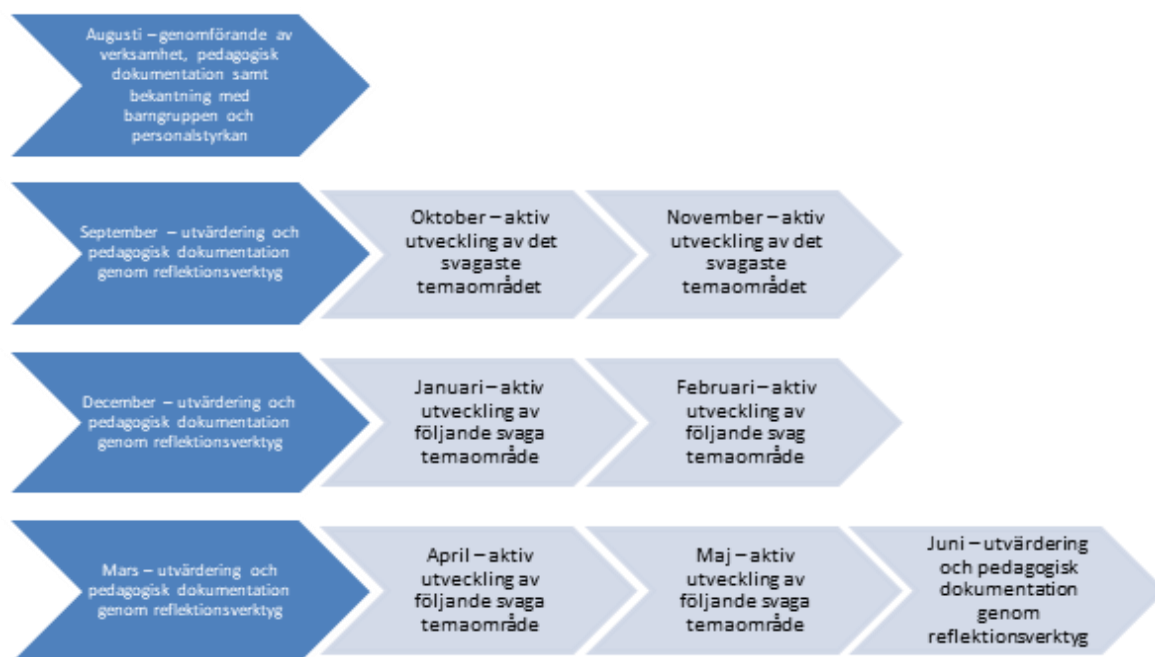
Som förslag kan reflektionsverktyget åtminstone användas tre gånger per år. I september månad efter att verksamheten har startat och teamet har lärt känna barnen och personalgruppen, görs första gemensamma reflektionen för att bedöma kvalitén på den pedagogiska verksamheten. Det temaområde som urskiljer sig som det svagaste området är det första som personalen strävar till att utveckla. Personalen kommer överens om vilka aspekter av området som främst kräver förbättring och gör tillsammans upp en plan för hur utvecklingen ska uppnås. Personalen förbinder sig till denna gemensamma utvecklingsriktning och utvärderar tillsammans för att kontrollera att utvecklingen av temaområdet är på väg mot rätt riktning, det vill säga mot en förbättring. När personalen har arbetat aktivt mot en förbättring, kan temaområdet utvärderas igen för att bedöma om en utveckling/förbättring har skett. Om temaområdet har utvecklats till en tillfredsställande nivå, kan personalen fortsätta med följande temaområde som visat svagt resultat.

På detta sätt är kvalitetsarbetet konstant och systematiskt och leder till en gradvis förbättring av de olika temaområdena. Kvalitetsarbete är en process som aldrig blir klar utan processen fortsätter och kan eventuellt startas om i flera etapper under verksamhetsåret (till exempel då personalen ändrar eller andra strukturella förändringar sker). De olika etapperna av kvalitetsarbetet kan med fördel läggas in i verksamhetens redan befintliga årsplan för att synliggöra vilka delar av kvalitetsarbetet som ska göras när. Årsplanen organiserar och strukturerar det systematiska kvalitetsarbetet och dess

delar fördelas över året, vilket ger en jämnare arbetsbelastning, struktur och en känsla av sammanhang för personalen.

Utvärdering med reflektionsverktyget görs enligt modellen i september, december och mars. Augusti är till för personalen och barnen att bekanta sig med varandra och påbörja verksamheten, för att sedan ha något att utvärdera och reflektera över tillsammans med teamet. Under augusti månad är det även viktigt att observera och pedagogiskt dokumentera verksamheten och barnens intresseområden, som teamet sedan använder sig av under utvärderingen och den gemensamma reflektionen om utvecklingsmöjligheter inom verksamheten och barngruppen.

Årsprocessen för kvalitetsutveckling synliggörs i figuren nedan, den kan med fördel användas av personalen på den pedagogiska nivån för att synliggöra den konstanta kvalitetsutvecklingsprocessen inom teamet.

Bilaga 7. Reflektionsverktyget för utvärdering av kvaliteten på den pedagogiska nivån inom småbarnspedagogiken.

Reflektionsverktyg för kvalitetsutvärdering på den pedagogiska nivån

Processrelaterade kvalitetsfaktorer är faktorer som beskriver den pedagogiska verksamhetskulturen på enhetsnivå och som har en direkt koppling till barnets erfarenheter. Processrelaterade kvalitetsfaktorer är kommunikationrelationerna mellan barn, vuxna, vårdnadshavare och personal samt den pedagogiska verksamheten i barngrupperna. Processrelaterade faktorer är också pedagogisk ledning, planering, genomförande, utvärdering och utveckling, samt olika parter upplevelser av delaktighet. De processrelaterade faktorerna beskriver således **hur** de mål och innehåll som fastställts för småbarnspedagogiken i praktiken **genomförs**.

"En verksamhets kvalitet avgörs av pedagogernas förmåga att ständigt försöka åstadkomma förbättringar för att nå målen i läroplanen" (Lundström, 2016, 124).

Användning av verktyget:

Innan verktyget används observerar, reflekterar och dokumenterar personalen verksamheten i gruppen. Arbetsteamet fyller sedan i blanketten till reflektionsverktyget tillsammans under gemensam reflektion.

Arbetsteamets gemensamma poäng sammanräknas enligt tema för att synliggöra vilket tema som är svagast och kräver utveckling. Maxpoäng per tema är 40 poäng.

- Poäng skala:
- Instämmer helt, 4 poäng

Instämmer till viss mån, 3 poäng

Något avvikande åsikt, 2 poäng

Helt avvikande åsikt, 1 poäng

Efter att poängen räknats ihop och det svagaste temat har synliggjorts, kommer teamet tillsammans överens om tillvägagångssätt för att uppnå en utveckling och förbättring inom temat. Teamdeltagarna förbinder sig till att arbeta enligt de överenskomna metoderna för att teamet ska kunna uppnå en förbättring i utförandet av verksamheten.

Tema 1: Samspel mellan personal och barn.
I värdegrunden och lagstiftningen för småbarnspedagogik betonas den betydelse som relationen mellan barnet och den vuxna har för barnets positiva utveckling och lärande och för barnets liv här och nu. Dessutom framhåller lagstiftningen vikten av trygga och bestående relationer mellan barn och vuxna. I samspelet mellan barn och vuxna understryks personalens sensitiva sätt att möta barn i gruppen och ta hänsyn till deras emotionella och kognitiva behov och egna perspektiv och initiativ. Det är möjligt att genom samspel konstruktivt stödja barnens beteende och erbjuda mångsidigt stöd för deras språkliga utveckling. Det har konstaterats att om detta samspel håller en hög kvalitet har det en positiv inverkan på utvecklingen av barns sociala och akademiska färdigheter och på motivationsfaktorerna.

Reflektionsfrågor	1 Helt avvikande åsikt	2 Något avvikande åsikt	3 Instämmer till viss mån	4 Instämmer helt
1. Personalen uppmärksammar sitt bemötande i relation till barnen, bemötandet är positivt, varmt och empatiskt.				
2. Personalen ser alltid till barnets bästa.				
3. Personalen använder sig av barnens intresseområden i inlärningsituationer och anpassar dem till barnens utvecklingsnivå.				
4. Personalen är medvetna om vad barnet redan kan och strävar till att bygga vidare på den kunskapen.				
5. Personalen lägger märke till barns initiativ och känslotillstånd och agerar enligt det.				
6. Personalen uppmuntrar barnen i inläringen och stöder dem till att lyckas.				
7. I verksamheten använder personalen språket på ett rikt och mångsidigt sätt (sagor, sånger, ramsor, kommunikation).				
8. Personalen förklarar och sätter ord på saker och ting i barnens vardag på ett nyanserat sätt för att stärka barnens ordförråd och språkliga utveckling.				
9. Personalen kommunicerar med barnen på ett sätt som passar deras ålder och utvecklingsnivå.				
10. I verksamheten lägger personalen tid på att lära känna barnen, deras intresseområden och deras sätt att kommunicera.				

Sammanräkning av poäng inom tema 1 (max 40p):

Tema 2: Pedagogisk planering, dokumentation, utvärdering och utveckling.

Pedagogisk planering, dokumentation, utvärdering och utveckling av småbarnspedagogen utgör utgångspunkten för en högkvalitativ småbarnspedagogik. Pedagogiskt välplanerade, mångsidiga och kreativa arbetssätt utmanar och inspirerar barnen att lära sig. Utvärdering och utveckling av pedagogiken i sin tur kräver dokumentation av verksamheten. Den pedagogiska dokumentationen av småbarnspedagogen är en process som gör verksamheten synlig och som behövs när personal och barn tillsammans utvärderar verksamheten. Utvärderingen av pedagogiken gäller personalens arbete och den kvalitet som barn upplever inom småbarnspedagogen.

Reflektionsfrågor	1 Helt avvikande åsikt	2 Något avvikande åsikt	3 Instämmer till viss mån	4 Instämmer helt
1. Personalen planerar verksamheten enligt lärområdena.				
2. Personalen planerar verksamheten tillsammans enligt barnens intressen.				
3. Personalen använder sig av dokumentation regelbundet i verksamheten (bilder, video, dokument, barnens alster m.m.).				
4. Pedagogisk dokumentation används med det specifika syftet att utvärdera och utveckla verksamheten med målet att ge barnen bättre förutsättningar att lära sig och utvecklas.				
5. Barnens individuella planer för småbarnspedagogik baseras på observationer och dokumentationer av barnens intresseområden, lärande och utveckling.				
6. I barnets individuella plan för småbarnspedagogik dokumenteras hur den pedagogiska verksamheten har anpassats för att möjliggöra barnets inläring och utveckling.				
7. Personalen observerar och dokumenterar vardagen regelbundet i syfte att fånga upp barnens intresseområden och lärmiljöns utvecklingsbehov.				
8. Barnen deltar regelbundet i planering och utvärdering av verksamheten.				
9. Utvärdering av verksamheten leder till förändringar i den pedagogiska verksamheten.				
10. Utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten delges ledningen enligt de strukturer som ledningen fastställt.				
Sammanräkning av poäng i tema 2 (max 40p):				

© Susanna Fjäder 2024

Tema 3: Pedagogisk verksamhet och lärmiljöer.

Den pedagogiska verksamheten bygger på en systematisk helhet som består av fostran, undervisning och vård och i vars kärnpunkt ligger beaktandet av barns grundläggande behov och stöd för deras utveckling, lärande och välbefinnande. Den fysiska och psykiska lärmiljön inom småbarnspedagogiken och den mångsidiga verksamheten som personal och barn tillsammans genomför, uppmuntrar barn till att leka, röra sig, utforska, skapa samt uttrycka sig, och verksamheten utvecklas tillsammans med barnen.

Reflektionsfrågor	1 Helt avvikande åsikt	2 Något avvikande åsikt	3 Instämmer till viss mån	4 Instämmer helt
1. Personalen skapar en verksamhet som är betydelsefull och inspirerande för barnen, samt ger barnen möjligheter till inläring.				
2. Den pedagogiska verksamheten genomförs mångsidigt, genom lek, rörelse, konst och skapande, sång och musik.				
3. Personalen använder sig av digitala redskap tillsammans med barnen för att utöka den digitala kompetensen.				
4. Personalen hjälper barnen att se sina egna styrkor och intresseområden.				
5. Alla vardagssituationer i verksamheten (måltider, vilostunder, övergångar, på- och avklädning) är pedagogiskt inriktade (för att gradvis utöka barnets självständighet).				
6. Personalen identifierar barnets behov av individuellt stöd och bedömer behovet tillsammans med vårdnadshavarna.				
7. Stödåtgärder angående barnets individuella behov av stöd förverkligas av personalen i barngruppen, med stöd av specialläraren inom småbarnspedagogik.				
8. Lärmiljön uppmuntrar till lek, rörelse, utforskande, skapande och ger barnen möjlighet att uttrycka sig.				
9. Lärmiljön är pedagogiskt planerad enligt barnens behov och intressen.				
10. De dagliga övergångarna är smidiga och rutinemässiga för att stöda barnens välbefinnande och inläring.				
Sammanräkning av poäng inom tema 3 (max 40p):				

© Susanna Fjäder 2024

Tema 4: Ledningsarbetet på den pedagogiska verksamhetens nivå.

Det är viktigt att den som leder verksamheten förstår småbarnspedagogikens grundläggande uppgift och kan skapa en högkvalitativ pedagogisk verksamhet på praktisk nivå utifrån det pedagogiska synsätt som personalen (ett arbetsteam) inom småbarnspedagogiken gemensamt konstruerat. En klar definierad grundläggande uppgift och arbetet mot målen för småbarnspedagogiken är kännetecknen på ett effektivt ledarskap. En lärare inom småbarnspedagogiken ansvarar för pedagogiken i sin barngrupp, liksom för planeringen, det målinriktade genomförandet och utvärderingen av den. Inom forskningen kallas detta lärarledarskap, som förutsätter att det finns fungerande organisationsstrukturer samt att lärarna inom småbarnspedagogiken har den inställning som behövs för att leda och utveckla pedagogiken i sin grupp.

Reflektionsfrågor	1 Helt avvikande åsikt	2 Något avvikande åsikt	3 Instämmer till viss mån	4 Instämmer helt
1. Ledningen utvecklar metoder för utvärdering och möjliggör för personalen att utvärdera och utveckla den pedagogiska verksamheten.				
2. Föreståndaren och personalen leder, utvärderar och utvecklar verksamheten på ett målinriktat och systematiskt sätt.				
3. Personalen har möjlighet och uppmuntras till fortbildning som tangerar de egna intresseområdena och utvecklingsbehoven.				
4. Läraren inom småbarnspedagogik förverkligar det pedagogiska ledarskapet på ett sätt som möjliggör inläring och utveckling hos barnen.				
5. Personalen har möjlighet att utbyta tankar och idéer med personal inom andra enheter/grupper i tillräcklig utsträckning (kollegialt lärande).				
6. Hela personalen involveras i frågor som rör verksamheten och utvecklingen av verksamheten.				
7. Läraren inom småbarnspedagogik ansvarar för planeringen av verksamheten för att uppnå målen i läroplanen.				
8. Läraren inom småbarnspedagogik utnyttjar planeringstiden för att planera, utvärdera och utveckla verksamheten, samt för att utarbeta och utvärdera barnens planer för småbarnspedagogik och barnens individuella stöd.				
9. Föreståndaren och läraren inom småbarnspedagogik ger tid och skapar möjligheter för verksamhetens utvärdering och utveckling.				
10. Personalen planerar, genomför, utvärderar och utvecklar den pedagogiska verksamheten som ett team.				
Sammanräkning av poäng inom tema 4 (max 40p):				

© Susanna Fjäder 2024

Tema 5: Interaktionen med kamrater och gruppens atmosfär.

Målen i lagstiftningen om småbarnspedagogiken, den gemensamma värdegrunden och genomförandet av småbarnspedagogiken sätter barns relationer och samspel med varandra i centrum, och relationerna och samspelet utgör en oskiljaktig del av processkvaliteten. Om barn har positiva kamratrelationer och känner sig accepterade av kamraterna så främjar det barns sociala och emotionella utveckling och stöder utvecklingen av dess förmåga till samspel. Kamratrelationerna och acceptansen kan också på ett betydelsefullt sätt skydda barn mot marginalisering.

Reflektionsfrågor	1 Helt avvikande åsikt	2 Något avvikande åsikt	3 Instämmer till viss mån	4 Instämmer helt
1. Personalen utvecklar aktivt lärmiljön tillsammans med barnen för att skapa en positiv och utvecklande lärmiljö.				
2. I den dagliga verksamheten beaktar personalen barnens trygghet och förändrar situationer där barnens trygghet inte tillgodoses.				
3. Lekens betydelse för barnens inläring värdesätts av personalen och barnen ges tillräckligt med tid för att leka.				
4. Varje barn ges möjlighet att förverkliga för barnet meningsfull verksamhet under dagen.				
5. Personalen deltar aktivt i barnens fria aktiviteter och handleder vid behov.				
6. I verksamheten arbetar personalen aktivt för att stöda kamratfärdigheter och utveckla en positiv gruppanda.				
7. Personalen ingriper vid mobbning, trakasserier eller dåligt bemötande bland barnen, samt hjälper till att reda ut konflikter bland barnen med positiva lösningar.				
8. Personalen möjliggör varje barns delaktighet i verksamheten, på barnets egen nivå.				
9. I gruppen respekteras varje barns individuella, kulturella, religiösa och åskådningsmässiga olikheter.				
10. I gruppen stöds barnens flerspråkighet och barnen får utnyttja de språk som barnen kan i verksamhet, lek och kommunikation med andra.				
Sammanräkning av poäng inom tema 5 (max 40p):				

© Susanna Fjäder 2024

Tema 6: Interaktionen mellan de anställda och det mångprofessionella samarbetet.

Genomförandet av pedagogiken i en enhet för småbarnspedagogik är beroende av den mångfasetterade professionella interaktionen mellan de anställda. Man har konstaterat att samspelet mellan personal och barn är av högre kvalitet i daghem där verksamhetskulturen är konstruktiv och mångsidig och där personalen har tillräckligt med möjligheter till kontinuerlig utveckling av sin yrkeskompetens. En öppen verksamhetskultur, de anställdas goda samarbetsförmåga och flexibla, stödjande förvaltningsstrukturer inverkar också på det mångprofessionella samarbetet och dess funktionalitet.

Reflektionsfrågor	1 Helt avvikande åsikt	2 Något avvikande åsikt	3 Instämmer till viss mån	4 Instämmer helt
1. Personalen upprätthåller professionella relationer baserade på förtroende, uppskattning och respekt.				
2. Teammedlemmarna kommer överens om förfaringssätt angående planering, utvärdering och utveckling av verksamheten.				
3. Teammedlemmarna förbinder sig till att agera enligt överenskomna förfaringssätt i den pedagogiska verksamheten.				
4. Teammedlemmarna är medvetna om sina respektive arbetsuppgifter och sköter dem med ansvar.				
5. Teammedlemmarnas kompetens och intresseområden tas i beaktande i planeringen och utförandet av den pedagogiska verksamheten.				
6. Teammedlemmarna för en öppen dialog om förfaringssätt och ansvarsområden, speciellt i situationer då någonting inte fungerar.				
7. Personalen ser verksamheten med olika samarbetspartners som en rikedom för barnen och möjliggör samarbetet (ex. församlingen, bibliotek, idrottstjänster).				
8. Personalen har kunskap om hur man går till väga vid oro för ett barns välmående, inläring och utveckling (ex kontakt till speciallärare, rådgivningspersonal).				
9. Inom den småbarnspedagogiska verksamheten utnyttjas samarbetspartners kunskap och tjänster vid behov (ex speciallärare, rådgivning, barnskydd, hälsovård).				
10. Personalen vet på vilka grunder barnskyddet kan kontaktas och kontakter dem vid misstanke om att ett barns behov av barnskydd bör utredas (anmälningskyldighet för personal inom småbarnspedagogik).				

Sammanräkning av poäng inom tema 6 (max 40p):

© Susanna Fjäder 2024

Tema 7: Interaktion mellan personalen och vårdnadshavarna.

Med tanke på kvaliteten på processerna inom småbarnspedagogiken är det viktigt att interaktionen mellan personal och barnens vårdnadshavare är öppen, förtroendefull och jämlik. Detta vidgar i bästa fall båda parter vyer i fråga om barnets fostran och utveckling och fungerar som en länk mellan småbarnspedagogiken och hemmet. Om vårdnadshavarna är delaktiga på ett meningsfullt sätt i det egna barnets småbarnspedagogik kan det till och med bidra till en bättre kvalitet på småbarnspedagogiken.

Reflektionsfrågor	1 Helt avvikande åsikt	2 Något avvikande åsikt	3 Instämmer till viss mån	4 Instämmer helt
1. Personalen värdesätter vårdnadshavarnas kunskap och åsikter om barnets fostran, utveckling och vård.				
2. Personalen informerar alla vårdnadshavare likvärdigt om den pedagogiska verksamhetens innehåll.				
3. Personalen bidrar med tillräcklig information om barnets dag inom småbarnspedagogiken.				
4. Personalen diskuterar även svåra ärenden med vårdnadshavarna.				
5. I samarbetet med vårdnadshavarna förhåller sig personalen professionell och påvisar kunskap och färdigheter som behövs i arbetet.				
6. Personalen ger vårdnadshavarna möjligheter att delta i planering, genomförande och utvärdering av verksamheten.				
7. Vårdnadshavares önskemål angående barnet tas i beaktande i verksamheten (önskemål i enlighet med barnets bästa).				
8. Fostrarsamarbetet planeras i samråd med vårdnadshavare, exempelvis inskolningar, övergångsskeden, vid uppgörandet av barnets plan för småbarnspedagogik samt utvärdering av verksamhetsåret.				
9. Vårdnadshavares utvecklingsönskemål tas i beaktande i verksamheten (angående ex informationsgång, pedagogiska lösningar i verksamheten, bemötande).				
10. Personalen gör sitt bästa för att bygga upp förtroendefulla relationer till vårdnadshavarna.				

Sammanräkning av poäng inom tema 7 (max 40p):

© Susanna Fjäder 2024

Datum för kvalitetsutvärdering med reflektionsverktyget som metod:

	Teamets styrkor (3):		Teamets svagaste temaområden (2):		Temaområde som teamet utvecklar först:
Tema 1: Samspel mellan personal och barn		Tema 1: Samspel mellan personal och barn		Tema 1: Samspel mellan personal och barn	
Tema 2: Pedagogisk planering, dokumentation, utvärdering och utveckling		Tema 2: Pedagogisk planering, dokumentation, utvärdering och utveckling		Tema 2: Pedagogisk planering, dokumentation, utvärdering och utveckling	
Tema 3: Pedagogisk verksamhet och lärmiljöer		Tema 3: Pedagogisk verksamhet och lärmiljöer		Tema 3: Pedagogisk verksamhet och lärmiljöer	
Tema 4: Ledningsarbetet på den pedagogiska verksamhetens nivå		Tema 4: Ledningsarbetet på den pedagogiska verksamhetens nivå		Tema 4: Ledningsarbetet på den pedagogiska verksamhetens nivå	
Tema 5: Interaktion med kamrater och gruppens atmosfär		Tema 5: Interaktion med kamrater och gruppens atmosfär		Tema 5: Interaktion med kamrater och gruppens atmosfär	
Tema 6: Interaktionen mellan de anställda och det mångprofessionella samarbetet		Tema 6: Interaktionen mellan de anställda och det mångprofessionella samarbetet		Tema 6: Interaktionen mellan de anställda och det mångprofessionella samarbetet	
Tema 7: Interaktionen mellan personalen och vårdnadshavare		Tema 7: Interaktionen mellan personalen och vårdnadshavare		Tema 7: Interaktionen mellan personalen och vårdnadshavare	

Kvalitetsutvecklingen av temaområdet sker med följande överenskomna metoder:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Datum för ny utvärdering av temaområdet som utvecklas: